

SBORNÍK KONTROVERSÍ

**Sbírka přednášek,
odpovídajících na časová hesla protináboženská**

Redigoval P. Em. Soukup O. P.

Díl IV.

CÍRKEVNÍ PROBLÉMY

1934

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

SBORNÍK KONTROVERSÍ

SBORNÍK KONTROVERSÍ

Sbírka přednášek,
odpovídajících na časová hesla protináboženská

Redigoval P. Em. Soukup O. P.

DÍL IV.

CÍRKEVNÍ PROBLÉMY

1934

LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

Nr. 9628.

IMPRIMATUR

Olomucii, die 20. Junii 1934.

Dr. Joannes Martinů,

Vicarius generalis.

Adventisté jsou jedinou pravou církví?

V republice máme dnes už 40 různých sekt, včetně s různými odrůdami. Platí věru i teď, co kdysi napsal Bohuslav Hasištejnský: „Do naší vlasti jako do louže všechny bludy se stekly.“ Prospěje to? Jistě nikoliv! „Království proti sobě rozdělené zpustne.“ Sekty působí zmatek a národ oslabují. Havlíček pravil: „Nic tak národu neprospívá, jako sjednocenost ve víře.“ Sekty jsou bludné balvany, odtržené od skály Petrovy. Jsou projevem stálého boje Antikrista proti Kristu. Antikrist je stálým napodobovačem Kristovým. Seje koukol mezi pšenici. Konečný výsledek sektářství je náboženský nihilismus a lhostejnost. Sekty nepřinášejí nic lepšího a samy jako drobící se balvany se tříští na nové sekty. Vnitřním zdrojem sekt je touha po novotách. Goethe vkládá do úst Mefistovi: „Jen novoty nás vždycky vábí.“ Sekty jsou jen zlomky pravdy a mají četné mezery, jak přiznává protestantský učenec dr. Haase. (Handb. der protest. Polemik. 400.) Každý uvědomělý katolík si uvědomí toto: Může mně sektář *zaručiti*, že má pravdu? Nemýlí se? Má jeho sekta *neomylný, nejvyšší úřad učitelský*? Jistě nikoliv. Takový úřad má *jediná dědička apoštola Petra*, Církev římskokatolická.

Adventisty založil farmář *Miller* roku 1831 v Americe. Kde tedy byli adventisté 18 set let? Sahá jejich církev do dob apoštolských? Nikoliv. Kde má církev adventistů *nástupce Petrova*? Kde má nástupce apoštolů? Je tedy církví Kristovou? Rozhodně ne. Adventisté sami jsou *roztříštěni na šest sekt*: Adventisté evangeličtí, křesťané příchodu, unie příští, adventisté věku příštího, adventisté sedmého dne a adventisté mileniovní. Jak jim tedy možno věřit, když sami si odporují. Všichni hlásají *příchod (advent) Kristův* na zemi. Miller pravil, že Kristus přijde roku 1843. Kristus nepřišel, i řekl Miller: „Ženich otálí; přijde za půl roku.“ Nepřišel. Bengel tvrdil, že Kristus přijde roku 1837. Russel pravil, že Kristus již přišel roku 1874. Potom měl přijíti Kristus roku 1914. Marketa Rowenová předpovídala, že konec světa bude v únoru *roku 1925 jistě*. Věřící mohou prý se zachrániti, utekou-li na horu v Kalifornii, odkudž dobří „vstoupí na nebesa“ Mnozí vše vyprodali a odešli na horu. Obchodníci prodávali bílé šaty „Nanebevstoupení“ a věřící čekali, až zazní trouba archanděla. Co však s těmi, kteří do Kalifornie na tu horu nemohli? Pro ty nebylo spásy? Jak si mohou adventisté osobovat, že vědí, kdy bude poslední den, když

přece Kristus jasně řekl, že *o posledním dnu neví nikdo*, ani andělé v nebi! (Marek 13, 32.) Adventisté stavějí sebe nad bibli, hlásají nedokázané domněnky, nemají ani filosofických, ani theologických důkladných vědomostí, ale dosti smělosti. Věru, i o nich platí slova Páně: „*Varujte se falešných proroků!*“ — Na adventistech vidíme, *kam vede nedostatek Bohem ověřené autority*. Russel tvrdil, že Kristus přestal roku 1881 hříšníky vyzývat. Kde to psáno? Každý sektář si dělá takto libovolné učení. Russel, ač boháč, nechtěl platiti ženě, s níž se dal rozvésti, dělaje chudáka, až soud ho donutil.

Knihy adventistů u nás šířené jsou: Slavný příchod Kristův, Znamení času, Velký spor věků, Cesta ke Kristu. Jejich časopisy u nás známé jsou: „Vzkříšení“ a „Hlasatel pravdy“. Kromě pěkných statí jsou tu četné bludy a *velmi protikatolické nájezdy a špatné výklady knihy „Zjevení“.* Berou čísla knihy této, na příklad 1260, čís. 42 zcela doslovně, že čísla ta znamenají jen *nějaký omezený čas čili dočasnost*.

Všichni adventisté hlásají, jak již zmíněno, příchod Kristův. Přivrženci Millerovi po zklamáních se vzdali výpočtu, kdy příchod ten nastane. Adventisté „Sedmého dne“ hlásají, že Kristus přijde po pádu velkého Babylonu, to jest papežství. Mělo to býti roku 1914 na podzim. Všichni adventisté hlásali a hlásají, že Kristus bude viditelně *1000 let (milenium) panovati na zemi*, dovolávající se mylně 20. hlavy Zjevení svatého Jana. Bude prý to říše blaha hmotného, kdy bude dosti bílého chleba. Židé budou prý prvním národem. Viděti z toho, kdo sekty podporuje, jak dokázal protestantský lékař švýcarský dr. Fehrmann listem zednáře Žida ze dne 22. prosince 1922.

Russel tvrdí, že těch 1000 let už nastalo a Kristus že už je na zemi, zatím neviditelně, přítomen. Po uplynutí tisíce let *bude* satan puštěn na svět. Jiní tvrdí, že satan už na světě *je*. Jaký to chaos domněnek!

Číslice knihy „Zjevení“, jichž se adventisté dovolávají, nesmějí se bráti doslovně; vždyť sám svatý Petr dí: „Tisíc let u Boha jako den.“ (II., 3, 8.) V žalmu 89, 4 stojí: „Tisíc let před očima Tvýma jako den včerejší.“ Sv. Augustin rozumí těmi tisíci lety, v nichž bude Kristus panovat, a po nichž má býti satan puštěn na krátko, vůbec dobu křesťanství. Rohling tvrdil, že doba tisíciletého klidu křesťanství již byla. Novější vykladači praví, že se tím tisíciletím myslí vůbec *neurčitá doba celkového pokoje Církve*. Tak učenci

katoličtí; ale adventisté vkládají do Bible víc, než tam je. Adventisté mluví o *dvojím tělesném vzkříšení*, dovolávajíce se 20. hlavy knihy „Zjevení sv. Jana“. Avšak sv. Jan při prvním vzkříšení neříká ničeho o vzkříšených tělech. Rozumí se tedy vzkříšením prvním blažené žití a panování svatých s Kristem v nebi a skrze přímluvu u Krista i na zemi. Blaženost svatých, kteří v Pánu zesnuli, začíná, jak dí sv. Jan (14, 13), hned po smrti. *Dvojiho vzkříšení těla tedy nebude*. Adventisté mluví též o *dvoji smrti*. Zatím sv. Jan smrtí druhou výslovně rozumí zavržení věčné (20, 14). Adventisté vytrhují tedy citáty z bible, nedbajíce toho, co následuje. Tak klamou sebe i jiné. Světí *místo neděle sobotu*. Avšak již apoštolové světili neděli místo soboty, jak víme ze Skut. ap. (20, 7), (I. Kor. 16, 2): „Když jsme se první den týdne shromáždili k lámání.“ „V první den po sobotě každý ukládej, co bude moci.“ Adventisté hlásají, že *bezbožní budou na konci světa zničeni. Pekla tedy prý podle nich není*. Kde však je psáno, že bezbožní budou zničeni? Výroky bible jsou jasné: „Odejděte do ohně věčného!“ (Mat. 21, 41.) „Dým jejich bude stoupati na věky.“ (Mar. 21, 8; 20, 10; 14, 11.) Celkem na dvacetipěti místech mluví se v bibli o *věčném trestu*. Nutno věřit zjevené pravdě. Před touto pravdou ustoupiti musí každé „volné myšlení“. Bůh je dobro nekonečné. Kdo jím pohrdne a v tom tvrdošijně setrvá, propadá trestu nekonečnému. Hřích je zlo nekonečné. Dante dí: „Peklo je místo zhrzení *nekonečné lásky Boží*.“ — Adventisté evangeličtí a sedmého dne věří v Boží Trojici a v božství Kristovo, ale adventisté *mlenioví božství Kristovo neuznávají*. Kristus prý byl archanděl Michal. Čím to mohou dokázati? Zemřelý jejich zakladatel Russel vládne prý již jako bůh.

Adventisté křtí dospělé ponořením do vody. Mše sv. ani svátostí nemají; mají jen večeři Páně, při které požívají vína prostého alkoholu. Zakazují maso, tabák a alkohol. Vydržují na 4000 kolportérů a kazatelů a asi 30 nakladatelství.

Ze všeho, co jsme o věrouce a mravouce adventistů řekli, vysvítá, že jsou *úplně v rozporu s biblí i tradicí*. Veškero jejich učení spočívá na libovolném podkladě a je plné rozporů. Církev adventistů zřejmě a rozhodně *Cíkví Kristovou pravou není*. My katolíci tím blíže přilneme k Církvi katolické, která je sloupem pravdy, majákem světla a skálou života; ale svým *životem* musíme pravdu projevovati, příkladem a modlitbou zbloudilé získávati. Nynější svět potřebuje světců.

Dr. Otakar Tauber.

Akce katolická politikou Církve?

1. *Pojem, úkoly, nutnost, dějiny Katolické akce.*

Pojem. Není člověka, který by lépe znal ideu Katolické akce, komu by Katolická akce byla dražší, kdo by se byl více nausiloval o zavedení Katolické akce, než papež Pius XI. A ten vždy ji vymezuje (definuje) jako „účast laiků na hierarchickém apoštolátu Církve“. Je tedy Katolická akce ve své podstatě částí *apoštolátu* Církve: toho úsilí Církve, které chce vnášeti *zásady* Kristovy do všech oborů života, mezi všechny národy, které chce kvasem evangelia proniknouti život *soukromý i veřejný*, které chce všude prosaditi *království Kristovo*, které chce „všecko znova vybudovati v Kristu“, které není ničím jiným, než prováděním příkazu Páně: „Jdouce do celého světa . . .“ Toto poslání apoštolské jest uloženo celé Církvi, v první řadě biskupům a kněžím. Katolickou akcí se dnes nazývá tato činnost potud, pokud ji vykonávají *laici*, to jest nekněží; neboť i nekněží jsou povinni pečovati o to, aby myšlenky Kristovy co nejvíce pronikaly do života, protože i nekněží mají těžký závazek lásky k bližnímu, a apoštolát je jen jedním z oborů lásky, a to jedním z oborů nejdůležitějších. Katolická akce jest účast laiků na *hierarchickém* apoštolátě Církve: laici nesmějí tohoto apoštolátu vykonávati v naprosté neodvislosti od církevní vrchnosti, dokonce již ne proti ní; nýbrž musejí v tomto provádění apoštolského poslání Církve pracovati v dohodě s církevní vrchností a pod jejím nejvyšším vedením.

Úkol Katolické akce je nekonečně důležitý, mnohotvárný, těžký. Chce, aby *ve všech složkách a oborech života* vládl duch Kristův; aby Kristus a jeho zásady vládly v životě soukromém; aby Kristus byl znovu vnesen do rodin; do všech druhů škol; do divadel, kina, radia; do všech oborů časopisů, knih; do umění; do továren; do všeho hospodářského života; do vztahů společenských; do zákonodárství, státní správy, soudnictví. Vše je Kristovo; vše Mu tedy má býti vráceno. A čím důležitější je některý obor života, tím více má se snažiti Katolická akce, aby i do tohoto oboru zpět byl vnesen Kristus.

Nutnost Katolické akce. Bývá velmi často v plánech Božích, že Bůh žádá, aby i lidé spolupracovali při jeho dílech. Mohl by děti vychovávat sám; svěřil výchovu rodičům. Mohl sám bez zprostředkovatelů udělovati lidem své milosti; ustanovil apoštoly a jejich nástupce, aby udíleli milost a svátosti. Mohl lidem dáti spa-

sení bez jejich spolupráce, jako dává spasení malým dětem pokřtěným; žádá od lidí spolupůsobení s milostí. Ten, jenž nás stvořil bez nás, nechce nás spasiti bez naší spolupráce. A tak i když Bůh chce zachrániti lidstvo, volá ke spolupráci všechny křesťany, kněze a nekňeze, a do jejich rukou vkládá do značné míry spásu nebo zatracení tisíců lidí. Když nechceme slyšeti tohoto jeho příkazu, pak jedenkrát z naší ruky bude požadovati krev těch, kdo byli zatraceni naší vinou. A nestačí se vymlouvat, že o posvěcení duší se mají starati kněží. Ano, ti jsou v první řadě k tomu povoláni, a dostalo se jim k tomu i zvláštních milostí. Ale nejsou z této povinnosti vyňati ani laici, protože ke všem, kněžím i laikům, bylo proneseno slovo Páně: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ A jsou mnohá pole lidského života, kam se kněz nedostane vůbec, nebo jeho slovo v tom prostředí je přijímáno s nedůvěrou a s posměchem; na příklad mezi dělnictvem některých továren neb dolů, v některých kruzích úřednických nebo vůbec mezi tak zvanou inteligencí; v takovém prostředí může jedině docílit nějakého úspěchu kolega, který mezi nimi pracuje, který je do všech podrobností, potřeb, předností a slabostí na onom úseku života dobře zasvěcen. On jako by kypří a zorává tvrdý úhor, aby pak mohlo býti v něj zaseto slovo Boží. Má-li býti vnesen Boží život do všech těch oborů, na něž se úkol Katolické akce vztahuje, pak to může býti jen prostřednictvím lidí, kteří onen obor dokonale znají. Tím více je tato součinnost laiků nutna, protože teď po světové válce je všude pociťovati nedostatek kněžstva pro tyto rozšířené úkoly; protože dále je to pro věc Boží jen velikou výhodou, když pro její vítězství sdruží své úsilí tolik různých hlav, tolik různých zkušeností, tolik různých nadšených srdcí a vůlí, tolik horlivých ruk.

Dějiny. Již apoštolé přibírali si při své práci laické pomocníky, a svatý Pavel s vděčností je ve svých listech jmenuje. Tak tomu bylo i ve všech ostatních dějinách Církve: všechny doby, v nichž laici pokládali za svou svatou povinnost, aby pod vedením církevní vrchnosti udržovali ducha křesťanského na všech úsecích soukromého i veřejného života, byly dobami rozkvětu Církve i lidstva; všechny doby, v nichž laici mrzutě odmítali hájení zájmů Božích v životě soukromém i veřejném a vymlouvali se pohodlně, že na to jsou kněží — takové doby byly dobami úpadku náboženského, ale dříve nebo později dobami úpadku života vůbec.

2. Katolická akce je politikou Církve.

Církev musí mít vliv na život soukromý a veřejný, pokud se v něm jedná o náboženství a mravnost. Neboť strážkyní a pěstitelkou náboženství a mravnosti ustanovil Bůh Církev, a je to tedy Bůh sám, jenž ji posílá, aby bděla, by jeho svaté plány nebyly lidmi znemožňovány. Velmi často se politika dotýká oltáře. Příznivé poměry ve veřejném životě mohou velmi usnadňovati lidem spásu; mohou však ve veřejném životě se vytvořiti i poměry takové, že jimi velikému počtu lidí je spása velmi ztížena, ba snad znemožněna. Proto Bůh sám po Církvi žádá, aby o to se snažila, aby život soukromý i veřejný příznivě byl uspořádán.

Církev při tom nemůže býti odkázána jen na politickou stranu. Neboť osud každé politické strany podléhá nebezpečnému střídání: s osobami stoupá, s osobami upadá nebo přímo katastrofálně klesá. Vzestup nebo úpadek závisí často na zevnějších okolnostech. Církev, majíc odpovědnost za věčné zájmy, se musí opírat o něco stálějšího, než je politická strana. — V politickém životě stran dochází dále často ke kompromisům, jež mohou býti i těžkým ohrožením zásad, a Církev nemá možnosti vykonávati bezpodmínečného vlivu na rozhodující činitele ve straně; musí tedy míti Církev nějaký nástroj v rukou, v němž by bylo její slovo rozhodujícím v poslední instanci.

Něco jiného jest, kdy katolická mládež, katoličtí mužové a katolické ženy jsou jakožto katolíci sdruženi, aby usilovali o rozkvět katolických zájmů na všech polích... Pak poslední slovo při jejich podnikání je vyhrazeno Církvi. Pak nehrouť se katolická věc, když některý politický předák se kompromitoval a jeho chyby se od protivníků demagogicky zneužívá k ubití strany. Pak je možno soustřediti katolické síly na katolické programové body i tehdy, když snad se v otázkách stavovských, hospodářských, kulturních ve mnohých věcech rozcházejí.

Znamená toto stanovisko, že Katolická akce se bude stavěti k politice a politickým stranám netečně a zamítavě? Nic by nebylo osudnější, než takové stanovisko. Neboť dobře organisovaná strana, vybudovaná na křesťanských zásadách a odhodlaná důsledně a houževnatě hájiti katolické zájmy, je výtečným a nenahraditelným nástrojem pro Katolickou akci samotnou. Nemůže se Katolická akce opírat jen o takový politický život, v němž jednotlivé strany jí jen od případu k případu poskytnou pomoc, ale ve své podstatě jsou nábožensky neutrální nebo nespolehlivé nebo přímo nepřátelské. — Naopak však i Katolická akce poskytne po-

litickým stranám na křesťanském základě vybudovaným také služby výtečné a nenahraditelné. Neboť bude pěstiti ve svých příslušnících již od mládí vědomí, že k politickému životu se člověk nesmí chovati netečně, nýbrž že musí podle míry svých schopností zasahovati i aktivně, že povinnosti politické patří k nejdůležitějším povinnostem člověka. A Katolická akce bude školiti mládež tak, aby nejenom v nich byla vypěstěna tato odpovědnost, nýbrž aby byli tak vzděláni i občansky, by dovedli své občanské povinnosti vzorně splniti. A to je i pro stranu politickou nesmírným ziskem, když má své členstvo takto ukázněné a ze zásadních důvodů straně věrné, než když má jen oportunistické, konjunkturální souběžníky. A tak i taková politická strana i Katolická akce jsou si navzájem oporou, nesplývají však v jedno, nýbrž jdou rovnoběžně vedle sebe — na prospěch věci. *Prof. dr. B. Vašek.*

Autonomie nenáleží Církvi?

1. *Pojem autonomie Církve.* Autonomií Církve se rozumí svoboda, s níž si smí Církev rozhodovati ve svých záležitostech. Ve svých záležitostech: nemyslí se tedy, že by Církev směla se libovolně vměšovati i do záležitostí světských. Neboť dvojí moc ustanovil Bůh: „Bůh přídělil péči o pokolení lidské dvojí moci, totiž moci církevní a moci státní. Ona stojí v čele věcí božských, tato v čele věcí pozemských, čistě lidských... Práva a povinnosti (obojí moci) jsou naprosto určitá a ohraničená. Jsou přiměřená povaze i účelu obou mocí... Proto vše, co je v oboru věcí lidských svaté, vše, co svou přirozeností nebo účelem se týká blaha duchovního nebo pocty Boží, podléhá autoritě a úsudku Církve. Ostatní, co náleží v obor občanské a politické moci, je po právu vrchnosti světské podrobno, protože i sám Kristus poručil dávat, „což jest císařovo, císaři, a což jest Božího, Bohu“ (Encyklika Immortale Dei). Tudíž jen na to se vztahuje svoboda Církve, co se vztahuje k náboženství, mravnosti, vůbec k poslednímu cíli.

2. *Odpírána bývá Církvi tato autonomie.* Státy podléhají mocnému pokušení, aby hleděly si rozšířiti svou pravomoc na úkor Církve. Jako státy bývají sváděny k tomu, aby rozšířily své území *na venek* za své nynější hranice na úkor států jiných, právě tak podléhají pokušení, aby *uvnitř* svých hranic všecko podrobily svému vlivu. Proto žárlivě pozorují, že vedle jejich moci jest zde

ještě moc jiná, církevní. Po všechny věky, co Církev je na světě, ve všech státech, jimž nebyla svatými práva Bohem stanovená, ozývala se touha podrobiti si i Církev. Nechtějí vedle sebe strpěti žádné jiné moci. Dějiny Církve jsou plny zápasů o tato Bohem daná práva. A čím mohutnější byl stát, čím větší sebevědomí a panovačnost plnilo dotyčného panovníka nebo představitele státní moci, tím bezohledněji hleděl zotročiti Církev. V době nejnovější se uplatňuje dvojí forma tohoto úsilí: Předně forma surového násilí, které bezohledně olupuje Církev o její práva kulturní a majetková (Španělsko) a neštítí se při tom ani prostředků nejkrvavějších (sovětské Rusko) nebo ve formě zdánlivě ryze právní hledí kus po kuse prosaditi své cíle (Mussolini: „Všecko ve státu, nic mimo stát“). Nejdivočeji zuřívá tento zápas obojí moci v záležitostech tak zvaných smíšených, to jest takových, které svou povahou patří po některé stránce mezi záležitosti světské, po jiné stránce mezi záležitosti církevní. Jsou to především záležitosti školské, manželské, otázky církevního majetku, rozhraničení biskupství za určitých okolností atd.

3. *Odůvodnění autonomie Církve.*

a) Z podstaty Církve vyplývá tato její svoboda. Mistrně to dovozuje papež Lev XIII. ve svých okružních listech: „Lidi vésti k nebesům náleží Církvi a nikoli státu. Církvi, jediné Církvi, dal Bůh rozkaz a moc rozhodovati a souditi ve věcech náboženských. Církvi bylo svěřeno učiti národy a šířiti, pokud možno, jméno Kristovo. Je tedy zkrátka jejím úkolem svobodně ke cti Boží starati se o zájmy křesťanské“ (encyklika *Immortale Dei*). „Církev obdržela od Boha též prostředky a moc, aby dopomáhala lidem k věčné blaženosti. Počíná zde na zemi uprostřed bojů, které časným životem zmítají, stavěti dílo, které korunováno bude teprve v nebesích, a tam teprve v plném lesku zazáří. Jen Církvi, která jest svatým chrámem, který s nebe na zemi sestoupil, přísluší, aby uspořádala sama jediná vnitřní svůj život, jehož podstatu sám Pán náš a Spasitel určil, a starala se též o vše, co se naň vztahuje“ (encyklika *Eam pridem*). „V čele všech výsad a práv, jimiž Bůh Církev svou vyznamenal, stojí svoboda, již nezbytně potřebuje, aby mohla působiti ke spáse lidstva. Svoboda však pochází od Boha. Svobodu daroval jí sám Syn Boží... Svoboda náleží tak nezbytně k podstatě a přirozenosti Církve, která je dokonalé dílo božské, že ti, kteří proti této svobodě bojují, tím již proti Bohu a proti svým povinnostem míří. Náleží-li však svoboda k pod-

statě Církve, Bohem k spáse založené, každý zajisté snadno uzná, že musí tedy Církev svobodně užívatí prostředků k spasení, které jí Kristus dal. Církev musí mítí potřebné a vhodné orgány, aby mohla víru, učení křesťanské rozšiřovati, svátosti udělovati, bohoslužbu konati, kázeň církevní udržovati, slovem věřící řídití a spravovati. Těmito vznešenými úkoly pověřil však Bůh v podivuhodné své Prozřetelnosti toliko Církev. Jen v ní uložil poklady nadpřirozeného zjevení. Podle vůle Boží jediná Církev prohlašuje neomylně, předkládá a učí pravdám, které musejí státy i jednotlivci uznati a jejich příkazů poslušni býti. Podobně dal Bůh své Církvi také plnou svobodu, aby o všem rozhodovala a vše řídila, co k dosažení spasitelného svého účelu za vhodné uzná“ (encyklika *Officio sanctissimo*).

6) *I státu* je tato svoboda Církve na prospěch. Neboť jedním z nejdůležitějších předpokladů rozkvětu státu jest pevná mravnost. „Kde mravy jsou zkaženy, tam dobré zákony nejsou nic platny“ (Macchiavelli). Ale nic na světě nedovede udržovati a zdokonalovati mravnost jako Církev. A čím svobodnější je Církev, tím pronikavěji může provésti toto své veliké dílo. Zase praví Lev XIII: „Posláním a úkolem Církve jest upevňovati svazky pokoje a skýtati záruku spásy. Proto Církev neubírá nic z pravomoci, kterou mají vládcové států, *spíše ji chrání a posilňuje*. Neboť připojuje k zákonům, jež moc světská vydává, posílení a potvrzení náboženské; mezi povinnosti, které Bůh lidem uložil, řadí také úctu k světské vrchnosti; Církev zapovídá občanům vzpouru, jakož i rušení veřejného pořádku; učí konati ctnosti a věrně plniti povinnosti ke státu a spoluobčanům“ (encyklika *Pastoralis vigilantie*). „Církev, nesmrtelné dílo Boha nejvyšší milosrdného, má sice podle své podstaty za účel pečovati o spásu duší a o věčnou blaženost; avšak i v oboru věcí časných jest Církev pramenem tak velikých a tak mnohých výhod, že by vlastně ani četnější a důležitější výhody nemohla poskytnouti, kdyby byla jen za tím účelem založena, aby zabezpečila lidské blaho v pozemském životě. A vskutku také změnila se tvářnost země tam, kam pronikla Církev: nejen že byla veřejná mravnost zúrodněna novými, dosud neznámými ctnostmi, nýbrž vytvořena i zcela nová civilisace. Národy, které v sebe přijaly ducha Církve, vyznamenaly se ušlechtilostí mravů, spravedlností a slavnými skutky, vynikly ve vědách i uměních. Surovost jejich mravů ustoupila křesťanské dobrotě a mírnosti“ (encyklika *Immortale Dei*).

A proto jen ponechatí Církvi svobodu, která jí Bohem byla dána a pokud jí potřebuje k provedení svého úkolu; a bude to ku prospěchu nejen náboženství, nýbrž i přímo státu!

Prof. dr. B. Vašek.

Autorita Církve zotročuje svědomí?

1. *Kdo to tvrdí? Nejdříve to hlásali tak zvaní reformátoři, kteří se domnívali, že vedou boj za svobodu svědomí, brojí-li proti Římu. Osvobodili sice svědomí od autority Církve katolické, vnutili mu však autoritu svého osobního já, neboť samy sebe vyhlásili za rozhodčí ve věcech víry a mravů. Zavrhli papeže římského — a udělali se sami papeži, hlavami četných církví a sekt.*

2. *Autorita Církve katolické pochází z Boha — a Bůh přece nezotročuje svědomí.*

Autorita, jejímž základem je Bůh, plně osvobozuje. Vynikající učenec dr. F. W. Förster ve spise „Autorita a svoboda“ odhaluje propasti nezdravého subjektivismu a zdůrazňuje nutnost náboženské autority. Praví, že bez takovéto autority není svobody. Ano, život moderní zpohanštělé společnosti nám dokazuje, že tam, kde není závislosti na Bohu, není pravé svobody.

3. *Kdo neslouží Bohu, slouží buď mamonu, buď svému já, nebo falešným prorokům — a to je zotročení svědomí.*

Pozorujme, před kým a před čím kapitulují odpůrci Říma, kteří pohrdlivě odmítají závislost na papeži — náměstku to Kristovu; tu se oddávají slepě zakladatelům vratkým směrů filosofických (darwinismu s jeho „opičí teorií“, pozitivismu, materialismu), tu zbožňují Marxe, Lasalla, Lenina, tu zase holdují pověrám člověka nedůstojným — spiritismu, okultismu, theosofii, jindy se zase přimykají ke kdejakým hlasatelům volné morálky. Je to krise myšlenková — a s ní úzce související krise mravní. Je to vlastně krise svědomí, oloupeného o jistotu pravé a bezpečné autority.

Nějakou autoritu člověk míti musí, nemá-li ztroskotati. Na něčem pevném viset musí, buď na Bohu, buď na hřebíku. Český učenec MUDr. Albert pravil: „*Někomu věřit musím, před někým svoje koleno sklonit musím. Raději je skloním před papežem, než před nějakým Rotschildem.*“

4. *Autorita Říma neutlačuje svědomí, ale osvobozuje.*

Autorita Církve „udržuje důstojnost lidského rozumu ve světo-

vém chaosu, drží pevně na uzdě cit a citovost, jediná ukazuje pravdu, neboť Bůh nevytvořil různých sekt, z nichž každá by učila různým pravdám, ale dal pouze jednu pravdu a jednu Církev“. (Anglický konvertita lékař MUDr. Halliday Sutherland.)

„Bůh musí sám ukázati, že mu nelze uniknouti, vykonáváje svoji moc platnou jak pro pasáka, tak i pro úctyhodného obyvatele některého předměstí. Jeho Církev musí býti zbudována na skále — objektivně, nad a mimo dosah nestálých rozmarů a prchavých domněnek srdce a mysli lidské.“ (Spisovatel anglický konvertita Stanley B. James.)

Kdo přijme tyto zásady, najde pravé uspokojení, najde svobodu „dítek Božích a dědiců království nebeského“. Takovou svobodu našlo již tisíce konvertitů. Rok co rok se vracejí nesčetné zástupy bývalých protestantů nebo nevěrců do lůna pravé Církve, protože vědí, že zde se jim volně dýchá. Konvertita Louis Bertrand doznal, že dokud byl mimo Církev, „žil ve veliké anarchii, neměl jistoty rozumové ani mravní, až teprve v Církvi tuto jistotu našel“.

5. *Církev osvobozuje svými dogmaty*, neboť jménem samého Boha mluví ke katolíku ve věcech víry, dává mu poznati čistou pravdu, která utěšuje a je pevnou záštitou v těžkostech a bojích.

Jedině „katolická dogmata jsou počátkem činorodého, plodného, tvůrčího, duševního života, jsou oním živoucím, nadšením vzbuzujícím a pro intelekt nejvyšším pozoruhodným. Bez katolických dogmat není duchovní síly ani krásy.“ (Konvertita-spisovatel Chesterton.)

Vždyť „k poznání pravdy nestačí jen autorita bible, jakou uznává protestantství, ale je potřebí i autority dogmat, za nimiž stojí učitelská pravomoc, Církvi Kristem svěřená, a tuto pravomoc má pouze Církev římská“. (Univ. profesor v Bonnu dr. Erik Peterson, konvertita.)

6. *Církev osvobozuje svědomí morálními příkazy, jimiž vede člověka k výšinám mravní dokonalosti.*

Učíc, že křesťan má řídití svoje jednání dvojím zákonem Božím, totiž přirozeným, vštípeným mu do srdce, a nadpřirozeným, jež Bůh zjevil v Desateru a doplnil v učení Kristově, vede jej k tomu, aby přestal býti hříčkou pudů, vášní a aby se stal vítězem nad sebou samým.

Mravního vítězství je možno dosíci jen sebepřemáháním — a Církev právě sebepřemáhání zdůrazňuje, dává každému k němu

sílu svými nadpřirozenými prostředky, jimiž rozlévá milost Boží do duše, aby rostla ve ctnosti a rozšiřovala lásku kolem sebe. Jaké charaktery dovede vychovati Církev! Jaké světce a světice má ve svých řadách! *Církev vede k svatosti — to je nejlepší důkaz její moci osvobozující.*

„Teprve kdo v Církvi zakotví, je s to býti celým člověkem se všemi jeho dary.“ (Herman Bahr.)

Jedině v Církvi je svoboda rozumová i mravní, svoboda celé bytosti lidské. „Jen v Církvi katolické může člověk svobodně mysliti a pravdu podle svého nejlepšího vědění a svědomí hledati a ji vyznávat.“ „A kdo je nepřítelem Církve a ji nespravedlivě posuzuje v domněnce, že ona je překážkou nejvyššího duševního rozvoje člověka, ten sám nedospěl ještě daleko na cestě pravé a nejhlubší moudrosti.“ (Konvertita Lutoslavský.)

Jen „v Církvi a skrze Církev stane se člověk plně svobodným“ (Döllinger 28. září 1863 v Mnichově.) *Dr. A. Svoboda.*

Bázeň je hlavní výchovný prostředek katolické Církve?

Všechna jiná náboženství prý ponechávají člověku jeho svobodu, činí ho člověkem přímé páteře, který sám rozhoduje o svém životě. Ale katolík aby se jen stále bál. Musí se báti každým krokem pekla, trestů Božích, hříchu. Pak takový nábožný katolík je člověk zakřiknutý, který to v životě nepřivede nikam, protože nemá svobodného rozmachu ducha a vůle.

Mohli bychom tu prostě ukázati na statisíce katolických mučedníků všech dob, kteří se nebáli nikoho a ničeho, kteří rozmachem svého ducha dokázali větší díla, nežli všichni ostatní. Mohli bychom říci, že právě proto, že se katolík bojí Boha, neleká se nikoho a žádných překážek pozemských. Ale budeme mluvití poněkud obšírněji, protože se nám nejedná ani tak o odpověď na tuto námitku, jako o to, aby nám samým bylo jasno, co znamená bázeň Boží v křesťanském životě. Řekneme tedy dvě věci: 1. *Bázeň je vzácný výchovný prostředek duše.* 2. *Bázeň není hlavním výchovným prostředkem katolického náboženství.*

1. Svobodný rozmach ducha a vůle je velmi krásná věc. Ale i tato krásná věc má své meze. Dobře to řekl jeden slavný filo-

sof, že člověk, který pro sebe žádá naprostou, ničím neomezenou svobodu, žádá svobodu hvězdy, která se vyšinuje ze své dráhy — aby se neomylně rozbila na tisíc kusů ve své svobodě. V denním životě to krok za krokem cítíme, jakým pokrytcem a jakým nerozumou je člověk, který by se chtěl domáhati *naprosté svobody* a který by o sobě tvrdil, že strachu vůbec nezná. Starověký filosof Aristoteles napsal: „Toho se bojíme, z čeho nám přichází zlé.“ A tak již v přirozeném denním životě člověk je bázní vychováván, aby se vyvaroval zlého, které by ho mohlo poškodit. Neboť ví, že nemá nikdo tolik síly, aby každému zlu unikl. Jestliže tedy katolické náboženství i v náboženském životě zdůrazňuje bázeň, je to jen nutný prostředek výchovy člověka v náboženském životě. Neboť člověk jest *ve svých silách omezen*. Protože tedy není nejvyšší, musí se podrobiti moci Nejvyšší Bytosti — a musí se obávat, že bude postižen trestem, nepodrobí-li se. O lidském životě je řečena ona stará bajka o svobodomyslných strozech. Prohlásily, že budou žít bez slunce, ve dne že zastaví všechnu svou životní činnost a budou žít jen v noci. Výsledek byl, že všechny zahynuly. Bůh je oživujícím sluncem našeho žití a proto vůči Bohu nemá člověk takové svobody, aby mohl žít bez ohledu na Boha. Zakrní a zahyne duchem a třeba i tělem.

Avšak naše náboženství *nežádá takovou bázeň*, jak se o ní mluvilo na začátku. Nejpopovolanějším učitelem v této věci je nejslavnější náboženský učenec všech dob, svatý Tomáš Akvinský. On si klade otázku, zdali může býti v náboženském životě bázeň Boha. V odpovědi spojuje bázeň Boží se ctností naděje. Protože doufáme od Boha pomoc k dosažení nejvyššího dobra a cíle svého života, musíme se báti Boha. Ne báti se Boha, jako se bojíme zla, ale *báti se, že bychom mohli ztratiti svůj cíl* a nedosáhnouti dobra od Boha, kdybychom se nepodrobili jeho zákonům. Bázeň, které nás učí náboženství, je tedy také znamenitým výchovným prostředkem; učí nás varovati se zla, nejhoršího zla, ztráty smyslu svého života. Týž učenec praví, že je dvojí bázeň: jedna, kterou se k Bohu vineme, druhá, která nás od Boha odvrací. Slyšme zase doslovně, co praví, protože tak nejlépe vynikne povaha bázně, které nás učí naše víra: „Ježto předmětem bázně je zlo, někdy se člověk odvrací od Boha pro zlo, kterého se bojí — a tomu strachu říkáme lidský nebo světský; někdy však pro zlo, kterého se bojí, člověk se k Bohu obrací a drží se ho! To pak zlo je dvojí: buď zlo trestu nebo zlo viny. Jestliže se tedy někdo obrátí k Bohu a drží

se ho, protože se bojí trestu, je to bázeň otrocká; jestliže však se bojí viny, je to bázeň synovská; neboť synové se bojí urazit otce.“

Takovou bázeň Boží žádá od nás náboženství: *abychom se báli urazit Boha*, jenž je tak mocný, že nás může potrestati za nepořádek proti jeho zákonu, nebo proto, že máme Boha za svého Otce a bojíme se urazit ho. Co je na té bázni nízkého nebo člověka znehodnocujícího? Právě naopak, velikým zbabělostím jest, ustupovati od Boha, popíratí Boží práva, protože se člověk bojí, že by ztratil kousek statků pozemských, ať je to již majetek nebo rozkoš, nebo lidská přízeň. Tu se bojí člověk něčeho skutečně nízkého a proto se musí hanbiti za takovou bázeň. Ale báti se urazit nejvyššího Boha? To jest jednak nejčestnější, protože je to důkazem člověka, který umí užívatí svého rozumu a je pořádku milovný. Ale to není ještě všechno.

2. Když jsme již u svatého Tomáše Akvinského, sledujme dále jeho nauku. Neboť ve věcech náboženství žádný učenec není tak kompetentní jako on. Mluví dále o bázni počáteční, a rozumí tím bázeň, která je uprostřed mezi bázní synovskou a otrockou, která totiž se bojí více trestu a nechápe dosud, jak jest mu Bůh opravdu nejlepším otcem, jenž zasluhuje veškeru lásku jeho srdce. *A tak je naznačen cíl, ke kterému má křesťana vychovávatí bázeň Boží: má vésti člověka k lásce.* Ve Starém zákoně je o Boží Moudrosti napsáno, že jest „Matkou krásného milování a bázně a svaté naděje.“ A na konci Nového zákona již píše svatý apoštol Jan: „Dokonalá láska ven vymítá strach.“ Kolikrát vtělený Syn Boží opakoval svým učedníkům: „Nebojte se!“ Kolikrát naopak od nich žádal lásku jejich srdce! Bázeň není jediným výchovným prostředkem katolického náboženství, ani není jeho hlavním prostředkem, nýbrž *je cestou*, po které člověk dosud nedosti chápající má býti přiveden k lásce. Aby s láskou se oddal Bohu a svému náboženství, aby tato láska překonala všechny ostatní lásky, které se staví proti ní, a také aby překonala všechny strachy, které se proti ní hrozivě pozdvihují.

Není tu možno konati obsáhlé pojednání o soustavě náboženského života, jak jej žádá katolické náboženství. Jen to řekneme, ale také to dostačí při nynější naší otázce: Co svatý apoštol Pavel napsal křesťanům Koloským: „Nade všechno mějte lásku, jež je svazkem dokonalým,“ to bylo heslem všech duší, které pochopily vtěleného Syna Božího a jeho poslání a jeho cíle. Usilovali křes-

fané, aby v jejich duších vládla a v jejich životě aby se ukazovala láska k Bohu. *Dokonalost křesťanského života nezáleží ve strachu, nýbrž v bezpečné lásce k Bohu.* Kdo se jen bojí, kdo se bojí a nemá při tom větší lásky, ten stojí nízko v náboženském životě katolickém a jest povinen vystoupiti výše. Tuto výchovnou cenu a cíle výchovy svatou bázní naznačuje opět svatý Tomáš Akvinský naukou o bázni Boží, jako *daru Ducha svatého*. Praví, že bázeň nás upevňuje v úctě Boží, působí, že se nenecháme pohnouti jakýmkoli pozemskými pohnutkami, za žádnou cenu se od Boha nevzdálíme, pevně se ho držíme a tak se stáváme hodnými stále většího a důslednějšího vedení Duchem svatým, stává se duše schopnější vyššího vzestupu v náboženském životě.

Shrnujíce vše, co jsme dosud pověděli, musíme říci, že bázeň je skutečně výchovným prostředkem našeho náboženství. Musí jím býti, protože moudře vedená bázeň musí býti výchovným prostředkem v každé výchově. Avšak tato bázeň není ustavičné chvění lidské duše před nějakým trestem nebo nějakou hrůzou, která ji očekává, není strach otroka, který se stále bojí, že nad ním zasviští bič jeho pána. Tato bázeň nevychovává otroky, nýbrž *vychovává pravé charaktery*, které nedovede nic přivést z rovnováhy; jen jediná věc je zarazí na kterékoli cestě: obava, že by ztratili svého nejlepšího Otce, že by se vzdálili od svého Boha a že by se jemu odcizili.

To je záchrana tohoto pokolení, které si odvyklo báti se urážky Boha a *proto se pak bojí všeho*. Každý vánek jím dovede otrásti až ke zradě, protože nemá pevné opory v zásadách svaté bázně. Božský Spasitel řekl kdysi: „Nebojte se lidí, i když mohou zabít tělo, ale bojte se toho, jenž může tělo i duši uvrhnouti do zkázy.“ Čeho se člověk více bojí, nežli jakékoli záhuby, která mu hrozí? Hle, svatá bázeň učí člověka odvykati si i této nejvyšší bázni pozemské a nebáti se ničeho, leč jediné ztráty Boha. A tak touto svatou bázní Boží vychovaný člověk je jedinečný hrdina, jenž neklesá zoufale před žádnou překážkou, jenž směle vzdoruje všemu, protože se ničeho nebojí, když ví, že jest při něm jeho Bůh. Svatá bázeň, které nás učí naše náboženství, dává nám nejsilnější naději, protože je to naděje, doufající ve všemohoucí pomoc Boha nejvěrnějšího.

Poukazuje se ovšem na katolíky nebo na tak zvané nábožné lidi, kteří jsou jaksi *zosobněný strach*, kteří si netroufají učiniti ani kroku, bojíce se, že tam na ně číhá hřích, kteří každou radost

sledují podezíravým okem, že je hříšná, kteří na nic skoro nemyslí, nežli na to, co mají na svědomí. Ale je to poukazování nesprávné. Neboť takoví lidé jsou i mezi docela nenáboženskými lidmi. Ten stav duše totiž je choroba. U nábožensky vychovaného člověka se tato choroba projevuje strachem a úzkostlivostí před hříchem, u nenáboženského člověka se projevují podivínskou pedanterií, podivínskou důkladností třeba v péči o domněle ohrožené zdraví, puntičkářstvím atd. Ale jako tato choroba nevyšla z náboženství, tak také mu nesmí býti přičítána na vrub. Kdyby takový člověk byl vychován ve skutečné bázni Boží, zapomněl by záhy na strachování a v lásce dětinné by byl oddán v pevné důvěře svému Bohu. Pln svatě naděje říká člověk svatou pravou bázní vychovaný: „Ve svém Bohu překročím i zeď.“

P. Em. Soukup O. P.

Budhismus nejlepším náboženstvím?

Budhismus založil Budha, původně zvaný Gautama, syn knížečí. Narodil se kol roku 560 před Kristem v Indii u Kopilavastu. Zemřel roku 480. Jeho matka Maya zemřela osmého dne po jeho narození. Prožil mládí ve smyslných rozkoších. Oženil se a měl syna; žil v mládí v přepychu a blahobytu.

Velebitelé buddhismu chtějí odvozovati *vznik křesťanství z buddhismu*, protože prý jsou mnohé *podobnosti* mezi křesťanstvím a buddhismem. Zatím má se věc opačně. Ne křesťanství, nýbrž buddhismus se stal kopií křesťanství, poněvadž z něho později převzal některé věci. Křesťanství vzniklo v 1. století, kdy o nějakém vlivu indickém v Palestině nevědí dějiny ničeho. Křesťanství již zde dávno bylo, když se stal buddhismus známým ve Středomoří. Není místa, o němž by se dalo dokázati, že v něm buddhismus na křesťanství působil. Nejlepší indolog *Dohlmann* ve svém slavném spise „*Indische Fahrten*“ dokázal, že Budha se objevuje jako bůh teprve v době, kdy křesťanství vniklo do Indie. Staví se mu sochy v římském rouchu, jaké nosili Římané v 1. století po Kristu. Budhovo pokušení je též podle římské malby z 1. století po Kristu. Mnichové buddhističtí našli v Kristu vše dokonalejší, než jak si v Budhovi představovali. I přetvořili Budhu podle Krista. Že římské umění mělo vliv na umění buddhistické, je patrné z památek v Gandhaře. V Indii nalezeny mezi r. 50—150 po Kristu mince, což dokazuje čilý styk obchodní mezi Indií a římskou říší. Budhovi

podle Krista připisovány zázraky. Ani jeden však není historicky zjištěn. Teprve 600 až 800 let po jeho smrti byly vypisovány v 84 těšících svatých knihách. Na první pohled je zřejmo, že jsou vymyšleny. Na příklad vypravuje se, že Budha jezdil na světelném paprsku, nebo že jel v hrnci po řece, že proměnil se jednou v oheň, jindy v páva, z jednoho oka že mu sršel oheň, z druhého prýštila voda. Budhismus vypůjčil si nové věci z křesťanství, ale znetvořil je. Mnich Kosmas našel již v 6. století v Persii křesťanské osady. Jeho druh Sopatros našel podobné osady na Ceyloně. Portugalci našli v 15. století v Indii křesťany, kteří se hlásili k apoštolu svatému Tomášovi. Františkáni posílali misionáře do Tibetu, a tak budhisté mnohá zařízení přijali od křesťanů. Tibetský Dalai Lama, to jest vtělený Budha, sídlící ve Lhasse, trvá teprve 500 let. Seydel tvrdil, že Budha se narodil z panny, což prý prorok Isaiáš přejal. Zatím Budha se narodil roku 560 před Kristem, kdežto proroctví Isaiášovo o narození Vykupitele z panny pochází již z roku 735 před Kristem. Rus Notovič tvrdil, že Kristus byl v Indii; zatím dr. Schröder mu dokázal, že jeho tvrzení spočívá na sprostém padělků a podvodu. (Das Leben, 123.)

Zdánlivé *podobnosti* mezi Kristem a Budhou při dokonalém prozkumu se ukáží jako ohromné rozdíly. Matka Budhova prý snila, že do ní vešel bílý slon. Jaký to rozdíl mezi vznešeným vtělením Kristovým! K dítěti Budhovi přišel stařec a věstil mu slavnou budoucnost. V Indii byl k novorozeným princům přivolán hvězdář, aby z hvězd dítěti věstil budoucnost, ovšem jen krásnou a dobrou. Jak velikolepá je proti tomu předpověď Simeonova! Křesťanství vyniká nad budhismus, jako olomucký dóm nad chatrč.

Budha prý byl pokoušen od zlého Mary; ale Maro není zlý duch, nýbrž smyslný svět, tedy pouhé zosobnění, a žádá od Budhy, aby neměl žáků. Kristus zdůrazňoval co nejvíce své božství i svého Boha Otce; kdežto Budha neučí ničeho o nejvyšší bytosti božské. (Walsche, The principles of christian apologetics, 1919.)

Poněvadž Budha nezná Boha, nemá budhismus onoho bohatství náboženských pravd, jako křesťanství. Křesťanství vede lidstvo odříkavým životem *k vyššímu životu duchovnímu zde* a k účasti na nekonečně dokonalém životě Božím na věčnosti. Kdežto budhismus vede odříkavým životem k úplnému záporu života *zde* a *k nirvaně*, to jest v nicotu po smrti.

Budha zemřel klidnou smrtí jako 80letý stařec. Kristus zemřel

maje 33 let na kříži. Budha odešel do samoty, až se mu svět omrzel; Kristus žil od dětství chud. Mrtvola Budhova byla spálena, Kristus pohřben.

Budhismus neví ničeho o *slavném vzkříšení*. Znalec Indie Monier Williams praví: „Zdánlivé perly buddhismu se vynášejí, ale jeho sprostoty a sobě odporující opakování se utajují. Lesk lží se obdivuje, o stínu se nemluví. Budhismus od počátku má v sobě zárodek rozkolu.“ (Budhismus 541.)

Stewart Chamberlain volá k velebitelům buddhismu: „Chcete mít i nadále své posluchače za blázny, když se odvažujete srovnávat Budhu s Kristem? Kristus je nedosažitelný, absolutní.“ (Základy 19. století.)

Tvrditi, že buddhismus je nejlepším náboženstvím, je nevědomost. Budhisté v Anglii vydali knihu „Následování Budhovo“, aby čelili „Zlaté knížce“ Kempenského. Jaká to pošetilost! Budhismus *není vůbec náboženstvím*, ani filosofií, nýbrž morálkou. Touto se též dnešní budhističtí mnichové vlastně jediné zabývají. Budha jest atheistou a agnostikem, tvrdícím, že rozum je neschopen poznati věcí nadsmyslných; avšak Sokrates, Plato, Aristoteles a jiní veleduchové mohli ty věci poznati? Budha učil, že jsoucnost je zlo. Budhismus dovoluje *sebevraždu*. Spása člověka prý záleží v uniknutí jsoucnosti, v úplné nirvaně, čili nicotě. Klidu prý člověk najde, když již za živa zbaví se vědomí svého „já“. Přihodí-li se mu něco, na příklad nemoc, hlad, zima, ví prý: „To nejsem já, jenž trpím. Bolest ani radost u mně nevzbudí ozvěny; ke všemu jsem lhostejným.“ Chodící mrtvola — to je tedy ideálem učedníka Budhova. Budhista se zadumá, podlehne jakési autopsychose, až se mu zdá, že nic nemyslí a ničeho necítí.

Z žízně po životě vzniká podle Budhy lpění na světě a ze lpění vzniká kolování bytostí. Kdy však koloběh tento započal a kdo dal k němu popud, o tom Budha mlčí. Budha pravil: „Co není ode mne zjeveno, nech nezjeveným; co je zjeveno, nech zjeveným.“ Budha žádá slepou poslušnost, aniž by zaručil, že se jeho nauka shoduje se skutečností.

Podle Budhy všechny činy, vycházející ze lpění na světě, zanechávají následky, zvané „*korman*“, které neúprosně určují příští bytí, čili znovuzrození člověka v jiných bytostech, třeba i zvířatech. Toto znovuzrození je nové vytvoření; neboť Budha nevěřil ani v duši, ani v její nesmrtelnost. Hlásal tedy odpovědnost bez nositele této odpovědnosti. Jeho nauka je nevěrecký *pesimismus*.

Když byl tázán, ke které filosofické nebo náboženské soustavě se přiznává, odpověděl, že k žádné.

Budhisté učí, že hříšní vcházejí do desíti různých pekel, šlechtí však se úplně rozplynou. Jiní dnešní budhisté učí, že nirvana je nebem nejsmyslnějších radovánek. Dnešní buddhismus nejeví mnohdy ani stopy původní nauky. Budhisté věří v četné demony a odříkávají modlitby na modlitebních vodních mlýnech. (Sven Hedin: „Tibet“, 40.) Sven Hedin vypisuje *mravní pokleslost* národů, žijících v buddhismu; klesli zase v pohanský polytheismus. Učil sice Budha sebezáporu, ale ne z důvodů vznešených, jako křesťanství, nýbrž ze sobeckosti, aby lidskému životu byl konec. *Jen křesťanství může národy buddhistické povznést.*

Budha nebyl důsledným, a na otázky o životě posmrtném odpovídá chytrácky; zavazuje svým svěřencům oči, vede je na pokraj prohlubně, káže jim učiniti skok do neznáma, a to prý je vykoupení z utrpení. Původní buddhismus má dnes sotva 15 milionů vyznavačů. Velmi se klamou, kdož tvrdí, že budhisté žijí ctnostně, bez touhy po odměně, a že se varují zlého beze strachu před trestem. Šlechtnému buddhistovi slibována úcta a nabytí majetku; hříšníku hrozeno pekly.

Buddhismus hlásá *vykoupení, ale ne ze zla duchovního*, ne z hříchů ani viny jako Kristus, *nýbrž ze zla časného*. Pro pravý pokrok nečiní buddhismus ničeho. Budhista lituje trpících, ale neživí v sobě lásky k nim; nehněvá se, ale také nemiluje. Oldenberg praví: „Buddhismus nekáže milovati nepřítelé, nýbrž nepřipustiti nenávisti.“ (Budha 335.) Buddhismus je pasivní, apatický. Budha praví: „*Neměj nepřátel v nenávisti!*“ Kristus však praví: „*Miluj nepřátele a čiň jim dobře!*“

Křesťanství je náboženstvím čínorodé lásky a čilé aktivity. Buddhismus je naukou lenivosti. Budha chtěl lidskou přirozenost osvoboditi, ale zničil ji. Chtěl člověka poučiti, ale vrhl ho do tmy. Co je v buddhismu milého, na příklad soucit, útek ze světa, odevzdanost, cit ke zvířeti, nachází se již ve velkých starých eposech indických. Buddhismus rysy tyto upřílišil.

Baumgartner v „Dějinách světové literatury“ píše: „Nepředpojatý člověk bude brzy odpuzen jalovým pesimismem buddhistickým a věčně stejnými opakováními. Útěchy Budha nedává; uspokojivého poučení o Bohu, o světě, o původu a smyslu i cíli života neskýtá. Jeho podobenství jsou strojená a vtíravá a podávaná spoustou zbytečných slov. Jeho řeči o marnosti světa jsou prav-

divé; ale když se tážeme, kdo dá sílu k odpoutání od pozemské radosti, kdo poskytne srdci žádostí mučenému pokoje, stojíme před temnou branou nirvany bez naděje, jsouce odkázáni, že ničeho nemáme milovati a o nic se snažiti.“ — *Budhismus nevyhovuje potřebám ani rozumu, ani srdce*. Ani v nebi, ani na zemi není, kdo by hnul prstem k podpoře člověka, učí Budha. Velebení buddhismu, jak je u nás šíří na př. dr. L. Procházka, v Německu dr. Dahlke a učebnice našich středních škol a občanských nauk, je tedy zcela neoprávněné. Baumgartner a cestovatel Gilmour vypisují, že dnešní buddhismus není naukou jednotnou. V Tibetu se smísil s uctíváním Cakte, kultem to nejoplnějšího rázu. V severní Indii se smísil s hinduistickými sektami. U Mongolů s pověrečným uctíváním duchů. Nejlepší znalec buddhismu La Vallée Poussin poukazuje, že buddhismus není soustavou soucitu, nýbrž lhostejnosti. Budhista nečiní druhému ani dobře, ani zle. Muž, jenž vstoupil do řádu, odpovídá ženě, prosící ho, aby se k ní vrátil aspoň pro lásku k dítěti: „Kdybys pohodila děcko šakalům, nepohnula bys mě k návratu.“ — *Žena* je podle Budhy nepřitelem spásy; nesmí být přijata do kláštera. Budha poučuje: „Nehledět na ženy, nemluvit s nimi.“ Je tedy žena buddhismu méněcennou a pro její povznesení neučiněno ničeho. Sami Indové, na př. známý Ghandi a Tagore jsou v sektě zvané „Šikku“, hlásající již větší bratrství a zrovnoprávnění.

Budhismus naprosto tedy není náboženstvím nejlepším a *křesťanství jej převyšuje, jako nebe zemi*. Budhismus nutí hledět do černé *tmy*, křesťanství otvírá obzory *světla* věčného, jež rodí se z červánků utrpení. Budhismus káže klesnouti do *nicoty*, křesťanství nás pozvedá z prachu a zapisuje naše jména *do knihy života*. Co má buddhismus dobrého, to má i křesťanství, z něhož buddhismus mnoho přejal; ale křesťanství má nad to nepoměrně více vznešených ideí o synovství Božím, o věčném blahu a o milosti. Budha učil jen pro Indy; Kristus všecky národy. V buddhismu je tragika lidstva, chtějícího *vlastní silou* dosíci veškeré pravdy a spásy. Budhismus podává skvělý důkaz *potřeby náboženství Bohem zjeveného* a toto náboženství Bohem zjevené je *křesťanství*.

Dr. Ot. Tauber.

Celibát proti přírodě?

1. *Ani pohané nepovažovali sexuální zdrženlivost za zjev nepřirozený.*

Antičtí národové byli přesvědčeni, že zdrženlivost má do sebe cosi vznešeného. Římané měli své Vestálky, u Řeků nesměl přednosta eleusinských mysterií vstoupiti ve sňatek. Nejslavnější filosofové antičtí, kteří se nejvíce přiblížili k pravdě, dospěvše k pojmu jednoho Boha, nesmrtelnosti duše a věčné odplaty nebo trestu, jako Sokrates, Plato, Aristoteles, oceňovali vysoce boj proti pudům, zejména proti sexualnosti a doporučovali ovládání tělesných žádostí tak, aby duch vítězil nad tělem. Rovněž jiní národové pohanští, Indové, Egypťané, Číňané, Peruáni, Mexikáni měli v úctě panenství. I v koránu najdeme chválu stavu panického. V Židovstvu musil kněz, než konal službu ve chrámě, zvláštním způsobem se očistiti a po čas služby byl nucen zachovávat sexuální zdrženlivost.

Ideál panictví obráží se u všech národů jen zlomeně.

2. *Plně zazářil ideál celibátu v křesťanství, kde mu dán vznešený význam.*

Zřící se navždy manželství a žítí čistě z lásky k Pánu Bohu, z touhy po úplném odevzdání se službě Nejvyššího ke spáse duší, toť veliké hrdinství. Takové hrdinství není popřením přirozenosti, ale jejím zušlechtěním a povznesením! Je nutno ovšem rozlišovati přirozenost nižší (čistě tělesnou, pudovou) a přirozenost vyšší. Celibát vede k zdokonalení oné vyšší přirozenosti, táhne člověka vzhůru, k věcem nebeským. Ti, kdo považují celibát za nepřirozený, mají na mysli jen tu nižší přirozenost a právě proto, že boj proti ní je těžký, odmítají jej a žádají, aby člověk žil více tělesně, než duchovně. Celibát vyžaduje sebezapírání, ale řádný život manželský vyžaduje také sebezapření, má-li duch vítěziti nad tělem, život před uzavřením manželským vyžaduje rovněž velikých bojů a sebezapírání, aby zlomeny byly okovy sexualnosti a zachována byla mravní čistota. Ctnost čistoty — ať u panice nebo u ženatého, vyžaduje, aby byl veden boj proti tělu. A takový boj je se stanoviska duchovního (se stanoviska věčné spáasy) nejen přirozený, ale vůbec nutný! *Nepřirozené je to, co člověka olupuje o jeho čistotu, co ho vzdaluje od Boha, Jeho pravého cíle, ale co člověka přivádí k Bohu, je přirozené. Celibát je právě proto přirozený, že napomáhá jedinci k nejužšímu spojení s Bohem.*

3. *Celá křesťanská kultura vysoce vyspělého středověku je důkazem, že celibát není proti přírodě.*

Nejskvělejší, nejhodnotnější díla křesťanského umění inspirována byla ideou dokonalé mravní čistoty, ideou úplného odříkání sexuálního. Panenská Bohorodička stala se vedle nejčistšího panice, svého božského Syna, centrem všeho uměleckého snažení geniálních duchů. Štíhlé, k nebi se pnoucí gotické katedrály, obrazy Madon, sochy i malby Vykupitele, Jeho miláčka sv. Jana, andělsky čistých světců a světic, obdivuhodné výtvořiny, v klášteřích vzniknuvší, to vše je dílem těch, kdo zbožňovali Immaculatu a v Ní i s Ní dokonalou sexuální čistotu, to je z velké části prací těch, kdo takovou čistotu sami věrně zachovávali doživotním panictvím. Jaká panenská čistota jeví se v náboženské lyrice a mystice středověku. Jak čisté, nebesky krásné jsou postavy na obrazech Frà Angelicových nebo ve výtvorech Michel Angelových! Novodobí myslitelé obdivují středověké umění, které tak nádherně rozkvetlo právě vlivem celibátu. A je toto umění snad nepřirozené? Nikoli, je pravdivé a přirozené, je oslavou vyšší přirozenosti lidské, oslavou toho, co je v nás božského a co může žít jen tehdy, potlačíme-li smyslnou náruživost a zvířeckou pudovost, drímající na spodině kalných proudů nitra. Středověké umění není zašlápnutím přírody ani jejím zkřivením, ale je glorifikací přírody stejně jako život středověký, z kterého vytrysklo a jehož nejvznešenějším ideálem byl ideál panictví. Tento ideál pozvedal lidstvo z prachu všednosti, volal k němu „Sursum corda“ (Vzhůru srdce)!

4. *Naturalisti nejvíce brojí proti celibátu jakožto proti zařízení, jímž je prý v knězi znásilňován člověk.*

Naturalisti, stoupenci evolucionistických teorií o mechanickém původu a mechanickém vývoji života, dívají se na člověka jako na produkt slepých sil, jako na lepší zvíře (člověk prý povstal z opice). Hlásají, že všechno děje se slepě, že ve vesmíru, ve světě není žádné účelnosti, popírají, že by život lidský měl nějaký vyšší, nadpozemský smysl; život je podle nich hnutí veskrze pudové. Naturalistická etika pokládá boj proti pudům za nerozumný a nepřirozený, hlas pudů je jí něčím posvátným, čemu se člověk nemá vzpírat. Tedy ani proti sexualitě nemá člověk bojovat, ale má se zcela volně pohlavně vyžívat. Ve jménu naturalismu hlásána volná láska, propagováno manželství rozlučitelné, manželství na čas a na zkoušku, doporučován antikoncepční sexuální

styk (zamezování početí), schvalována prostituce a vraždění dítek před narozením. Tyhle všechny zvrácenosti a neřesti jsou naturalistům věcí přirozenou, dobrou, chvályhodnou, zatím co celibát jimi prohlašován za špatnost!

5. *Dnes významní světoví učenci dokazují, že celibát není proti přírodě.*

a) Současnými lékařskými autoritami jsou úplně poraženy námitky o zdravotní škodlivosti celibátu; dokázáno tu, že celibát není škodlivý fysicky, že neoslabuje zdraví ani nervstva (Literaturu o tom viz dr. Vašek, Rodina XX. století, str. 39; dr. Xaver Novák, Kněžské problémy, str. 191).

b) Pedagogové prohlašují: Celibát povznáší lidskou přirozenost; v celibátu je mocný výchovný prostředek. Celibát, toť uskutečnění výchovy vůle; při tom „neběží o to, aby se přírodou opovrhovalo, aby byla zaškrcena, ale aby byla přivedena k úplné poslušnosti ducha“. „V životě sexuelním musí býti použito veliké myšlenky opanování přírody, aby byli vychováni opravdoví hrdinové, kteří svým vlastním životem dosvědčují převahu ducha.“ (Dr. W. Foerster, spis „Pohlavní mravouka a výchova“ v překladu Ad. Urbánka.) Pravými hrdiny jsou ti, kdo zachovávají celibát. Ti dobývají moci nad dušemi; vyzařují obzvláštní mravní sílu podmaňují srdce lidská a pozvedají je k Bohu (O vlivu bytostí sexuelně zdrženlivých, sebezapíráním otužených, píše krásně dr. Foerster ve spise „Jak žít“).

c) Psychologové dokazují, jakým požehnáním je celibát pro rozvoj sil psychických, jaký klid duše zajišťuje, jakou sílu a energii přináší. (O tom dr. Xav. Novák, Pohledy do života bohoslovců a kněží, str. 451, 456—457, 467—471.)

Duše panická, toť „duše boji otužená, vítězstvím povznesená, ctnostmi bohatými ozdobená, dlouhými lety utvrzená“ (tamtéž, str. 470 a 471).

d) Sociologové osvětlují fakt, že celibát přispívá k mravnímu ozdravení a k blahodárnému vývoji lidské společnosti. Společnost potřebuje příkladů heroismu v boji za ctnost, potřebuje jedinců emancipovaných od hmoty a žijících ideálům ducha, kteří dodávají lidem, tonoucím v bahně smyslnosti, důvěry k boji proti této hydře. Celibát umožňuje kulturní rozvoj a dalekosáhlou činnost charitativní k záchraně trpících. Z celibátu vyzařuje mravní síla, jíž sílí mravnost v rodinách, která je zase základem plodnosti. Společnost má tedy z celibátu i se stanoviska přirozeného ne-

smírný užitek. (O tom dr. Vašek, Rodina XX. století, str. 40 a 41.)

e) Filosofové a theologové poukazují na to, jakým požehnáním je celibát pro život náboženský a církevní, pro rozvoj pravdy a správného názoru světového. (Viz literaturu uvedenou v Českém slovníku bohovědném, díl II., str. 204, dále v hlučínských brožurách čís. 59. „Kněžský celibát“, str. 5—8, v čís. 23. „Kněz a lid“, str. 14—17, dr. Xaver Novák „Kněžské problémy“, str. 200—203, 222—228, dr. Vašek „Rodina 20. století“, strana 41.)

Je nutno odvrhnouti všechny námitky o protipřirozenosti celibátu slovy: „Mlčte, zvířecí srdce, že mrzkostí a nepřirozeností je položit na oltář nižší stránky své bytosti, když nebeské požehnání a nebeská síla a skutky plné pokory, modlitby, vroucnosti, lásky k Bohu i k bližnímu, když vyšší posvěcení a horlivost jako zlatý, všezúrodňující pramen odtud prýští. Ztište se vy, kteří znáte jen nároky času a dávno jste zapomněli žít a myslit podle věčnosti nekonečné; kteří mluvíte stále o zemi a nic nechcete slyšet o nebi; kteří hájíte částky, abyste zabili celek. Bojujete proti čistotě a zastáváte bujnost. Spíláte výsosti a přivodíte nízkost. Tisíce křesťanských heroů obojího pohlaví, kteří po žebříku té oběti dostoupili dokonalosti nejvyšší, jsou věčným, nikdy neumlčitelným protestem proti špinavým vašim obžalobám.“ („Kněžské problémy“, str. 193.)

Dr. A. Svoboda.

Censura knih je násilí činěné duchu?

Tuto frázi již po několik desetiletí hlavně protestanté němečtí (Tschackert) i čeští Církvi katolické vyčítají. Avšak Církev *není úzkoprsou, nýbrž opatrnou*. Velí jí to zákon přirozený a božský. Církev je *matkou* pokřtěných. Zda není matka povinna chránit své děti všeho nebezpečí? Není povinna zlu předejít? Pud sebezáchovy nutká Církev bránit své. Církev má *svěřený poklad zjevené pravdy*. Což není povinna jej co nejsvědomitěji chránit? *I stát* každý, i bolševický, i demokratický má svou censuru. Kníže Jan Saský zakázal „čísti“ (nejen vydati) knihy novokřtěnců pod trestem žaláře. Hvězdáři Keplerovi zakázáno v Sasku r. 1609 vytisknouti zprávu o kometě. Učenci Thomairovi (protestantu) zakázáno r. 1689 vůbec vydati nové spisy a byl obžalován. Filosofu Fichtemu zkonfiskován článek r. 1799. Pruské protestantské konsistoři přiznána censura všech knih r. 1825 i socialistických. Za

12 let (1878—1890) zakázáno 1500 spisů. I naše republika má censuru. Chrání svůj státní řád, Církev *víru — statek nejvzácnější*. Censura rozumná nebrání pravé svobodě, ani pokroku, zakáže-li co nezasluhuje ani vytisknutí ani četby. Pokrm nemá otravovati, nýbrž prospívati. Literáti nejsou tu pro sebe, nýbrž *aby lidstvu prospěli*. Censura oprávněná *je požehnáním*. Byl-li by zakázán spis nesprávně, může se pisatel odvolati k vyšší instanci. Spis Galileiho zakázán, neboť Galilei nepodal dostatečných důkazů o otáčení země kolem slunce. Jakmile Newton to dokázal vědecky, ihned censura spisu Galileiho odvolána. Pravá censura skutečnému, hlubokému *badání jen prospěje*. I zednáři mají svůj index a v něm zakázány všechny knihy katolické! Král pruský dal filosofu Kantovi r. 1792 ostrou důtku pro jeho knihu „Kritika čistého rozumu“. Proč se tedy censura vytýká jen Církvi naší?! I Goetheův Faust byl censurou berlínskou „ostříhán“, čehož ani Církev naše neučinila. Sám Goethe pochválil italského biskupa, že nedovolil překlad jeho „Werthera“ Censura není nesmyslnou, ale katolík poslechne prozatím, až se pravda zjistí. Když byl dán biskup Fenelon a italský učenec Rosmini na index, podrobili se ihned a prohlásili veřejně, že tak činí jako věrní synové matky Církve. Kdo konečně svým úřadem anebo vědeckou činností by byl nucen i zakázanou knihu čísti, může si beze všeho vyžádati k tomu dovolení od duchovní vrchnosti. Jen jedna je pravá svoboda, a to svoboda pro pravdu. Svoboda proti pravdě je ze zla a zlá. Censura rozumná je tudíž *dobrodělním ducha, ne násilím*. Pisatel je jí nutkán, aby co nejdůkladněji obor víry nebo vědy, pokud se víry dotýká, studoval. Čtenář pak schválením knihy nabývá uspokojení, že nabude názoru správného. *Církev katolická je vůdkyní, strážkyní, učitelkou a vychovatelkou*. Proto má právo a *povinnost zabrániti*, aby se do Církve nevloudil blud ani slovem, ani perem. Nezakazuje knih ze strachu před světlem, nýbrž *z horlivosti o spásu duší*. I v lékárně jsou jedy označeny značkou. Ani škola nedovoluje žactvu předkládati knih státně a mravně vadných. V mnohých knihách je blud tak podán, že ani dobrý křesťan ho hned nevystihne. Jak dobře tedy, když povoláná, Bohem svěřená a řízená autorita censurou upozorní na skrytý blud a tak démant pravdy zjevené zachovává ryzím!

Dr. Ot. Tauber.

Církev musí býti odloučena od státu?

1. Již od let ozývají se hned odsud hned odjinud hlasy po odluce Církve od státu. I v Československu řada státníků, politiků a právníků se staví za tento požadavek. Nejbouřlivěji se projevovalo volání po rozluce v prvních letech po převratu a dokonce i pro ústavní listinu bylo původně navrženo jako § 121 ustanovení: „Mezi státem a Církví budiž zaveden stav rozluky“; při konečné úpravě nebylo však toto ustanovení do rozluky pojato. I když nyní z různých důvodů (zvláště mezinárodní povahy) hlasy ty se na veřejnosti neozývají tak hlučně, má přece myšlenka rozluky stoupenců hojně. Nejagilnějším jejím představitelem ve světě právnickém jest u nás profesor právnické fakulty Karlovy university dr. Hobza.

2. Snahy o rozluky vyvěrají z různých zdrojů. Některé k němu vede nesprávný názor na svrchovanost státu: domnívají se, že jen tehdy by byl stát svrchovaný, když na jeho území není žádné jiné moci, které by musil nějak ustoupiti; nýbrž aby každá vnitřní moc na jeho území mu byla podřízena nebo při nejmenším, aby ji směl ignorovati. Jiní vycházejí ze zásady, že sice má jakési vztahy a povinnosti k Bohu jednotlivec; společnost však jako taková, že jest bez jakýchkoli závazků náboženských; je to důsledek názoru, že náboženství jest věcí soukromou. Jinde jest rozšířeno mylné nazírání na povahu Církve; bývá chápána jako společnost, která sice smí vybízeti, napomínati, přesvědčovati, poučovati, nebývá však pokládána za společnost dokonalou, která by směla také vydávati zákony, souditi, donucovati. Ve mnohých případech vyplývá snaha o rozluky ze zásadního odporu a nepřátelství proti křesťanství.

3. Je pravda, že *Církev a stát jsou společnosti rozdílné*, z nichž každá má svůj vlastní účel. Jest *úkolem státu* pečovati o pozemské blaho svých příslušníků. Jest *úkolem Církve* pečovati o nadpřirozené zájmy duší. Ale z této skutečnosti nikterak neplyne, že by mezi oběma nebylo styčných bodů, že by se měly navzájem ignorovati. Neboť předně obě dvě často pracují mezi týmiž lidmi: týž člověk bývá příslušníkem i státu i Církve: do jakých kolísí by mohli býti občané uváděni, kdyby obě společnosti ukládaly občanstvu své požadavky každá bez zřetele na to, co ukládá druhá! K jakým rozporům, k jakým nemožnostem by to mnohdy mohlo vésti! — Dále je sice pravda, že stát má se starati o pozemské

blaho obyvatelstva. Ale i toto pozemské blaho není než složkou v přípravě k poslednímu cíli; veškeren pozemský život musí se brát ve vztahu k poslednímu cíli; jak by tedy mohl stát vůbec nepřihlížeti k požadavkům náboženského života? Naopak má sice Církev starati se o nadpřirozené potřeby duší. Ale ti lidé, o jejichž duchovní potřeby se stará, žijí v občanském světě, jejich náboženský život je namnoze podmíněn přirozenými poměry životními, nezdravé sociální, hospodářské, kulturní poměry nutně vrhají u mnohých lidí černé stíny i do oblasti života náboženského. Církev není sice ze světa, ale působí ve světě a proto její dílo je nutně buď usnadňováno nebo ztěžováno tím, jaké jsou poměry občanské. Z těchto důvodů úplná rozluka Církve a státu za normálních poměrů není prostě možná. Nemůže ani býti dobrá: trhá, co od sebe roztrženo býti nemá a nesmí, jako nesmí — má-li člověk zůstat živ bez poruchy — býti roztrženo v jednotlivé části jeho tělo. Opravdu není možno, aby při odluce nedocházelo ke stálým sporům mezi obojí společností. Neboť jest řada institucí, na nichž mají obě zájem: manželství, školství, majetek církevní, atd.; církev obdržela od Boha samého jistá práva a povinnosti v těchto otázkách, a nemůže se jich zříci; stát bude jí odpírati uznání jejích práv; a tak nebude konce třenicím.

4. Naopak, blahovolný a přátelský poměr mezi těmito dvěma společnostmi bude k prospěchu oběma. Bude k prospěchu státu; neboť kdo může vykonati pro stát větší dobrodiní, než nespoutaná Církev, vychovávající mu umravenělé, svědomité občany, upevňující řádný život v rodinách, podpírající zákonnou autoritu nadpřirozenou autoritou Boží? Zda na druhé straně není to velikým ziskem pro Církev, když státní moc dobře pořádá všechny zevnější poměry, takže Církev nerušeně může prováděti své svaté dílo? Stačí jen takto povšechně naznačiti, jaké výhody ze vzájemného blahovolného poměru vyplývají pro Církev i pro stát. Více o tom viz ve čl. „Autonomie nenáleží Církvi?“

5. Úplně bludné jsou konečně předpoklady, z nichž snahy o odluku Církve od státu vycházejí. Bludem jest snaha o odtržení tohoto viditelného světa, v němž žijeme, od světa nadpřirozeného, jako by nic neexistovalo, jen tento svět a tento pozemský život; bludem je laicisace všech oborů života; neboť existuje Bůh a vše na světě je Mu poddáno, a vše na světě se musí skláněti před svatou Jeho vůlí; existuje věčnost a tento svět a pozemský život není než průpravou pro ni. Církev jest od Krista ustanovena jako

společnost od světské moci rozdílná a ve svém oboru působnosti neodvislá, vybavená mocí zákonodárnou, soudní i trestní. A konečně: „Odluka nebývá plodem šlechetných snah po sociálním obrodu společnosti, ale pochází z nepřátelských úmyslů k Církvi a náboženství. Státní atheismus jest jejím konečným cílem, sekularisace církevních statků hybnou silou“ (Pejška, Církevní právo, I, 209).

6. Právem tedy zavrhl Církev jako blud větu: „Má býti rozluka mezi Církví a státem“ (Pius IX. v Syllabu). Právem byla stanovena norma: „Katolíkům je třeba se toho varovati, aby pracovali pro odluku. Vždyť zásada rozluky mezi Církví a státem je zásada totožná s odlukou lidského zákonodárství od zákonodárství křesťanského, božského“ (Lev XIII.).

Odluka jest tedy zlem. Může se však někdy státi, že v některých státech se provádí tak, že se blahovonně ponechává Církvi úplná svoboda, jak je tomu na př. v některých státech amerických. Mohou býti dále případy jiné, kdy stát sice nezavedl rozluky, avšak ve skutečnosti dusí a ochromuje Církev, takže zdánlivá spolupráce se státem přijde Církvi velmi draho. O takových poměrech možno pronést úsudek: I rozluka blahovonně prováděná je zlem a nemůže se státi dobrem, protože je svou podstatou něčím nepřirozeným; ale může býti zlem menším než když spolupráce občanské společnosti jest jen farisejstvím anebo zřejmým znásilňováním a vykořisťováním Církve, zastíraným na venek zdánlivým uznáváním a chráněním práv Církve.

Prof. dr. B. Vašek.

Církev není svatá?

Svatost jest podstatnou známkou Církve Kristovy. Popírají ji tedy popředně protestanti všech vyznání. Na doklad se uvádějí historické skutečnosti, v nichž zástupci Církve, papežové, biskupové neb kněží, nebo i věřící katolíci si počínali tak, že jejich jednání bylo v rozporu s dokonalostí křesťanské mravnosti. Naproti tomu stojí skutečná svatost Církve katolické, vidíme-li ji ve správném pochopení:

1. Církev jest svatou *ve své podstatě*. Kdyby byla Církev katolická pouhou společností, třeba s i s náboženským cílem, určením, založena Kristem, kdyby její vedoucí činitelé měli mimořádné určení ke hlásání zjevení a zprostředkování milosti, přece by ško-

dilo svatosti Církve, kdyby jen někteří její členové nebyli dostatečně mravní, jako škodí pověsti spolku, má-li členy špatné. Než Církev Kristova není mechanickou společností, složenou vnějším způsobem z jednotlivých příslušníků: Církev katolická jest především a ve své nejvnitřnější podstatě nejreálnějším sjednocením lidstva a jednotlivého křesťana s Bohočlověkem-Kristem Ježíšem, který vtělen v Marii Panně zanechal své Vtělení v Eucharistii a přelévá je ve sv. přijímání a všech svátostech do jednotlivých údů, přijímajících křesťanů. Jestliže pak skutečně *žije* („Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm“, Jan 6. kap.) Kristus v křesťanu, který jej hodně přijal, žije ovšem ve všech týž a ve všech celý a dává tedy svůj *život* nejen tomuto jednotlivci, nýbrž i všem dohromady. Dává-li jim však Kristus svůj život, jsou všichni zřejmě jeho tělem, jako jest vždy tělo toho, kdo je oživuje. Jest tedy Církev nejen společností — to jest její viditelný projev a organisace — nýbrž jest i *tělem Kristovým* („Jeho dal nade všecko za hlavu Církvi, která jest tělem jeho.“ K Efez. kap. 1, 23 a jinde: tamtéž 4, 12 a 5, 23. — Rovněž tak Kol. 1, 18). Jest tedy podstatou Církve a jejím oživovatelem *Kristus*, který vlévá svůj život věřícím a přivtěluje je ke svému tělu čili *k sobě*. Je-li tedy Kristus *svatý*, jest i jeho živé *tělo-Církev, svatou*.

Co však se špatnými jejími údy? — Totéž, co s nemocnými neb odumřelými na těle: Odumřelé údy nemají podílu na životě celého těla a mohou odpadnouti. Tělo na ně nemá vlivu a tedy také ne odpovědnosti. Ježto jest tedy Církev živým Kristem v lidstvu, jest také svatá, protože její svatost a Kristova jsou totožny.

2. Církev jest svatá i ve svém *životě*. Má-li Církev některé údy špatné, jsou špatnými *proto*, že žijí podle její vůle nebo *proto*, že podle ní *nežijí*? Jistě proto, že nezachovávají jejích přikázání. Naopak: Následuje-li člověk učení mnohých proticírkevních názorů, které hlásají volnost mravů a dovolenost mnoha skutků, které Církev zakazuje, jsou potom špatnými *proto*, že právě jich poslouchají.

A) Neboť Církev jest *svatou* i ve svém *učení*. Její učení je to, které jí svěřil její božský Mistr a jest dokonce takové, že Církev je ani nesmí ani *nemůže* měniti, jako je mohou měniti a měniti různí oprávcí Církví. Musí povždy zůstati takovým, jako je dostala od Krista Ježíše. Toto učení káže, aby každý člověk dbal svatých zákonů Božích, které nesmí ani jednotlivec ani žádná společnost měniti podle svého prospěchu. Učení Církve svaté žádá

nikoli volnost mravů a vyžití pudů a vášní, nýbrž dává člověku za cíl samu nejvyšší svatost Boží. („Budte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest“, Mat. 5, 48.)

B) Jest svatá ve svých *prostředcích*, nepředkládajíc člověku pouhé příkazy, jak má žít, nýbrž spojuje z moci Boží se svými příkazy také sílu, aby je člověk *mohl* zachovávat. („Beze mne nemůžete ničeho činiti... atd. u sv. Jana 15. 5.) Ve svatých *Svátostech* dává Církev svatá svým údům sám život Kristův, jeho působení a sílu, tedy účast na podstatné svatosti Boží. Je-li tedy něco na zemi svatého, pak jest to život samého Boha v té části lidské společnosti, která jej chová skutečně, pravdivě a věčně v Eucharistii a v lidských duších.

C) I tam, kde by se mnozí nejméně nadáli, v *trestech* církevních jest důkaz její svatosti, neboť tím zřejmě netrpí dobrovolně zla ve svých údech.

D) Dává však také množství *příkladů* svatosti, a to v tak ideální výši, jako žádná jiná společnost nebo učení nemůže dosíci. Vzpomeňme jen každý ve svém okolí, kolik hrdinné obětavosti ukazují zbožné ošetřovatelky nemocných, nevyléčitelných, kolik čistoty věřící ženy, kolik věrnosti zbožné matky, kolik dobrých skutků veliké ústavy dobročinnosti, vyrostlé z křesťanské lásky. — Kolik mučedníků dalo na doklad své lásky k Bohu život v mukách za svou víru, kolik panen život za svou čistotu. A srovnajme výsledky jiných názorů, mají-li vůbec ideální postavy lidské dokonalosti, odpovídající nejen požadavkům lidské ušlechtilosti, nýbrž vyzařující svatost a ctnosti samého Ježíše Krista, dává-li při jiných názorech někdo život zaň.

P. Jan Ev. Urban O. S. F.

Církev není třeba?

Praví-li tak ti, kteří nevěří v Boha a kteří posuzují potřebu náboženství pouze podle jeho psychologických a hospodářských účinků, nemůžeme jim dokázat potřebu Církve, protože bez víry v Boha skutečně nemusí býti Církev. Až když uvěří v Boha a v Ježíše Krista, potom lze teprve mluvit o Církvi. Proto zde předpokládáme, že ten, kdo se o Církev zajímá a pochybuje o její potřebě, věří již v Ježíše Krista.

1. Církev je proto třeba, že Ježíš Kristus ji chtěl založiti a založil. Bůh mohl jistě jiným způsobem spasiti lidstvo, ale chtěl-li

tímto, pak nezbyvá člověku, než jej přijmouti. A porozumí-li člověk podstatě Církve Kristovy, pozná, že spasení v Církvi jest dílem Boží Moudrosti a Lásky.

Kristus Pán Církev chtěl založiti: Kde Kristus Pán mluví o „království Božím“, míní tím většinou Církev, to jest společnost věřících v něho *na zemi*. Ale dokonalost království Božího jest úplná a proto Kristus Pán stejně mluví slovy o „království Božím“ též o říši nebeské, protože jest to *jedna* společnost jak zde na zemi, tak na nebi, ježto tvoří, jak uvidíme dole, *jedno jediné tělo Kristovo*. A že Kristus Pán míní „královstvím Božím“ Církev zde na zemi, jest nade vše jasno z toho, že užívá podobenství, v nichž jsou dobří i zlí, čemuž nemůže býti v nebesích, kde již zlí nebudou. Tak v podobenství o semeni (Mat. 13, 3—9; Marek 4, 3—9), o koukolu (Mat. 13, 24—30, 36—43), o síti (Mat. 13, 47—50), o ženíchu a svatbě (Mat. 9, 14, 15), o šatech a měchu starém (Mat. 9, 16, 17), o království Kristově a satanově (Mat. 12, 25—30), o dělnících na vinici (Mat. 20, 1—16), o svatbě královské (Mat. 22, 1—14), o večeři veliké a pozvaných (Luk. 14, 16—24) atd.

Kristus Pán Církev založil: Ustanovil Petra za hlavu Církve: (Mat. 16, 18), Ty jsi Petr a na té skále vzdělám Církev svou a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. (Hle, rozdíl mezi královstvím pozemským a nebeským.) A cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. (Hle, spojení mezi nebem a zemi!)

Podobnou moc dal i ostatním apoštolům: (Mat. 18, 18) „Amen, pravím vám. Cokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“

Kristus Pán dal Petrovi moc, vésti věřící: „Pasiž ovce mé... pasiš beránky mé.“ (Jan 21—15, 17.)

Církev má moc rozkazovati a kárati: (Mat. 18, 17) „Neposlechneli jich, řekni to Církvi. Jestliže Církev neposlechně, budiž tobě jako pohan a veřejný hříšník.“

„Jako ty (Otče) jsi mne poslal na svět, tak i já jsem je poslal do světa.“ (Jan 17, 18.) „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.“ (Jan 20, 21.)

„Učte všechny národy“ (Mat. 28, 19). „Komu odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a komu zadržíte, zadrženy jsou.“ (Jan 20, 23.) Všude se tedy jedná o království Božím nebo o Církvi, a to nikoli nějaké neviditelné, nýbrž takové, která má přesné úkoly (ká-

zat, křtít, odpouštět hříchy) a kterou musí lidé poznat, kde je, aby k ní mohli se utéci („neuposlechneli, řekni to Církvi“), která stojí na Petrovi a pod.

Jestliže tedy Kristus Pán Církev založil, jest i třeba, aby byla.

2. Církev jest také třeba z vnitřního důvodu. Jest jí třeba proto, že jsme spaseni v *Kristu Ježíši*, a to nikoli jen z jakéhosi právního titulu nebo jen pro jeho zásluhy, nýbrž tak, že Církev jest *tělem* jeho i On jest její hlavou. Abychom tedy vpravdě v *něm* byli spaseni, jest nutno, abychom byli vtěleni v jeho tělo, to jest Církev. Jest tedy Církev třeba proto, že jest tělem Kristovým a že *jen* v *něm* můžeme býti spaseni. (Srovnej nauku sv. Pavla v článku: Církev není svatá?)

3. Než i z důvodů *praktických* jest třeba Církev. K zachování skutečné a neporušené pravdy a nauky Kristovy musí býti ten, kdo ji neporušeně zachovává a jest nutno jasně vědět, *kdo* to je. Jasný důkaz máme na všech odchýlných naukách, které se různí již dnes v nejpodstatnějších věcech a které se již ani na jediné všechny neshodnou, že jakmile se odloučily od tohoto „sloupu pravdy“, jak nazývá Církev sv. Pavel (1. list k Tim. 3, 15), již neměly nezměnitelného učení a brzo se jejich učení vyvíjelo samostatně směrem od Krista Ježíše. Spasitel řekl proto sv. Petrovi: A ty obrátě se, potvrzuj bratří svých. (Luk. 22, 32.)

Rovněž tak je nutno, aby někdo konal to, co Kristus Pán uložil: Uděloval sv. svátosti, učil, káral atd. To pak musí být někdo *určitý*, nikoli neurčitá osobnost nebo jen všeobecný pojem. Jest tedy k tomu třeba činitele, kterého nazýváme Církví.

Důvodů praktických by se ovšem našlo ještě mnoho, neboť nelze pojmuti jedním článkem všechny možnosti, jaké se vyskytnou v životě společnosti a jednotlivce. *J. Ev. Urban O. S. F.*

Církev římská nemá souvislosti s původní Církví?

Chce-li někdo ospravedlniti a vysvětliti svoji nepřislušnost anebo udati nejhlubší příčinu svého záští proti římskokatolické Církvi, uslyšíte slova: „Církev římská nemá souvislosti s *původní* Církví?“

Ta církev má právo zváti se původní Církví a říci o sobě, že

má souvislost s původní Církví, která svými kořeny sahá až k době apoštolské, odtud čerpat pojem o sobě, o své podstatě, hlavě, údech, svoji nauku, zdroje účastenství členů na životě Církve. Musí mít za sebou *nepřetržitou* historii *devatenácti* set let!

Otažme se skromně hlavních zástupců z takového počtu „církví“ na světě, která z nich má možnost a právo poukázati na sebe jako nositelku a svědkyni dějin devatenácti století.

Mohou snad *starokatolíci* poukázat na svou dějinnou souvislost? Byli založeni roku 1871 v Mnichově; půl století — dále jejich dějiny nejdou!

Adventisté, kteří se nyní u nás tak roztahují se svou směsicí židovství a křesťanství a zdravotních reforem? — Vznikli v Americe roku 1845; tedy daleko od doby apoštolské!

Českokatolická církev? — Její kořen není dále, než v Kunvaldě z roku 1457. — V Čechách, ne v ovzduší apoštolském, původní Církve!

Protestantské — „*evangelické*“ *církev*? — Je jich mnoho, ale žádná nemá počátek dříve než u Luthera v 16. století. — Čtyři sta let je příliš málo, abychom byli u původních a prvních hlasatelů evangelia — apoštolů!

Řecká a ruská pravoslavná církev může nám hrdě odpovědět, že je již tisíc let stará. Ale to vše je ještě málo, aby mohla říci, že její původ není v pýše cařihradského patriarchy Fotia, nýbrž v pokorné lásce Kristově!

Přistupují před nás východní církve nestoriánská a monofysitská, které mohou říci, že jsou starší než cedry libánské, jež svým původem sahají do 4. a 5. století, ale to vše nestačí, aby se dokázala jejich souvislost s původní Církví. Původní Církev musí býti o čtyři sta let starší. Jen církev s dějinami 19 století může se hlásiti ke Kristu jako svému zakladateli, a apoštolům!

Co teprve říci o „církvích“ 20. století, které se zrodily třeba až po světové válce, a snad v záři lustrů nějakého hostince a při pachu alkoholu? — Ty nejméně mají, proč si osobovat spojitost s původní Církví katakomb, dýšících vůní mučedníků!

Jako nemají souvislosti dějinné s původní Církví, tak nemají ani souvislosti naukové, věroučné. Větší trhliny, větší mezery, ba ohromné propasti je oddělují od nauky, víry původní Církve. První chybný krok přivodil padání do propasti bludů anebo nevěry. Jedině Církev, která v toku 19 století zachovala tutéž víru, nauku a pojem o sobě, o své podstatě, hlavě, údech, tytéž zdroje

účastenství na životě Církve, na životě Božím. A tou jedinou církví, zahajující 20. století svého trvání od smrti Krista, je Církev *římská, katolická!* — Matka mučedníků a světců, Dům Boží! Stará počtem století, ale věčně mladá svou životodárnou silou, neboť díla Boží jsou po staletích vždy stejně svěží a krásná jako v první den.

Z evangelií je jasno, že Kristus chtěl založit a založil Církev jako viditelnou společnost, v níž by na věky pokračovalo jeho spasitelné dílo vykoupení, a ve které by všichni věřící, spojeni poutem jedné víry a lásky, vedeni jednou hlavou — sv. Petrem a jeho nástupci — týmiž svátostmi se posvěcovali.

Naším úkolem je dokázati *dějinnou souvislost* Církve římské s původní Církví. Se souvislostí dějinnou je spojena souvislost nauková a zase naopak. Když se dokáže jedno, je dokázáno i druhé.

Souvislost dějinnou nám usnadňuje nepřetržitá řada římských biskupů, kteří v počtu 261 od prvního náměstka svatého Petra až po nynějšího papeže Pia XI. si předávají klíče království nebeského. A budou si je předávati jeho nástupci až do skonání věků, kdy poslední papež je odevzdá neporušené do rukou Kristových. Jak to krásně vyjadřuje nápis na prastaré lampičce římských katakomb: „Petrus non moritur — Petr neumírá!“ — V Římě zemřel Šimon, syn Jonášův, ale nezemřel Petr, který žije ve svých nástupcích jako hlava Církve.

Co rozumí naši odpůrci pod slovem „původní Církev“? — Obvykle říkají, že Církev v katakombách. A jaká byla podle nich? Zde uslyšíme řeči nejpodivnější: byla bez papežů, byla chudá a každý si mohl věriti, co chtěl... Papeže prý udělal císař Konstantin, bohatstvím ztratila svůj původní ráz, svobodu. — Takové fantastické mluvení je podobné výkladu slepých o barvách.

Původní Církev byla bez papežů? — Od onoho okamžiku, kdy Kristus řekl k Šimonu-Petrovi: „A já pravím tobě: ty jsi Petr (to jest skála) a na té skále vzdělám Církev svou a brány pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. A cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi: a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi,“ Matouš 16, 18—19 — Petr řídí Církev nejprve z Jerusalema, pak z Antiochie, až konečně přichází, veden duchem Božím, do Říma, aby zde založil svůj trůn na věky. Všichni apoštolé se podřizují ve všem Petrovi, Petr jedná jejich jménem. V Římě zemřel Šimon, nezemřel však Petr.

Po něm roku 67 nastupuje svatý Linus a pak zas asi roku 79 svatý Anaklet. A třetí nástupce svatého Petra svatý Klement (od r. 90 až do r. 99) vystupuje jako hlava Církve a jako kdysi Petr, urovnává spor mezi biskupy, kněžími a věřícími v Korintě r. 98. Jeho hlasu se všichni podrobují. Z Říma zasahuje a nikdo se proti němu nebrání. Pavel Apoštol kázal v Korintě, měli své biskupy na východě, ale biskup římský rozhoduje spor. Jako Petr! Není zván za rozhodčího, nýbrž ve vědomí svého úřadu zasahuje a hrozí těm, kteří neuposlechnou toho, co „Kristus skrze něho řekl“, vyzývá všechny, aby se podrobili tomu, co „skrze Ducha svatého“ jim píše.

Veliký representant původní Církve sv. Ignác, umučen r. 107, který byl po sv. Petru biskupem v Antiochii, přece s velikou úctou a oddaností označuje Církev římskou jako tu, „která zasluhuje, aby byla blahoslavena, hodná chvály . . . , která předsedá veškerému zástupu lásky“, veškeré Církvi. — Rovněž svatý Polykarp v první polovině 2. století projevuje svou poddanost apoštolskému stolci římskému. Písemných dokladů je nesmírné množství. Církevní učitelé, jako sv. Irenej, zemřel 202; Tertullián, zemřel 222; Klement Alexandrijský, zemřel 215; Origenes, zemřel 254; svatý Cyprián, zemřel 258 — a mnoho jiných, všichni jako jedněmi ústy hlásají: „Na jednom buduje (Spasitel) Církev — a jemu pásti ovce svěruje. — I druzí apoštolé byli co Petr — ale prvenství dáno Petrovi, aby se ukázalo, že Církev Kristova je jedna a jeden stolec.“ (Svatý Cyprián.)

Řada římských papežů dávno před Konstantinem rozhoduje v záležitostech celé Církve a nikdo se proti jejich rozhodnutí nebrání: Soter, Viktor, Zefyrin, Kalixt, Kornelius, Štěpán, Dionysius a jiní. Všichni ti papežové, jak jsme je vyjmenovali, rozhodovali z katakomb! — Po nich jako po hlavě Církve pásli pronásledovatelé po celá první tři století. Tatáž Církev v katakombách měla tytéž svátosti a tutéž Oběť mše svaté, jako Církev nynější.

Není třeba již dále dokazovat, že papežství nezaložil císař Konstantin, když roku 313 ediktem milánským dal svobodu Církvi, ani když později obdaroval papeže Silvestra a celou Církev bohatstvím. Tím jediné uznal jeho výjimečné postavení, jeho božský úřad, viděl v něm Krista jako hlavu Církve na zemi a nesmrtelného Petra! — Jako chudoba nedělala původní Církev, tak bohatství jí nezrušilo. Církev byla kolikrát zbavena všeho a nepřestala býti původní. Církev nestojí ani nepadá bohatstvím

ani chudobou. Bohatství užívá k tomu, aby lépe mohla plnit své poslání, aby království Kristovo se rozšířilo po celém světě. Kolik církví je dnes na světě, žádná není tak chudá, jak by právě ty druhé „církve“ chtěly vidět chudou Církev katolickou. I když státy, jako Mexiko, Španělsko a Rusko a jiné zbaví Církev všeho, nezničí jí. A žádná Církev neužívala tak dobře statků jí svěřených ku blahu lidstva, povznesení vzdělanosti, zakládání škol, sirotčinců, nemocnic atd., jako Církev římská, katolická. Bylo-li někdy církevního jmění zneužito, třebaš i od osob církevních, přece se nemůže říci, že Církev ho zneužívá a zneužívala. Jednotlivec není Církev

Všichni papežové mohou říci jako papež Siricius již roku 385: „Neseme břímě všech, kteří jsou obtíženi; ba více — nese to v nás blažený Apoštol Petr, který nás ve všem jako dědice svého správcování ostříhá a chrání!“ — O všech rozhodnutích v záležitostech víry a mravů, která učinili a učiní římští papežové, se může a musí říci, co zvolali biskupové celé Církve na všeobecném sněmu v Chalcedonu roku 451, když se přečetlo rozhodnutí papeže Lva Velikého (440—461): „Petr promluvil skrze Lva!“ — Nebyla tedy „svoboda svědomí“, jak jí rozumí naši nevěrci, jako nebyla za časů svatého Petra a Pavla, papežů Klementa, Kalista, Kornelia, Štěpána atd. v katakombách, neboť Kristus přikázal věriti pod trestem zavržení tak, jak on učil, a jeho Církev učí po něm dál. On sám s ní je až do skonání věků.

Ještě nikdo z odpůrců nedokázal, kdy byla přerušena souvislost římské Církve s původní Církví: s Církví v Jerusalemě, v katakombách, s Církví mučedníků. Marně se obviňuje papež, že právě on ruší charakter původní Církve. Papežství právě naopak nejvýrazněji charakterisovalo původní Církev, jako ji charakterisuje dnes. Jděte, nepřátelé, do katakomb a poslouvejte hlas oněch vlhkých stěn a krve mučedníků. Nikdo z nepřátel Církve římské, katolické tam nenasbíral důkazů proti ní, ale proti sobě. Mnoho jich tam šlo a mnozí vycházeli zkrotlí, tiší, a pokorně zvolali: „Pane, co chceš, abych činil?“ — Uznali svůj blud a radostně svěřili to, co měli nejdražšího — duši — té jediné původní a 19 století staré Církvi — římské, katolické!

Dr. Jeronym Jurák O. P.

Svatí Cyril a Metoděj byli pravoslavní?

Mnozí nekatolíci v ČSR se často rádi chlubí, že oni vlastně jsou pravým lidem cyrilometodějským. Na důkaz toho, že „dobře“ znají dějiny a ducha našich svatých apoštolů, odváží se často říci, že Cyril a Metod byli pravoslavní... Pod pravoslavím rozumí zde jenom jeho hlavní rys a podstatu: neuznávání svrchovanosti římského papeže. (Viz stať: Pravoslaví jest původní církev?)

Naši svatí apoštolé, starší Metoděj (815—885) a Cyril-Konstantin (827—869), rodem ze Soluně, byli svědky velikého církevního rozkolu, vyvolaného cařihradským patriarchou Fotiem v 9. století. Stáli u kolébky rodícího se „pravoslaví“, ale kdo by jim chtěl přivlastňovat pravoslaví v naznačeném smyslu, ukazuje jen, že svaté bratry *nepochopil*.

Svatý Cyril a Metoděj byli vzorní synové křesťanského východu, vychovaní duchem východního mnišstva. Mniši byli nejvýznačnější zástupci východní Církve a ohniví zastánci východních náboženských tradic, zároveň pak až do 11. století nejvěrnějšími obránci jednoty s Církví západní, katolicity. Oba tyto rysy charakterisují svaté bratry.

Hlavním pramenem pro život a jednání slovanských apoštolů jsou tak zvané „*panonské legendy*“, jejichž nesmírná historická cena je potvrzena novými papežskými a jinými dokumenty. Jsou to životopisy svatého Cyrila a Metoděje, napsané jejich žáky. O těchto pramenech jsou dva názory: jedni — Dümmler, Jagič, Pastrnek, Hergenröther, Ritig, Rački, Vondrák, Voronov, Grivec a j. — praví, že jsou psány v duchu katolickém; druzí — Brückner, Ginzl, Martinov, Snopek, Lamanskij, nejnověji Dvorník — že jsou psány v duchu fotiovském. Oba názory jsou zastávány, což je pozoruhodné, katolíky i pravoslavnými. Pro první názor — o katolickosti legend — je více a mužů většího věhlasu.

Slovanští apoštolové se bezděky zapletli v Panonii a na Moravě v boje s německou církevní a státní politikou. Německými intrikami i v samém Římě povstávaly pochybnosti o pravověrnosti svatých bratří. Tím byla dána příčina k nesprávnému výkladu jejich poměru vůči Římu a Cařihradu.

1. Jak se dokazuje „pravoslavnost“ svatého Cyrila a Metoda?

a) Proti *Cyrilovi* se uvádějí slova Atanasia Bibliotekáře, který byl průvodcem svatých bratří v Římě a o svatém Cyrilu napsal, že byl „velikým přítelem“ Fotiovým. Ti, kdo se dovolávají těchto

slov, nesmějí také přehlížeti dalších, kde Atanasius vypravuje, že svatý Cyril rozhodně vystoupil *proti Fotiovi*, když tento počal šířiti učení o dvou duších v člověku, lidské a zvířecí. Již tehdy *vytkl Fotiovi ctižádostivost a závist proti patriarchovi Ignátovi*. — Svatý Cyril byl ve svém mládí žákem Fotiovým, tehdy byl Fotius ještě v jednotě s Církví. Tak mohli býti předtím, než Fotius uchvátil patriarší stolec proti všem zákonům, spolu přátelé, vždyť oba slyni jako velcí učenci. Z toho však nikterak neplyne, že Cyril *zůstal* přívržencem, přítelem Fotiovým, i když tento zahájil boj proti Římu a patriarchovi Ignátovi. Právě *naopak*, ježto svatý Cyril dobře znal poměry na císařském dvoře, a větší pouto spravedlnosti a osobní svazky jej poutaly s Ignátem a s odpůrci Fotiovými než s ním. Poznámka Atanasiova se týká doby předtím, než se stal Fotius patriarchou.

b) Proti *svatému Metodovi* říkají, že je pochybnost, zda uznával autoritu — prvenství římského papeže, když neplnil jeho rozkazy ohledně slovanské bohoslužby. Papež Jan VIII. upozorňuje roku 879 Metoda, že mu zakázal (roku 873) slovanskou bohoslužbu, že však Metod zákazu nezachoval. Zde jsou dvě nejasnosti: nejasnost v jednání Metodějově a nejasnost v navzájem si odporujících rozhodnutích papežských. Rozeberme: Hadrian II. bulou „Gloria in excelsis Deo“ dovolil roku 869 slovanskou bohoslužbu a ji schválil. Roku 873 ji Jan VIII. po legátovi, osvobozujícím jej z německých žalářů, zakázal. Z toho neplyne, že svatý Metod byl bezpodmínečně vázán zákaz provésti. Metod věděl, že zákaz byl vydán na základě nedostatečných informací, snad v domněnce, že Metod zavedl slovanskou bohoslužbu bez souhlasu Hadriána II. — Svatý Metod věděl, že jeho misionářský úspěch závisí na slovanské bohoslužbě a mohl proto oznámiti své důvody *ústně* papežskému legátu Pavlovi, k nimž pak papež mlčel a Metod slavil slovanskou bohoslužbu dál. Se stanoviska bohovědného a církevně-právního není zde obtíží, ježto i dnes platí staré církevní právo, že biskupové mohou některá nařízení neoznámiti a nevykonati, když jsou v jejich území neproveditelná. Toto řešení potvrzuje i ta okolnost, že Metod bez váhání poslechl výzvy papežovy a odebral se do Říma, kde roku 880 dokázal svou pravověrnost a dosáhl nového potvrzení slovanské bohoslužby. *Papež Metoda netrestá, nýbrž schvaluje!*

Proč Metod putoval na konci života do Cařihradu? — Pro nic jiného, leč že chtěl učiniti zadost své lásce k vlasti a byl právě

pozván samým císařem. V Cařihradě byly známy jeho velké apoštolské úspěchy. Snad byl pozván proto, aby byl získán pro Fotia. Marně! *Není známo, že by Metod a Cyril hledali svého schválení u Fotia, nýbrž vždy jen u papeže!* Po svém návratu z misí u Chazarů císař i Fotius nabízeli Metodovi arcibiskupský stolec, ale Metod, jako všichni stoupenci Ignátovi, odmítá veškeré hodnosti od Fotia. Jeho představenství v klášteře Polychron se zdá býti spíše zajetím než čestnou záminkou.

c) Proč se v panonských legendách *neodsuzuje* rozkol a Fotius? — Z toho se nemůže vyvozovati, že svatí bratři byli straníky Fotiovými. Je pochopitelné, že legendy nemluví o rozkolu v Cařihradě, protože ani pisatel, ani svatí bratři nemohli tušiti, že spor, který byl na počátku povahy osobní, zanechá takové následky pro celou Církev. Čekali, že se vše urovná, jako již tolikráte předtím. Se stanoviska lásky k duším a ke své vlasti a z pastýřské opatrnosti nemluvíli teprve obráceným Slovanům o rozkolu, nýbrž poctivě pracovali pro jednotu a rozkvět Církve.

2. *Proti těmto námitkám*, které byly téměř násilím vykrouceny, aby se ze svatého Cyrila a Metoda udělali „pravoslavní“, stojí *celá řada fakt a zpráv* jak z panonských legend, tak odjinud, *které jasně dokazují pravověrnost jejich ve smyslu Církve katolické* a jejich oddanost apoštolskému Stolci v Římě.

a) *Skutečnost, že nepřijímají* misijní poslání na Moravu za dorozumění s Fotiem, mluví se jen o císaři. *Neskládají účty ze své práce Fotiovi, nýbrž papeži.* Fotius sám by musil ve svých spisech se zmíniti aspoň o úspěších svatého Cyrila a Metoda, zvláště když tolik hluku dělá ve svých spisech o „obrácení“ Rusů, které se nedá svým významem srovnati s úspěchy svatých bratřích. (Nb. Nejedná se o pokřesťanění Ruska za svatého Vladimíra; to bylo o sto let později!) Fotius o Cyrilovi a Metodovi mlčí, že z jeho mlčení je cítit přímo nenávisť proti svatým bratrům!

b) *Celý ráz panonských legend a způsob jejich mluvy* dokazuje, že sv. Cyril a Metod *věřili katolicky*. — Z řeči panonských legend vane způsob mluvy svatého Teodora Studity, zemřelého r. 826, který byl horlivým zastáncem papežského prvenství na východě. Jeho spisy byly velmi rozšířeny mezi mnichy a je v nich způsob mluvy, odlišný od mluvy fotiovské. Fotius a někteří patriarchové před ním mluvili o papeži jako „biskupu Starého Říma“, i když někteří nepopírali božsky právní prvenství papeže. Na rozdíl tohoto způsobu mluvy v Cařihradě, východní mniši a celá

Církev východní shodně se západní, užívaly výrazů, které přímo vyjadřovaly božský a apoštolský původ prvenství římského papeže: „Stolec Petrův“, „Apoštolská stolice“; to je velmi důležité, ježto tento způsob mluvy na východě byl úmyslný a má svůj důvod přímo ve věrouce! Proti snahám patriarchálního a císařského dvora v Cařihradě, které jej hleděly zatemnit. A v panonských legendách, životopisech svatých bratří, je rovněž výhradně užíván název „Apostolik“ pro římského papeže!

O svatém Metodu je tam zaznamenána zpráva, která jasně dokazuje, že svatý Metod ztotožňuje papeže se svatým Petrem. Německým biskupům, kteří mu vytýkali, že učí na jejich území, odpověděl: „*Svatého Petra je*,“ ne vaše, hl. 9—10, ježto od papeže přijal poslání. O Moravanech, kteří zahnali německé kněze, se praví, že žádali papeže, ať jim pošle Metoda za biskupa, jelikož „*přijali křest od svatého Petra*“. Čtyři německé biskupy stihl trest Boží jako následek „*soudu svatého Petra*“, ježto neposlouchali papeže v záležitosti Metodově. — Tak by nepsal stoupenec Fotiův!

c) V legendě o Metodovi je v I. hlavě zlomek katechese nebo vyznání víry, které musili svatí bratří předložiti v Římě. Praví se tam: „*Nástupci svatých apoštolů — křtíce krále po mnoha zápasích a námahách pohanství vykořenili... Ctihodný Silvestr se 318 Otcí, přibrav na pomoc velikého císaře Konstantina, na prvním sněmu, svolaném do Nicey, přemohl Aria a odsoudil... Damasus pak a bohoslovec Řehoř se 150 Otcí a s velikým císařem Theodosiem v Cařihradě potvrdil svaté vyznání...*“ atd. Celestin, Lev, Vigilius, Agathon — všichni papežové, za nichž se konaly všeobecné sněmy, se uvádějí na prvním místě jako učitelé a hlava Církve, ačkoliv na žádném z nich osobně nebyli. Svatý Metod píše takto, hleděl více na dogmatickou, věroučnou přesnost, než na historickou, aby se tím více zdůraznila učitelská a právní moc papeže nad ostatní biskupy a císaře, že bez papežova potvrzení nemá sněm účinnosti. Zde jsou slova přímo svatého Metoda a ne jeho žáka, tím méně s tendencí protipapežskou. Papež Jan VIII. napsal roku 880 Svatoplukovi, že se Metoda tázal, zda „*věří vyznání tak, jak na šesti svatých sněmích bylo prohlášeno*“. — Toto byla tedy Metodova odpověď.

3. Zprávy panonských legend *potvrzuje výklad*, scholion, k *nomokánonu* (Vizantijskij Vremennik, t. IV., 1897, 143), který svatý Cyril a Metod učinili k překladu slovanskému. Ke 28. kánonu chalcedonského sněmu, který ohrožoval prvenství římského pa-

peže, poznamenávají svatí bratři: „Je třeba vědět, že tento kánon *nebyl* potvrzen svatým papežem Lvem, jenž tehdy spravoval trůn římský — *Neboť ne*, jak praví tento kánon: protože vládl Starý Řím, proto úctu mu přiznali svatí Otcové — *nýbrž shůry, z Boží milosti od počátku...*, to jest od nejvyššího z apoštolů Petra; neboť od samého Pána Ježíše Krista, slyše hlas: „Petře, miluješ mne? Pasiž ovce mé!“ — *důstojnost mezi kněžími, moc a první stolec obdržel...* Je známo, že císařové sídlili v Miláně i Ravenně, a přece tato města proto nedostala důstojnost (papežskou, pozn.). — Když pro Krále králů, Ježíše Krista, nedostal Jerusalemská patriarchie — *jak je možné, aby pro císaře pozemského dary Boží a apoštolské důstojnosti se přenášely* (s jednoho města na druhé, pozn.) a neporušené rozkazy víry se měnily. *Nepohnutelné tedy až do konce jsou přednosti Starého Říma*, protože jeho biskup předsedá všem církvím... bez jeho souhlasu sněm všeho světa není.“ — Tato slova jsou neochvějným důkazem pro pravověrnost sv. Cyrila a Metoda — zastánců katolické jednoty !

Následujeme své apoštoly v jejich věrnosti a čistotě víry a modleme se s umírajícím Cyrilem: „Pane Bože můj vyslyš moji prosbu a věrné stádce, jemuž jsi mne dal za vůdce, si zachovej! Rozmnož počet své Církve a *všechny shromáždí v jednotě* a učíň je národem výtečným, svorným v pravé víře, ať činí, co tobě milé. Které jsi mi dal, jako tvé ti vracím, říd' je svou mocnou pravicí a chraň je záštitou svých perutí, aby všichni chválili a velebili tvé jméno Otce i Syna i svatého Ducha . . !“

Literatura o sv. Cyrilu a Metodovi je velmi rozsáhlá. Nejlepší snad vydání „Panonských legend“ s textem pravoslavným a latinským učinil Pastrnek, Dějiny slovanských apoštolů Cyrila a Metoda, Praha 1902. Všem přístupné u nás jsou spisy Grivcovy: Slovanští apoštolé sv. Cyril a Metoděj, vyd. „Apoštolát sv. CM“, Olomouc 1927; Byzantské pojmání církevního prvenství..., Kroměříž. 1922.

Dr. Jeronym Jurák O. P.

Dogmata byla vytvořena dobami a Církví?

Podle katolické věrouky je dogma pravda Bohem zjevená, neomylným učitelským úřadem Církve přesně vymezená a k věření

předkládaná. Nutno tudíž ve výměru dogmatu rozeznávat dva prvky: prvek božský — zjevené pravdy — Bohem samým lidstvu sdělené — a prvek lidský, přesnou formuli, jíž jsou vyjádřeny. Dogmatická formule jest ovšem ve svých slovních výrazech plodem theologické spekulace. Když pak Církev, těšící se zvláštní nadpřirozené ochraně Ducha svatého, definuje nauku zjevenou, přijímá zpravidla od theologie formuli, aby jí neomylně vyjádřila zjevenou nauku. Toť stanovisko katolické k dogmatu, oprávněné povahou zjevení Božího.

Bůh povýšiv člověka z věčného úradku do stavu nadpřirozeného, chtěl rovněž nadpřirozeným zjevením poučiti člověka o něm a o prostředcích k němu vedoucích. Nadpřirozený stav, stav milosti Boží, není než jakési tajemné účastenství na vnitřním životě Božím. Nadpřirozené zjevení Boží mělo tudíž v první řadě za předmět tajemství Boží prvního řádu, to jest ony pravdy Boží, jež poněkud nám alespoň odhalují nevyzpytatelné moře vnitřního života Božího. Rozum lidský sobě ponechán nikdy by se jich nebyl dopídl a nechápe jich ani, když nadpřirozeným zjevením byl poučen o jejich existenci. Jsou to na příklad tajemství nejsvětější Trojice, vtělení Syna Božího, dědičného hříchu, vykoupení, působnosti milosti Boží atd. Toť základní zjevené pravdy, základní křesťanská dogmata.

Způsob a formu, jimiž zjevení Boží bylo dáno člověku, volila svobodně moudrost Boží. Bůh volil si určitou zemi a národ a jeho několika příslušníkům, zvláštním způsobem povoláním, zjevoval nadpřirozené pravdy přímo. Volil si pro veřejné zjevení, určené celému světu, dobu od stvoření prvního člověka, až do smrti posledního z apoštolů. Jako nejlepší psycholog a pedagog postupoval Bůh ve zjevení znenáhla od pravd přístupnějších k tajemstvím hlubším. Mluvil řečí a obraty národu vyvolenému srozumitelnými. Nezjevoval pravd soustavně a vědecky formulovaných. Používal k jejich zjevení vhodných okamžiků v životě jednotlivců a v životě celého národa vyvoleného. Zjevení nejhlubších tajemství nejsvětější Trojice a vtělení Syna Božího dostalo se lidstvu až v posledním období veřejného zjevení Božího božským Mesiášem a jeho apoštoly. Studujeme-li způsob, jímž zjevuje Ježíš Kristus nejhlubší tajemství Boží lidstvu v evangeliích, údivem nás plní hloubka nauky, oděná v prostou formu, přístupnou i neškoleným prostým rybářům galilejským. Podobně i apoštolé nepodávají ve svých listech zjevené nauky soustavně, nýbrž příležitostně.

Až do smrti posledního z apoštolů, jíž se končí období veřejného zjevení Božího, přibývá zjevených pravd početně. Zjevené pravdy byly Ježíšem Kristem svěřeny Církvi, aby je v jejich neporušenosti zachovávala a neomylně vykládala. Pravdy Boží nezměnitelné, věčné, lidstvu zjevené a Církvi svěřené, toť dogmata po božské stránce. Vylučují jakýkoliv přírůstek nebo úbytek co do počtu a jakoukoliv změnu co do smyslu.

Bůh zjevil nadpřirozené pravdy přímo jen několika jedincům, zvláště vyvoleným. Jiným dostává se poznání zjevení Božího nepřímo slovem buď mluveným nebo psaným. Slovo — řeč, jimiž dlužno odít zjevené pravdy, aby se staly známými, toť první základní prvek lidský, jenž přichází v úvahu v otázce dogmatu.

Zjevení Boží bylo dáno lidstvu řečí srozumitelnou, lidovou. Duch lidský snaží se však pravdu proniknouti. I když zjevených pravd nechápe, usiluje, aby aspoň poněkud si je ozřejmil obrazy, příměry a dokázal, že neodporují rozumu. Pravdy, jež byly původně oděny prostou lidovou formou, odívá přesnými filosoficko-theologickými výrazy a formulami. Příklady z dějin křesťanské nauky ozřejmí naše stanovisko. Ježíš Kristus zjevil se lidstvu jako pravý Bůh — pravý Syn Boží v božství roven Otci. Ústřední toto dogma křesťanské podává zjevení Boží v Písmě svatém neučenými prostými výrazy: „Já a Otec jedno jsme“ (Jan 10, 30); „kdo vidí mne, vidí i Otce,“ „Nevěříš, že já v Otci a Otec ve mně jest?“ (Jan 14, 9—10) atd. Rovnost Syna Božího v božství Otci vyjadřuje theologická spekulace již v prvních křesťanských stoletích odborným výrazem „soupodstatný Otci“ Poměr božské a lidské přirozenosti v Ježíši Kristu vyjadřuje výrazem „hypostatické čili osobní jednoty“

Jiné pravdy nejsou obsaženy ve zjevení Božím výslovně, nýbrž zavinutě v jiných všeobecnějších. Z nich vyvozuje rozum pravdy výslovné, podrobnější. Tak z pravdy, že Ježíš Kristus je pravý člověk, vyvozuje, že má pravé lidské tělo a pravou lidskou duši. Z osobní jednoty božské a lidské přirozenosti v Ježíši Kristu vyvozuje nauku a dvojí vůli o dvojí činnosti. Z jednoty osoby božské v Ježíši Kristu dokazuje oprávněnost názvu matky „Boží“ pro Pannu Marii. V plnosti milosti, jež je Marii evangeliem připisována (Luk. 1, 28), vidí obsaženu zavinutě nauku o Neposkvrněném početí. Toť několik příkladů k dějinám vývoje dogmat, který jest odůvodněn povahou pravdy zjevené zavinutě a touhou rozumu proniknouti pravdou do podrobností.

Theologická spekulace přijímala odborné výrazy a formule z filosofie aristotelické. Bylo nutno, aby filosofické pojmy, jako „podstata“, „přirozenost“, „osoba“, přijímané do teologie, hlavně v otázkách nejsvětější Trojice a Vtělení, byly přesně vyhraněny. Jen pod touto podmínkou bylo možno jimi přesně vyjádřiti nauku zjevenou. Že dělo se tak často s velkými obtížemi, je na bíle dni. Výrazy byly překládány z řečtiny do latiny s různými pojmovými odstíny. Odtud snadno otvírala se brána různým výkladům zjevených pravd, ano i bludům. Již starověk křesťanský vykazuje, počínajíc 3. stoletím, mocné spory a bludy v otázkách nauky o nejsvětější Trojici a Ježíši Kristu. Je přirozeno, že i v pozdějších dobách tvořily se v různých otázkách theologických strany theologů s rozličnými míněními v otázkách theologické spekulace. I v dnešní theologické spekulaci o milosti Boží známé jsou strany thomistů a molinistů.

Rozum lidský ve filosofické spekulaci dospěl v nejzákladnějších otázkách k protichůdným závěrům. Dějiny moderní filosofie jsou toho výmluvným dokladem. Veta by bylo i po neporušenosti zjevené nauky, kdyby byla ponechána na pospas rozumu lidskému. Prozřetelnost Boží tomu předešla a vybavila učitelský úřad Církve nadpřirozenou výsadou neomylnosti. Církev, starostliva jsouc o neporušitelnost zjevené nauky, ve vhodných okamžicích zaujímá k dogmatickým sporům stanovisko, zjevenou nauku jednou pro vždy přesnými formulami dogmatickými vymezuje a bludy odsuzuje.

Dějiny církevní nás sdostatek poučují, že theologické spory a bludy náležejí k hlavním zevnějším popudům k novým dogmatickým definicím. Pokud nebylo sporů ani bludů v nauce zjevené, Církev hlásala ji rovněž od prvopočátku, třeba jen formou lidovou anebo jako obsaženou v jiné pravdě. — Tak ve starověku křesťanském bludy arianismus, nestorianismus, monofysitismus a monothetismus daly podnět k dogmatickým definicím nauky o nejsvětější Trojici a Ježíši Kristu, pelagianismus o dědičném hříchu a milosti Boží, donatismus a spory o platnost křtu, udělovaného bludaři, jistým otázkám nauky o svátostech. V nové době protestantismus dal podnět k rozsáhlým definicím koncilu tridentského v otázkách pramenů zjevení Božího, dědičného hříchu, milosti Boží, svátostí, oběti mše svaté, svatého přijímání, očištění, úcty svatých a ostatků. Novodobé bludy, hlavně racionalismus, dávají podnět k definicím koncilu vatikánského v otázkách zjevení, gali-

kanismus a racionalistická kritika k definicím otázky primátu římského biskupa.

Je tudíž pravdou, že různé historické okolnosti dávají podnět k dogmatickým definicím. Pravdy však definované, jež zveme dogmaty, nejsou definicemi tvořeny, nýbrž jen formulovány. Jsou pravdami, které byly Bohem lidstvu zjeveny a Církvi svěřeny. Jsou pravdami, kterým Církev již před přesným definováním učila.

Je známa od starověku křesťanského v Církvi úsilná snaha po zachování neporušené apoštolské nauky. Je známo, s jakou svědomitou pílí zkoumá Církev před každou definicí s napětím všech přirozených sil zjevenou nauku, obsaženou v Písmě svatém a tradici. Sestavuje z nejučenějších theologů komise, aby připravovali látku k definicím a zkoumali výrazy navržených definic do nejmenších podrobností a smyslových odstínů. Toť i pro nekatolíka přirozená záruka neporušitelnosti nauky zjevené. Věřící však je přesvědčen, že Církev prohlašujíc „nové“ dogma, neprohlašuje nauky nové, nýbrž nadpřirozeným působením Ducha sv., chránícím ji od bludu — neomylně učí nauce ve zjevení obsažené.

Je tudíž rozumově oprávněn názor katolický, pokládající veřejné zjevení Boží za ukončené a učící nezměnitelnosti pravd zjevených co do počtu a jejich smyslu proti racionalismu a modernismu. Při tom však oproti přehnanému konservatismu orthodoxních protestantů, volajících po návratu k evangelické nauce bez formulí dogmatických, ponechává přirozená práva rozumu, aby zjevenou nauku zkoumal, v její smysl hlouběji vnikal a přesně vědecky formuloval. Nadpřirozená výsada neomylnosti učitelského úřadu Církve je stálou zárukou neporušenosti pravdy zjevené. Theologická spekulace není ukončena. Rozum lidský ve světle víry bude i nadále hlouběji vnikati v bohatý obsah pravdy zjevené a Církev pod ochranou Ducha svatého bude stále ve sporných theologických otázkách rozhodovati, zjevenou nauku definovati a bludy odsuzovati. Toť názor katolický, hlásající s jedné strany nezměnitelnost, s druhé strany však stálou životní sílu a organický rozvoj dogmat.

Dr. Antonín Kleveta.

Chrámů nádherných není třeba?

Dosti často slýcháme tak hovořiti. Ale z toho neplyne, že by tvrzení to bylo pravdivé. Všimněme si ho podrobněji!

„Není třeba nádherných chrámů.“ Musíme říci: Bohužel, máme těch nádherných chrámů málo.

Je to dvojí druh lidí, kteří tvrdí: „Není třeba nádherných chrámů.“ Jedni jsou ti, kteří, kdyby byli dost upřímní, vyznali by: „My nechceme míti na očích žádného katolického kostela, ani bohatého, ani chudého, nechceme chrámů, jako nechceme kněží, ani svátostí, ani povinností k Bohu; chceme žíti bez Boha, nechceme býti na Něho upozorňováni — proto, pryč s kostely . . .“ Bolševici v Rusku jsou lidé toho druhu: boří nejdříve starobylé, nádherné chrámy, protože prý urážejí sociální cit proletariátu, ale potom všechny chrámy vůbec, protože vedou vyhlazovací boj proti náboženství. Tak mluví *nenávisť* protináboženská. Druzí odpůrci „nádherných“ kostelů jsou lidé, kteří trpí u vědomí bezcennosti a podrázenosti nevěry a jinověreckých sekt, protože jasně vidí neschopnost jejich, vytvořiti něco podobně velikého, jako vytvořila Církev ve svých dómech a chrámech; tak mluví tedy *závist*. A protože *závist* i *nenávisť* jsou nepěkné vlastnosti, nebudeme jejich hlasu dbáti.

Než, myslíte, že skutečně není třeba nádherných kostelů? — Mýlíte se: nepotřebuje jich sice Bůh, ale potřebujeme jich *my*, lidé, ve svém vlastním zájmu.

I.

1. Je to v naší přirozenosti, že svou úctu, lásku a závislost na jiném projevujeme dary, a tak i zevně uznáváme, čím jsme druhému zavázáni. Pročpak všude, ať v monarchii či v republikách, poddaní posílají panovníkovi nebo presidentovi darem věci nejkrásnější a nejvzácnější, jaké jim přinesla příroda, nebo které vyrobili svým důmyslem a pílí? Proč tedy se divíte, že člověk chce také Bohu projeviti svou úctu a vděčnost za obdržená dobrodiní a uznání své naprosté závislosti viditelnými dary tím, že na místo posvěcené snáší všechnu krásu a bohatství a lesk všeho, co má? Vždyť cítí se potom tím bližší Bohu, tím šťastnější, třebaže ví, že Bůh nepotřebuje jeho darů ani obětí, protože jest pánem všeho-míra a všech sil přirozených i umělých výtvorů.

2. Je známo, že člověk dosti nerad zříká se bohatství a těžko

odhodlává se k darům; tak hluboko v nás vězí ulpění na statcích hmotných, že jen nejsilnější pohnutky jsou s to, překonati v nás tuto náklonnost. Budme proto vděční tomu, že v náboženských motivech je tolik síly, že se jim podaří zlomiti tuto náklonnost. Co obětujeme Bohu a bohoslužbě, o to se neochudíme, protože o to zesílí v nás schopnost k duchovním zájmům a my stoupáme výše nad hmotu. Bylo by velikou chybou, kdybychom podceňovali tento *ideový a mravní* význam předmětů zasvěcených kultu křesťanskému, protože jinak zůstali bychom zajatci hmoty. Dnes, kdy hmotařství ubíjí pravou kulturu a kdy mamon zavlekl lidstvo do nejtěžších sociálních chorob, je takové překonávání sobectví, ziskuchtivosti a hmotařství tím žádoucnejší.

3. Nádherné chrámy jsou názornou *výchovou a podporují náboženský život*. Kdybychom ani v kostele nevyšli ze všední strízlivosti šedé chudoby, omezující se na nejnutnější, náboženství nebylo by již svátkem duše a život náboženský byl by stejně všední jako jiné části života. Svědčilo by to o velmi nedokonalých pojmech o Bohu, věčnu a nadpřirozenu, kdybychom si jejich velikost a krásu nedovedli nebo nechtěli znázorniti vnějšími krásnými bohoslužebnými úkony, místy a prostředky. Všude bylo umění chrámové měřítkem vyšší či nižší úrovně náboženské kultury. Proto nechtějme se vraceti do dávno překonaného primitivismu!

4. Mnoho, velmi mnoho dalo by se říci o *kulturním a estetickém* významu chrámů. Byly dlouhé periody dějinné, kdy chrámové umění bylo jediným uměním vůbec anebo nejvlivnějším činitelem ve vývoji umění. Kolik umění je sneseno do katolického chrámu! Umění výtvarná, stavitelská, malířská, sochařská, dále umění hudební na kůrech kostelních, umění básnické, žijící v modlitbách a písních. Kdo zná jen zhruba dějiny umění, ví, že bez církevního umění pěstovaného ve chrámech byly by dějiny umění ochuzeny o největší a nejvzácnější podíl, protože ve chrámech to bylo, kde rodilo se vždy nové umění a kde dosahovalo své nejvyšší dokonalosti.

5. S prospěchem ideálním ruku v ruce kráčí prospěch materiální. Církevní umění dalo chléb nesčíslným zástupům dělníků, řemeslníků a pracovníkům všech odborů. Každá chrámová stavba reprezentuje také značné hodnoty *sociální a národohospodářské*. Proto na příklad v době světové hospodářské krise papež Pius XI. dává stavěti kostely na obvodu Říma, pařížský kardinál Verdier zrychluje tempo kostelních staveb na okrajových pásech velké

Paříže, arcibiskup olomucký i jiní provádějí stavby nových chrámů, dávajíce tím tisícům lidí výdělek. A netřeba se báti, že pro peníze, vydané na stavbu kostelů, bude se nedostávat prostředků ke zmírnění chudoby. Všude tam, kde jsou lidé obětaví pro dům Boží budovaný z kamene, najde se také mnoho obětavosti pro živé chrámy Boží nouzi trpící, totiž pro chudé bližní.

Zřejmo tedy, že prospěch z nádherných chrámů je tak mnohonásobný, že bychom si mohli jen přát, by takových chrámů i u nás bylo mnoho.

II.

Člověk potřebuje však k modlitbě a styku s Bohem krásných svatyní i z jiných důvodů. Má-li jen zdravý rozum a cit, potom v tomto požadavku shledá hlas dobré přirozenosti lidské.

Naše století, jež provádí přepychové stavby škol, divadel, biografů, kaváren, úřadů, dopravních prostředků, mělo by skrbliti s výpravou tam, kde běží o náboženské zážitky, jež modernímu člověku, uštvanému vysilujícím shonem životním a neblaze přikovanému ke hroudě zemské, jsou na výsost nutny v zájmu jeho duševního, mravního i fysického zdraví, totiž při stavbách chrámových? Je pravda, že Církev dovede v době nouze obětovati pro dobro hladovějících i zlato svých kostelních pokladů, jak učinila mnohokráte; dovede se dlouho a trpělivě uskrovnovati, dovede se vžíti — jak vidíme na celé řadě příkladů z poslední doby — i do střízlivého, přísně věcného a účelného moderního stavebního slohu, opovrhujícího veškerým ornamentem — ale je pravda, že na příklad v oblastech dělnických v Německu všude, kde stavěli v posledních letech kostel, všude přáli si dělníci kostel míti co nejkrásnější, by vnějškem i nitrem pronikavě se lišil od obyčejných užitkových budov, jichž nudou jsou znaveni a přesyceni. Je to člověku vrozený hlad po kráse, který se tu projevil. A přirozeně — chceme-li, by příbytek lidský byl vkusný, čistý, úpravný a tím svému obyvateli milý, potom snadno vytušíme i nutnost toho, by *příbytek Boží* byl nevšední, vykrášlený a skvělý. Takový chrám přenáší nás, když jej navštívíme, do vyššího světa, do svátečního prostředí, a právě tím také dosahuje svých účelů náboženských i čistě psychologických, aby pobyt v něm byl zotavením, osvěžením, posvěcením duše a tím i posilou k životu všednímu. Řeknete: „Ale v tom vězí také nebezpečí, že náboženství zůstane věcí pouhého citu a záliby, že ulpí na povrchu, zmaterialisuje se.“

Také to nebezpečí hrozí prý, že Církev katolická zneužije sugestivního vlivu krásy chrámové a oslepí tím nevědomý lid. — Zbytečné strachy! Církev neprovozuje vnějškem ani zařízením míst bohoslužebných žádné magie, nechce okouzlovati, nýbrž *osvěcovati a nábožensky vzdělávati*. Církev vysvětluje katolíkov, proč jeho chrám má býti krásný. Všimněme si ještě těchto věcných důvodů!

1. Církev touto svou praxí názorně učí, že *Bůh má nejvyšší vlastnické právo* nade všemi poklady země, že vlastně ani to nejlepší není pro Něho dosti dobré. V této pravdě, že Bohu náleží všecko a zvláště všecko nejlepší, je mocný regulativ lidské sobeckosti a dravosti, s jakou uchvacuje a vykořisťuje vše, co se dá vykořistiti.

2. *Autorita Boží* jest hodna nejvyššího *holdu a tributu*. Úcta k Bohu musí býti svrchovaná. Proto jen nejvyššími výkony jí činíme jakž takž zadost.

3. Vrcholem bohopocty jest *oslava obětí*, kterou přinášíme Bohu na počest. A krásný chrám — toť nahromaděné oběti někdy i několika pokolení, a v tom je jistě velmi čistý projev zbožnosti křesťanské.

4. A posléze: nedivte se, že budeme vždy s napětím všech sil zdobiti si své katolické chrámy co nejnádherněji. Zajděte si s námi v kostele *ke svatostánku* a pochopíte, proč. *Eucharistie*, Bůh s námi žijící, toť hlavní důvod, proč musí všechna umění a bohatství klaněti se v našich kostelích svému Tvůrci. Až se s věrou vžijete v náš eucharistický život, seznáte, že ani jinak nemůžeme a že musíme zvelebovati dům Boží co nejvíce.

A proto vyznejme všichni se žalmistou Páně: „Hospodine, miluji skvostný dům tvůj, místo, na kterém velebnost tvá sídlí.“ (Žalm 25, 8.)

K. Reban.

Chudobu Církev udržuje?

1. Dost často bývá Církev obviňována, že je závadou ve snáhách, aby byla odstraněna chudoba. Vytýká se jí, že v evangeliu Kristus Pán doporučuje svým elitním následovníkům, aby prodali své statky, rozdali je, a v chudobě šli za Ním; Církev že v tomto duchu zařadila chudobu mezi tři evangelické rady. Za zlé se má, že evangelium prohlašuje: „Chudé budete míti s sebou

vždycky“; to prý ochromuje důvěru, že by mohla býti kdy chudoba překonána a přece prý překonána býti musí a překonána bude. Církev proviňuje prý se i tím, že hlásá, že nynější rozdělení statků — při němž jako těžký stín se plíží pauperismus širokých vrstev — je z vůle Boží, a zavrhovat toto rozdělení bylo by prý zavrhovat vůli Boží; a tak chudina že je udržována v jakémsi tupém fatalismu, který beznadějně vleče svůj osud v přesvědčení, že tak to je a tak že to být musí a že se nedá proti tomu nic dělat.

2. A přece velmi se křivdí Církvi, když je pomlouvána, že ona udržuje chudobu. Církev ví dobře: Jest dvojí chudoba, dobrovolná a vnucená. Chudoba, kterou kdo dobrovolně vzal na sebe, jakož i chudoba rekovně a s naprostou odevzdaností do vůle Boží snášená může býti velikou ctností a prostředkem, že duše, odpoutavší se od pozemských statků tím rychleji bohatne na statky nadpřirozené. Ale jest i chudoba vnucená, s nevolí a s proklínáním a se skřípěním zubů snášená; a taková chudoba je zlem, a propadly-li jí celé vrstvy, pak jest tento pauperismus již zlem sociálním a všemi mravně dovolenými prostředky musí býti pracováno o jeho odstranění; a také Církev ukládá odpovědným činitelům jako povinnost, že musejí co nejopravdověji pracovati o jeho odstranění.

3. Četné a dalekosáhlé jsou škody, které působí veliká chudoba, a to zvláště postihla-li rozsáhlé vrstvy obyvatelstva.

a) Chudoba vnucená je těžkým břemenem *pro postižené samy*. Člověk, kterého stále dusí těžký balvan chudoby, který se nemá v hladu čeho najíst, který se nemá do čeho obléci, aby mohl jako slušný člověk vyjít mezi jiné, který nemá bytu vůbec, nebo byt nanejvýš bídny, který zmrzá ve svém příbytku nemaje si ani za třesuté zimy čím zatopit, člověk, který žije v takové bídě již delší dobu a nevidí jiskerky naděje na zlepšení, pak snadno na těle zakrní a na duchu otupne. Pak se člověk stává neschopným k těžkým hospodářským úkolům, nemá smyslu pro kulturní snažení, je mu lhostejno v té otupělosti; je mu lhostejno, zda je o budoucnost dětí postaráno. Není smyslu pro budoucnost, protože duch jest usmýkán, ubit krutou přítomností.

b) Vnucená chudoba bývá často velmi nepříznivá i pro život *náboženský a mravní*. Když je duch stále zabrán hmotnými potřebami, a to potřebami nejelementárnějšími, jako je hlad, zima, pohled na děti v noci spící v cárech místo na slušném lůžku atd.,

taková duše těžko se může povznést k modlitbě, k něžné lásce k Bohu, její myšlenky jsou jako přikovány k pozemskosti. To není příznivá půda, aby se v ní vyvíjel vysoký stupeň náboženského života. Duše taková snadno se Bohu odcizí vůbec, ztratí se naděje, zatemní se víra, chladne, vymírá láska. — Totéž platí o životě mravním. U lidí žijících ve stálé bídě velmi snadno se vyvíjí závist, rozhořčenost proti jiným, žárlivost, nesvár, přestupky proti cizímu majetku, jakási otupělost mravní, které je vše jedno. U ženských snadno se může z bídy vyvinouti i necitelnost ve věcech mravní čistoty. Dobře praví sv. Tomáš Akvinský, že jisté množství pozemských statků je prospěšné lidem k životu ctnostnému. Není příznivé mravnosti — všeobecně vzato — přílišné bohatství; nebývá jí příznivá ani přílišná vnucená chudoba; nejvýhodnější pro mravnost je, když sice není zde přespřílišného bohatství, když však je zde statků přece tolik, že nutné potřeby jsou slušně kryty.

c) Přílišná a trvalá a hojně rozšířená bída není příznivá ani životu *státnímu*. Neboť lidé v nouzi žijící nemají žádného zájmu na tom, aby stávající řády byly zachovány, a jsou přístupni nepokojům, bouřím a převratům. Nemají co ztratit; myslí si, že mohou v kalných vodách jen získat. Jako je obtížno, aby stál jehlan na vrcholu, tak je těžko, aby se udržel stát, ve kterém pauperismus zachvátil velikou část obyvatelstva.

4. Proto Církev přímo se staví proti takovému zbídačení širokých vrstev.

a) Na př. v otázce dělnické jako jeden z hlavních bodů, o něž má sociální reforma usilovati, stanoví odproletarisování proletariátu; to jest, aby co největšímu počtu lidí se umožnilo, aby nabyli nějakého nemovitého majetku, i když nevelikého. Již Lev XIII. v *Rerum novarum* to zřetelně prohlásil. Pius XI. pak tento požadavek s nejvyšším důrazem opakoval: „Cílem zde musí býti... odproletarisování proletariátu. A to se proto musí říkati hodně důrazně a opakovati velmi naléhavě, protože se nezřídka zapomínalo na tak záchranné příkazy papežovy, buď že se úmyslně umlčovaly, nebo že se prohlašovaly za neproveditelné, kdežto ve skutečnosti se provéstí dají a mají... My to v této své encyklice znova s nejvyšším důrazem opakujeme. Nikdo ať si nenamlouvá, že je možno uhájiti veřejný pořádek, pokoj a mír v lidské společnosti proti činitelům revolučním, nepřikročí-li se mužně a bezodkladně k provádění tohoto příkazu.“

b) Cestou k tomuto odproletarisování má býti spravedlivější rozdělení výnosu práce, ale ovšem též i dostatečná příležitost k výdělku. Opatřiti lidem příležitost k práci a výdělku jest Církví pokládáno za jeden z nejušlechtilejších způsobů, jak používati majetku a příjmů, jež člověkovu zbudou po úhradě výloh na osobní a rodinné potřeby. „Vynakládati bohatší příjmy na to, aby se poskytla hojná příležitost k výdělku — jen když se při tom opatřují lidstvu statky opravdu užitečné — to jest vynikajícím a časovým potřebám plně vyhovujícím úkonem ctnosti velkorysosti, velkodušné štědrosti“ (Pius XI. v Quadragesimo anno).

5. Stručně dávám — a v některých bodech jen naznačuji — odpověď na jednotlivá obvinění proti Církvi, že ona udržuje chudobu.

Udržuje prý ji tím, že doporučuje evangelickou chudobu. — Ale Církev ví, že vždy bude poměrně jen málo elitních duší, které dobrovolně si zvolí obtíže chudoby; hlavní část lidstva že tak neučiní. — Ostatně ti, kdo si chudobu dobrovolně zvolili, jsou požehnáním pro svět, jsouce v něm stálým a živým vykřičníkem, že člověk může ušlechtile býti živ i bez osobního vlastnictví hospodářských statků, a jsouce živým dokladem, že člověk nemusí býti otrokem vlastnických sklonů, nýbrž že je může moudře ovládati.

Církev prý udržuje chudobu, když nechce v evangeliu škrtnouti větu: „Chudé budete míti s sebou vždycky.“ Ale když někdo prohlásí: Dokud lidé budou na světě, budou mezi nimi i nemoci, a bude mezi nimi řádit i smrt — zaviňuje nemoci ten, jenž tyto věty pronáší? A kdyby někdo sebe optimističtěji ubezpečoval: „Nemoci vypudíme!“ — uvěří jeho slovům ten, kdo zná poměry lidské? Tak kdo říká: „Chudé budete míti s sebou vždycky.“

Církev prý učí, že máme snášeti chudobu jako projev vůle Boží. — Předně: Že je chudoba, v tom jest částečně vůle nebo aspoň dopuštění Boží, ale v tom jest namnoze i lidská vina. Je to totéž, jako když výtečný lékař-profesor vynalezne vzácný lék a doporučuje mladým lékařům, aby ho při té nebo oné nemoci předpisovali; lék může býti velmi dobrý, nezávisí však účinek i od toho, zda výkonný lékař jej předpisuje správně? Zrovna tak Bůh sice chtěl, aby byl soukromý majetek; že však je majetek rozdělen tak, jak je rozdělen, že je tolik chudoby, není v tom značná vina různých lidí? — Dále: může býti nemoc z dopuštění Božího;

ale plyne z toho, že se nesmím přičiňovati, abych ozdravěl? Jest chudoba z vůle Boží nebo z dopuštění Božího; ale je tím řečeno, že si Bůh přeje, abych o to nepracoval, bych byl já a jiní chudoby zproštěni? Právě chudoba, kterou snad Bůh dopustil v mém okolí, má mě vybízeti, abych z milosrdenství k trpícím bližním bojoval proti ní.

Za ta století svého trvání jak veliké provedla již Církev dílo proti chudobě a proti bídě! Nikdy nebylo jejím heslem: Udržovat bídu! Nýbrž: Bojovat proti bídě! *Prof. dr. B. Vašek.*

Inkvisicí udržovala se Církev při moci?

Vysloví-li se dnes někde slovo „inkvisice“, vytane většině lidí v jejich mysli představa mučírny s nejkrvavějšími nástroji, zuboženým obviněným a slepě fanatickými jeho soudci. Ano, slova mají svou vlastní historii. Leckteré slovo obíhalo tak dlouho v ústech lidských a dával se mu zúmýslně a záměrně určitý hanlivý smysl, až se stalo samozřejmým, že znamená cosi zlého, třebaže původně bylo výrazem pro věc zcela nezávadnou. Protikatolické tendence tak dlouho opakovaly své vědomé nepravdy, až si lidé na ně zvykli a jim uvěřili. Příkladem takového slova jest i slovo „inkvisice“ Znamená česky vyhledávání, vyšetřování, vyptávání. Tedy samo sebou nic zlého, ale dnes při pouhé vzpomínce nás mrazí a vlivem povrchních a zaujatých románů, dramat a filmů váže se k tomuto slovu představa svrchovaných a rafinovaných muk. Katolická Církev užívala kdysi inkvisice, jež ovšem byla podstatně jiná než jak si ji představují, kdo neznají dějin Církve. Tvrdívá se, že tímto násilným prostředkem udržovala se Církev při moci... Podívejme se této námitce z blízka do očí.

I.

Co soudí dějinné skutečnosti o inkvisici?

Že prostě katolická Církev jako každá spořádaná společnost náboženská nevyhnutelně musila míti orgán, který ji chránil před nákazou bludy a proto zkoumal podezřelé případy, šel po stopách tajných bludařů a zamezoval jejich úklady, jež nebyly nikterak nevinné. Předejítí nebezpečí bylo hlavním účelem církevní inkvisice. Učiniti přítrž řádění nespolehlivých živlů, ohrožující stejně tak náboženskou víru jako mravnost a pořádek společen-

ský. Tenkrát láska i nenávist, přátelství i nepřátelství prožívaly se velmi živě a důsledně. Stranictví pro i proti bylo odhodláno k boji na život i na smrt. Z toho plyne, že spodní, kalné proudy podemílající jednotu a čistotu církevní nauky nezastavovaly se před žádným prostředkem, jímž mohly škoditi Církvi. A křesťanská osvěta, zregulování mravnosti duchem Církve, bezpečnost společnosti byly příliš draze vykoupěny pracemi obětavých apoštolů duchovních i laických, že by bylo bývalo hříchem ponechávati volné pole zhoubné činnosti kacírů, u nichž cesta od myšlenky k činu bývala velmi krátká a od nichž dalo se čekat vše — i nejhorší. Prostý lid lehce v návalu jednou zbožnosti, po druhé vášnivosti, podléhal svůdné síle tajných učení a tak se nesmíme diviti, že bylo nutně třeba instance, jež bděla, pozorovala a v zárodku dusila nebezpečí. Tak vznikala inkvisice církevní, o níž jednáno na třetím obecném sněmu lateránském 1179, synodě veronské 1184, když pak se ukázalo, že bludaři se nijak nevyhýbají násilí a úkladům, za Innocence III. čtvrtý sněm lateránský r. 1215 zavedl soustavnou inkvisiční službu. Roku 1229 byla synodou v Toulousu postoupena biskupům, ale později, by byla vyňata ze všech vlivů a závislostí místních, byla svěřena řádu dominikánskému (roku 1232). Již z toho, že právě řád bratří kazatelů, který slynul svými výkony kazatelskými a studijními, byl pověřen inkvisicí, lze tušiti, že inkvisice podezřelé a přistižené nemučila, nýbrž *poučovala*, jich námitky vyvracela, pracovala k jejich upřímnému přilnutí k víře pravé. A vyšetřovaní nebyli mučeni: Církev výslovně na sněmu lateránském 1179 prohlásila: *ecclesia non sitit sanguinem* — Církev není krvežíznivá. Žili v oddělených domech, pracovali si svá řemesla a jiná zaměstnání a o jejich děti bylo postaráno. V nejkrajnějších případech, kdy běželo o zatvrzelého bludaře, který se nechtěl dáti poučiti o lepším, byl vydán státu, a to se žádostí, by bylo ušetřeno jeho života. Církev soudila toliko o pravověří, kdežto sankce trestní stanovil a uplatňoval stát, vycházeje z přesvědčení a ze zkušenosti, že revoluce náboženská vede neodvratně k revolucím mravním a občanským. Tato církevní inkvisice během doby stále se mírnila, až přestala existovati a povinnost dozoru nad věrou a mravy, jakož i bdělá pozornost, aby se neblížilo k Církvi nebezpečí nepravého učení, byla přenesena na jiné církevní úřady.

Španělskou královskou inkvisici nám katolíkům nesmí nikdo přičítati k vině. To bylo čistě a svérázně španělské zařízení. Nut-

no přiznati, že půda španělská byla odedávna horkou půdou a že sjednocené království pod žezlem katolické dynastie musilo se úporně chrániti proti zakukleným nepřítelům, jimiž byli hlavně marani a moriskové, t. j. tajní židé, kteří jen na oko přijali křest, ale hořeli záštím proti křesťanům a dovedli si opatřiti vliv úžasný, a Maurové, kteří rovněž byli krajně nepřátelští katolickému Španělsku. Ale to byla vnitřní záležitost španělské říše.

Nám, tolik vzdáleným a neznalým španělských poměrů je těžko posuzovati vhodnost či nevhodnost tohoto zřízení. Snad ani jinak nedala se říše ovládati pro latentní směry anarchistické a převratné.

Nesmíme pomlčeti o tom, že hlavní pramen, z něhož se napájejí všichni, kdo píší o krutostech inkvisičních, jest španělský kněz *Llorente*, jenž napsal o věci čtyři svazky. Avšak právě z jeho vlastního díla čerpáme velmi mnoho podrobností, jež inkvisici rehabilitují. Mimo to považme, že to byl kněz bez řádné víry, který byl několikráte pro různé delikty — také proti poctivosti — trestán, který byl za Napoleona zrádcem španělské vlasti a o kterém odjinud víme, že klidně napsal největší lži a hany proti svým odpůrcům: je to tudíž pramen silně nehodnověrný.

II.

Co soudí o inkvisici spravedlnost a opatrnost lidovýchovná?

Blud byl od počátků vždy výbojnější než pravda. Byl nesnášenlivý, útočný, zlovolný: přímo i nepřímo a tak nejvíce — zákeřně škodil a usiloval o bezživotí nenáviděné katolické Církve, nevybíraje si v prostředcích. Církev chtěla nechtěla, byla donucena k sebeobraně a prozíravé kontrole.

Církev *nepotřebovala inkvisice pro sebe*: vzkvétá nejlépe bez násilí, bez „ochrany“ státu, která bývá často nemilosrdným sevřením a zúžením církevní svobody. Spíše svědčí Církvi ostrý vzduch pronásledování, než asistence mocných tohoto světa, kteří to nemyslí tak vážně se svým katolictvím a chtějí sobecky těžiti ze závislosti Církve na státě. Církev jediná poctivá chrání *svobodu svědomí*. Všechny ostatní společenské svazky svobodu jednotlivcovu silně omezují a udržují v mezích, aby nebyla na úkor svazků samotných. *Teror* nikdy nepěstovala Církev — ten byl odedávna domovem jinde: u kacířů, pohanů, rozkolníků, ve státech protestantských — tam bylo obětí nevinných mnohem více, než kolik jich má španělská inkvisice — vzpomeňme jen na pro-

následování katolického Irska — a mohli bychom pokračovati až do doby nejnovější a připomínáme, co musí protrpěti křesťanství v Mexiku, v dnešním Španělsku, zvláště pak v sovětském Rusku. Doufáme, že ti, kdo se děsí hrůz inkvisičních, postarají se o zastavení nejohrovnější persequce křesťanů v Rusku. Ostatně — když u nás byli uvědomělí katoličtí dělníci od soudruhů vyhazováni z práce a zbavováni chleba — že bylo třeba zákona proti terroru — když katolický učitel a učitelka byli pro své přesvědčení a vyznání své víry hanobeni, zesměšněni, citelně trestáni špatnou kvalifikací, překládáním na nejhorší místa a tisícovým šikanováním, to bylo jistě zcela svobodomyšlné a úplně v pořádku...

Církev užívala inkvisice z ohledu na *slabé duše*: ty potřebují ochrany, protože nedovedou rozpoznati blud od pravdy a protože lehce dávají se svést a zneužiti třeba k nejhorším věcem. Živé víře nemůže býti lhostejný osud takových slabochů, proto učiní vše, čím by od nich odvrátila nebezpečí a zabránila šíření se zlého. Řekneme doopravdy, že každý má právo onemocněti? Kam by to vedlo? Kolik jiných práv by tím bylo porušeno a kolik zla se rozšířilo, kdyby zákon nechránil lidského zdraví, řekneme očkováním a jinými předpisy zdravotnickými? — Zdravotní inkvisice je přípustná, a tam, kde běží o duševní a mravní zdraví — tam je dovoleno každému po chuti kaziti sebe i jiné?

Snad se pozastavujeme nad brutálními tresty, jakých užívala inkvisice proti zatvrzelým a nepolepšitelným delikventům. To se rozumí, že tenkrát ještě neznali falešné humanity, která se mazlí se zločinci, ani nebylo ligy pro lidská práva, která protestuje proti popravě vrahově, ale neprotestuje proti jeho vraždám. To byla jiná doba, kdy lidé byli drsnější, kdy se také světským soudnictvím i poměrně neveliké viny trestaly velice přísně. Sudme si o tom po libosti, ale nevnášejme svých názorů do středověku!

Ostatně, k čemu ty staré spory o to, co kdysi bylo? To je již uzavřená kapitola a je bláhové dnes se hněvati pro věci dávno minulé. My si svůj poměr ke katolické Církvi vyřešíme podle jejího dnešního ducha a dnešní praxe. A je velmi příznačno, že dnešek na všech stranách přiznává, že liberalismus byl neštěstím a proto právě za naší doby nadchází pravý opak liberalismu: nastupuje tuhá kázeň, diktatura jedné osobnosti nebo strany. Neschvalujeme toho, ale jen ukazujeme na to, by se pochopilo, že dřívější doby měly své vlastní pojmy a zásady, kterých jim nelze zazlívati. A to platí též o pověstné inkvisici. K. Reban.

Jinověrce Církev nelidsky pronásledovala?

Brániti se proti jinověrcům a bludařům je samozřejmá povinnost Církve, strážkyně pravdy. Církev užívala s počátku jen trestů církevních. Úzké spojení církevní a světské moci, věcí světských a církevních vedlo k tomu, že užito od *světské* vrchnosti proti zatvrzelým bludařům i žaláře. Lid i vladaři viděli v bludu vzpouru proti Bohu i proti autoritě pozemské a proto viděli v potrestání bludařů něco samozřejmého. Král francouzský Robert (ne tedy Církev) kázal v Orleansu roku 1022 bludaře upáliti. Císař Jidřich roku 1051 potrestal bludaře šibenicí. Roku 1114 vnikl *lid* sám v Beauvais do domu, kde byli bludaři, vyvedl a upálil je. Sv. Bernard a biskup Wazo v Luttichu byli proti usmrcování bludařů. Církev tedy usmrcení jejich neschvalovala. V řádu inkvisičním, podle něhož byli podezřelí bludaři vyšetřováni, předepsaného na synodě v Toulouse roku 1229 *není ani v jednom ze 14 čl. ustanovení trestu smrti*. Trest upálení zavedl do říšského zákona císař *Bedřich II., liberál, roku 1232*. Že i stát zakročoval proti bludařům, byla hlavní příčina v tom, že tehdejší bludaři byli *i společnosti, sociálnímu řádu i státu nebezpeční*. Praví o nich protest. dějepisec dr. Leo: „Kdyby byli ovládli, byli by způsobili anarchii.“ (Děj. inkv. V., 117.) Učili na příklad — i náš Hus: „Je-li vladař ve hříchu, ztrácí pravomoc.“ „Zvítězivše, byli by svět vrhli v barbarství.“ (Döllinger, Církev 51.) *Nebrání se i dnes státy proti bolševikům a anarchistům?* Proč se *jen* Církvi katolické vytýká krutost, když na př. anglická protestantská *Alžběta*, královna, jak dí sám protestant Cobbett, usmrtila za rok více lidí, než inkvisice za sta let! O tom, co jinověrci, protestanté a táborité dělali, nemají učebnice ničeho a co katolíci udělali, se zvelečtuje. Hugenota (francouzský evangelík) Montgomery poruba v Ortesu 3000 katolíků. Briguémant nosil náhrdelník z uší zabitých kněží. Roku 1562 pobili hugenoti 400 kněží. Ve Španělsku zavedl *král* inkvisici proti tajným židům a mohamedánům, kteří usilovali tajně o převrat, hanobili kříže a hostie a chtěli se zmocniti Toleda, města významného. Tato španělská inkvisice soudila i vrahy, zrádce, lupiče a žháře. Jejich zkonfiskované jmění zbral stát, ne Církev. Co o krutostech inkvisice píše Llorente, je nekritické, stranické, jak svědčí i protestantští dějepisci Rank a

Schäffer. Za sta let jí padlo za oběť ne statisíce, nýbrž 4000 lidí, jak dokázal Gamss (Gesch. Spaniens III. 274). Na př. v Toledě souzeno roku 1486 na 900 bludařů, ale nepopraven nikdo. Ze 494 souzených od Quidona dáno rameni světskému 40. Kdežto *Kalvín* sám v Ženevě vyřkl 58 ortelů smrti. I husitský král *Jiřík z Poděbrad* nařídil roku 1460 skřípec a pálení pro České bratry (Č. Č. M. 1848, 73). Angličtí evangelíci katolíky čtvrtili za živa. Táborité lili katolíkům žhavé olovo do úst. Fantastické krutosti inkvisice jako neskutečné zamítli již dr. Šusta a Lea. Její žaláře a soudy byly lepší než světské. Skřípce se smělo užítí, když vina byla již skoro jista, na půl hodiny, ne pro ženy, ne pro muže po 60 letech jich života. Souzený mohl odmítnouti nepřítele ze svědectví. Autodafé není od feu (ohně), nýbrž od fides (víra). Hořela ne hranice, nýbrž svíce, již držel kající obnovení víru. Mnohý byl k hranici jen přiveden, ale neupálen, kdežto na př. protestantský soudce Carpzow († 1666) dal sám popraviti tisíce lidí. V Anglii zničeno od evangelíků od roku 1660—1685 na 15.000 katol. rodin. (Mackintosh, History 160.) V Praze však biskup Jan z Dražic propustil bludaře z vězení a osvobodil lékaře Richarda; inkvisitora sesadil. Kalvín však dal lékaře Senveda upáliti. Zavraždění hugenotů ve Francii v *bartolomějské noci* způsobila *královna matka*, Kateřina. Biskupové a jesuité je chránili.

Upálení Husa litujeme, ale neupálili ho kněží ani Církev, nýbrž císař Sigmund. Hus sám řekl v Praze: „Bude-li na mne kacířství dosvědčeno, neváhám umřítí.“ Sám v Postile učil: „*Kacíři mají býti trestáni na hrdle.*“ Oč krutěji než Hus pálení a mučení *bl. Jan Sarkander a sv. Jan Nepomucký*. Ale o tom učebnice mlčí. Husité povraždili za 15 let statisíce katolíků. V Chomutově upálili 9500 katolíků. V Oslavanech dal Žižka sházeti řeholnice se skály do řeky. V Uh. Brodě dal Prokop Holý dominikány narážeti na koly a páliť v sudech naplněných smolou. V Mohelnici pobito 700 katolíků. V Prachaticích upáleno v sakristii 85 katolíků. Na Velehradě upálen roku 1421 opat a 4 cisterciáci. V Radku farář Megerlein obalen slamou, polit smolou, zapálen a tak jako živá pochodeň honěn táborem.

V Chomutově vraždili husité i ženy. V Jaroměři upálili 21 kněží. V Hradci Králové rozbil Žižka knězi jdoucímu vstříc s monstrancí lebku. Věru, nemají jinověrci katolíkům co vyčítati. Neschvalujeme žádné krutosti, ani u katolíků, ale chybovalo se *na obou stranách*. Nestranně se tedy má vše posuzovati. Odsu-

zujeme minulost, ale co se dnes děje na Rusi ve 20. století!! Jak krutě si počínali též *pravoslavní* vůči katolíkům! Jak krutě byl od nich umučen sv. *Josafat a bl. Bobola!*

Neschvalujeme popravu 27 pánů po Bílé hoře od císaře Ferdinanda II., ale císař není Církev. Měl si císař počínati křesťanstěji, ale heslo „čí panství, toho náboženství“ vymysleli protestanté roku 1555. Jesuité Lamermaini a Philippi k popravě neradili. Dvůr papežský ediktem ze dne 13. července 1624 *neschválil vypovězení ani metod násilných*. Též kardinál *Dietrichstein* na Moravě zachránil život 90 odsouzeným. Vojsko muselo před příchodem misionářů odejít. Za nějakou krutost *lichtenšteinského* dragouna nemůže Církev. Koniáš nebyl krutý, naopak trpěl ústrky, praví sám Denis (Čechy po Bílé hoře II. 233). Emigrací zahynulo 6 procent obyvatelstva v Čechách, ale válkou třicetiletou 50 procent. Násilí na jinověrcích se dopustil císařský plukovník Huerta, ne Církev. Kardinál *Harrach protestoval a prosadil, aby bylo upuštěno od vkládání vojska*. Též arcibiskup *Khuenbuerg se postavil proti Vidni*. V Jablonné a v Mimoně neužito ani vojska, ani bití, ani vězení. Jesuité Mateřovský, Poustka, Matějovský, Firmus, Sýkora a Strnad bránili bezohlednosti ramene světského, navštěvovali uvězněné, neudávali zpětných bludařů a prosili za ně. Též konsistoř v Hradci Králové se přimlouvala za ně. Lid někdy *treštán ne pro víru* od vrchnosti světské, nýbrž *pro vzbouření se*. Protestanté volali do Čech Turky, Švédy a Sedmihradany. P. Burnatého zezadu prokláli, děkana Hájka sekli sekýrou a mučili, faráře v Litobachu zabili, tři jesuity z Kutné Hory střelili do prsou, 14 františkánů v Praze zcela nevinných ubili, a to staříčkého Kryštofa rozpárali, Klematu ubili cepy, Martineza rozsekali, jiné s věže shodili. Děkana Kopřivu ve Lhotě posadili na rozežhavená kamna. *Proč se o těchto krutostech jinověrců nemluví*, kdežto o katolících se štvavě píše i co není pravda! Píše se o jesuitech (Bílek), kteří ani neeksistovali. Jesuita *Spee* vystoupil rázně proti pálení čarodějnic roku 1631, kdežto v Německu ještě roku 1775 od protestantů byla čarodějnice domnělá upálena. Co krutostí vytrpěli katolíci ve Švédsku, Norvéžsku a Dánsku! A co trpí dnes v Mexiku a ve Španělsku! *Svatý Augustin* vyřkl zásadu: „Blud potírat, ale osoby milovati!“ Tímto heslem se řídme. Papež Alexander III. pravil: „Jinověrci mají býti do Církve přivedeni, ne přitaženi.“ Chybilo-li se, litujeme toho, ale poznali jsme, že proti jedné chybě na naší straně můžeme uvést několik na straně dru-

hé. Proto „poznejme v sobě bratrskou krev, aby nám vzešly červánky ranní, aby nám vzešel lepších dní zjev“! (Sv. Čech.)

Dr. Ot. Tauber.

Klerikalismem Církev svádí lid?

Pius X., papež svaté paměti, navštívil jednou římský seminář bohoslovců. Pochválil jejich píli ve studiích a povzbuzoval k ještě větší lásce k Církvi Kristově, protože jediné tato Církev — ze všech Církví jediná — jest pravá Církev, Bohem založená. A ptal se, které to známky dal Kristus své Církvi. Odpovědi jen litaly: jedna, svatá, katolická a apoštolská. Ale Pius X. dává najevo, že nejsou všechny. V údivu hledí bohoslovci i profesori na svatého Otce, a ten tiše, ale přesvědčivě oznamuje: „pronásledovaná“

Opravdu, není na světě jiné Církve, která by se mohla vykázat takovým pronásledováním. Tuto slávu krve, toto martyrium dvou tisíc let má jediná — Církev Kristova, Církev římskokatolická.

Ptáte se, proč? — Protože je to dílo Boží, protože je pokladnicí všech milostí, od Boha pro lidi připravených, a proto tolik útoků a úskoků proti ní! Ztraťme tuto klenotnici, a ztratili jsme zde na světě — mimo Boha — všechno! Proto si dává peklo tolik práce, proto tolik proti Církvi Kristově bojuje, protože zná její poslání a význam pro člověka! Není téměř minuty, aby satan někde proti ní nebojoval: aspoň špiněním, pronásledováním, zlehčováním a posmíváním snaží se odvrátiti lidstvo, když nemůže prosaditi pronásledování silnější, jako: šikanování, odstrkování, přímo bezprávné poroučení, konfiskování a posléze neskrývané pronásledování — až do krve mučednické.

Jednou ze zbraní, kterými se proti Církvi Kristově bojovalo a tu a tam dodnes — ale již jen se zbraní nemoderní a proto skoro neškodnou — je pomluva, že „klerikalismem Církev svádí lid“

Předně, co jest klerikalism? — Ze slova samého slyšíte syčeti ďábelskou nenávist a cítíte mráz na těle — jak by chtěl ďábel trhat, kdyby mohl! — Roucho kněžské, ke službě nejsvětější předepsané, se tu do špíny šlape — i klerika kněžská stává se obětí vzteku ďáblov! Aspoň slinou svou chce potřísniti tento šat, aby nešel lid za těmi, kteří kleriku nosí a k Bohu vedou ty, kteří uvěřili... „Klerikál, klerikál...“ pokřikuje se na tyto věřící. Oprav-

du, takových nadávek, ano i vymyšlení jich, jest schopno jen peklo — protože tolik nenávidí Boha a vše, co Bohu slouží . . .

Slovo klerikalism pak znamená, že prý se náboženství zneužívá pro cíle světské, politické. — Neslyšíte tu opět to chrčení v hrdle satanově, jak se přímo dusí svou nenávistí a jak zlostí sotva dýchá, když seznává, že síť jeho je potrhána a oběti mu z ní unikají? Církev zneužívá náboženství — křičí jako zběsilý, když Církev ukazuje na setbu ďábla a jeho pomocníků!

Probůh — což si myslí ďábel, že si necháme klidně vzíti vše, co nám Pán Bůh svěřil? Není toho dost, co nám urve? — Tak už se Církev ani bránit nemá? Má klidně se dívat, jak on — satan — zcela veřejně a neskrývaně ničí, šlape, krade, zabíjí, na to vše má se dívat a — mlčet? Když ďábel zmocnil se tisku, aby jeho pomocí vnikal i tam, kam dříve bylo mu skoro nemožno — a Církev výstražně zavolá: pozor na tisk — zmocnil se ho náš nepřítel, nečtete ho — to prý je zneužívání náboženství! Když ďábel pomocí svých náhončí — dobrovolníků i otroků — chce udělati z klidných obcí a měst místa spouště fysické i mravní, když dávné náboženské zvyklosti a i samo náboženství jsou těmito lidmi veřejně, ve schůzích, ano i v zákonodárných a samosprávných sborech zlehčovány, tupeny a znemožňovány, a Církev se ozve — pak prý je to zatahování náboženství do politiky — klerikalism?!

Jak ubohý je tento argument! — Ne, tak podle, zbaběle může bojovati jen sketa, zákeřník, úskočník. — Proč nepostaví se peklo přímo a Církev se nebude muset bránit proti jeho tajným úmyslům! Poslání Církve je jasné a zřetelné — spása duší — a také nikdy a nikde si Církev tak zvaným klerikalismem nepomáhala. To byl někdo zcela jiný, který se řídí podle osvědčeného zlodějského pravidla: s krádeží pěkně schovanou utíká a při tom křičí „chyťte zloděje!“. U někoho jiného „světí účel prostředky“ — ať už jsou sebe nižší a podlejší, někdo jiný má zásadu „calumnia, calumnia, aliquid tamen haeret“ = špiň, jen špiň, něco přece z toho zůstane!

Takový je ten klerikalism Církve ve světle pravdy. — Ne Církev, ale její nepřátelé zneužívají nejsvětějších věcí, aby si pomáhali k panování, oni pod nejrůznějšími sliby svádí lid z dobré cesty, ze spořádaného a klidného života, popírají Boha, náboženství, Církev a víru, aby nutili k víře v jejich neomylnost, nejvyšší moudrost a všemohoucnost, popírají Krista-Mesiáše a sami vnučují se a prohlašují za spasitele lidstva. — Kdo je tedy kleri-

kál, kdo pěstuje klerikalismus? — Nepřátelé Boha a jeho Církve!

Jim tedy platí slova Kristova: „Pokrytče, vyvrz nejprve trám z oka svého a potom přihlédni, abys vyvrhl třísku z oka bratra svého.“ A nám dvojnásob důtklivě musí platiti slova Pána Ježíše: „Nedávejte věci svaté psům, aniž házejte perel svých před prasata, aby snad jich svýma nohama nepošlapala a obrátí se, neroztrhala vás,“ neboť s takovými lidmi, kterým není nic svato, s lidmi zatvrzelými, není řeči, takovým nejedná se o pravdu, nýbrž o špinění za každou cenu, jak říká staré přísloví: „Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde.“ Takovým nejlépe se vyhnout a nechat je štěkat, výt a třeba i nadávat, však i míra jejich hříchů se jednou dovrší a přijde odplata Boha nejvyššího spravedlivého...

Bůh je Pán nebe i země a On bude soudit — dobré i zlé — a odplatí jednomu každému podle skutků jeho. — To je víra naše a ta zaručuje nám — život věčný!

A. Jarolimek.

Kněz je zbytečný, protože není třeba prostředníka?

1. Spasitel ustanovil za své zástupce v úradě kněžském apoštoly a učedníky, jimž dal moc světiti jiné na kněžství.

a) Kristus Pán učinil apoštoly rybáři duší (Mat. 4, 19), dal jim poslání ke kněžství (Mat. 10, Marek 6, 7—11, Lukáš 9, 1—6), nazval je přáteli svými (Jan 15, 12—17), dal jim moc konati oběť mše svaté (Mat. 26, 26—28; Mar. 14, 22—24; Luk. 22, 19—20), dal jim moc udíleti svaté svátosti (Mat. 28, 19; Sk. apošt. 8; Sk. apošt. 19, 6; Jan 20, 21—23; Jak. 5, 14—15; Efes. 5, 32), dal jim moc zažehnávat, žehnati a světiti (Mat. 10, 1; Mar. 16, 17—18), též kázati evangelium (Mat. 28, 19—20; Mar. 16, 15). Kromě apoštolů ustanovil Pán Ježíš ke službě Boží 72 učedníků (Luk. 10, 1).

b) Kristus Pán posvětil apoštoly a oni měli moc, jim propůjčenou, přenášeti na jiné — vzkládáním rukou, což znamená, měli udíleti svátost svěcení kněžstva. Ti, jimž řekl Spasitel: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás“ (Jan 20, 21—23), měli posílati zase jiné kázat evangelium, konat oběť nejsvětější a udílet svaté svátosti; oni také tak činili, skrze vzkládání rukou světili nové kněze (1. Tim. 4, 14; 2. Tim. 1, 6; Sk. apošt. 13, 3 a 14, 22).

c) Nejstarší liturgie uvádějí svěcení kněžstva mezi svátostmi.

Svatí Otcové mluví o svěcení kněžstva jako o pravé, Kristem Pánem ustanovené svátosti. Apoštolské „Constitutiones“ jmenují kněze „proroky“, „knížaty“, „vůdci stád“, „králi“, „prostředníky mezi Bohem a věřícími“, „vůdci lidu“, „zástupci Kristovými“, „anděly Církve“. Ve všech stoletích od časů Krista Pána vládne přesvědčení, že kněží jsou nástupci božského Spasitele, jím samým ustanovenými k tomu, aby lidem umožňovali přivlastňovati si ovoce vykupitelského díla Kristova. To ovšem platí jen o kněžích katolických.

2. Pouze kněží katoličtí, pravoslavně posvěcení od nástupců svatých apoštolů, jsou pravými kněžími, pravými prostředníky mezi Bohem a lidmi.

a) Na ně se vztahují slova Písma svatého o „služebnících Kristových a rozdavatelích tajemství Božích“, protože slouží Bohu, přinášejíce k jeho poctě oběti (1. Kor. 4, 1; 2. Kor. 6, 3. 4; Hebr. 10, 11). Oni jsou od Pána obzvlášť vyvoleni, neboť „hodnost kněze si nikdo nedává sám, ale je k ní povolán od Boha jako Aron“ (Hebr. 5, 4). Pána Boha nutno prosit, aby vyvolil kněze, „aby poslal dělníky na vinici svou“ (Mat. 9, 38; Luk. 10, 2). Kněze je třeba míti v úctě (1. Timot. 5, 17).

b) *Pramenem úcty ke knězi je přesvědčení, že kněz je druhý Kristus, že činí totéž, co činil Spasitel při poslední večeři, proměňuje totiž chléb a víno v nejsvětější Tělo a v nejsvětější Krev.* Vždyť podle výroku svatého Cypriána „slovy: To čiňte na mou památku, apoštolům i s jejich nástupci byl dán rozkaz a propůjčena jim moc, aby totéž činili, co Kristus Pán právě vykonal, ustanoveni kněžími Nového zákona, kteří Kristovo věčné, neviditelné kněžství na zemi zastupovati a konati mají“

„Kněží mají moc, které nejvyšší dobrotivý Bůh nepropůjčil ani andělům, ani archandělům; dotýkají se svým úřadem nebe, odkud svolávají Boha na oltář, jednají s Bohem jako jeho společníci.“ (Svatý Chrysostom.) Kněží jsou „učitelé lidu, zástupci Kristovi a jeho spolupracovníci, zplnomocnění odhalovatelé skrytých Tajemství“ (Svatý Řehoř Naz.) Jsou „ustaviční průvodci Boha a rozdavatelé Božích milostí“ (Svatý Ignác, mučedník.)

3. Kněží katoličtí nejsou a nebudou nikdy zbyteční; kněžství katolické trvati bude až do konce světa, kdežto kněžství protestantské ukáže se zbytečným. Ba, již se zbytečným ukazuje.

Kněží katoličtí zastupují Krista Pána, na něhož vztahuje se výrok prorokův: „Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchise-

dechova.“ (Ž. 109, 4.) Kněží katoličtí mají slib Spasitelův: „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“

Oběť nejsvětější bude trvati až do konce světa a proto také bude trvati až do konce světa úřad těch, kdo tuto oběť konají, zastupující samého Krista. *Kdo věří v nutnost oběti mše svaté, ten také je přesvědčen o nutnosti úřadu kněžského.* Toto přesvědčení bylo vždy v Církvi katolické. Až do dob reformace to bylo přesvědčení, jež ovládalo celý svět.

Teprve reformace učinila změnu ve smýšlení o nutnosti oběti a o nutnosti těch, kdo oběťují, totiž kněží.

Reformace popřela obětní charakter Eucharistie a tím současně odstranila zvláštní úřad kněžský.

Jméno „kněz“ sice zůstalo v církvích protestantských, ale ten, komu se přisuzuje, není pravým knězem, protože pravoplatně nekonsekruje, neprovádí transsubstanciaci (to jest přepodstatnění chleba a vína v Tělo a Krev Páně), jako kněz katolický. Kněz protestantský je pouze kazatelem a přísluhovačem při křtu, při udílení Večeře Páně. V těchto funkcích by mohl býti nahrazen i laikem. (Také v mnohých sektách vykonávají funkce kněžské laici, ano i ženy.) Čím více ochabuje v určitých kruzích protestantských víra v nadpřirozená tajemství a razí si cestu směry moderního náboženství, vyrostlého z pozitivistické filosofie, čím více ovládá protestanty duch deismu, pantheismu a humanitářského liberalismu, tím zbytečnější stává se kněz. Pozorujeme to v onom úpadkovém protestantství, nad jehož rozvratem kvílí i náš evangelický theolog dr. Hromádka. U evangelíků skutečně kněz přestává býti čímsi vzácným, nenahraditelným. Moderní protestanté došli ve svém subjektivismu tak daleko, že říkají: „Každý člověk si vyřeší svůj poměr k Bohu sám a nepotřebuje k tomu prostředníka.“

4. *Touha po katolickém kněžství projevuje se v poslední době i u mnohých theologů protestantských.* Jsou to přední protestantští bohoslovci v Německu, J. Lortzing, dr. Dibellius, Th. Zahn, L. Schmidt, kteří uznávají katolický výklad z evangelia Mat. 16, 18ss. o odevzdání primátu Petrovi, mluví o úřadě biskupském i svěcení kněžstva a snaží se kopírovat kněžství katolické. Tak zvaná „Hochkirche“ (vysoká církev) volá po mši svaté, po středověké liturgii, po Eucharistii, po svatých svátostech, po všem tom, co koná katolický kněz. Profesor Heiler, hlava vysoké církve, zatoužil po pravoplatném svěcení ke kněžství od osoby, jež

by mu je mohla udělit. Tohoto svěcení dosáhl od ceylonského biskupa, dříve katolického, a nyní vysvětil na kněze protestantského vikáře ve Württenberku, který vnitřně smýšlí úplně katolicky. Jen krok — a byli by tito lidé zajedno s Římem! (K podrobení se Římu jin. chybí pokora, ale příznačné je, že nejsou s kněžstvím protestantským spokojeni a že hledají kněžství katolické — oklikou.) Jiný württenberský pastor káže katolicky — dokazuje nutnost mše svaté a svěcení kněžstva, hlásá návrat k Římu a účastňuje se mše svaté v katolických chrámech s německým překladem misálu v ruce. Sám by tak rád sloužil oběť nejsvětější, ale bojí se, protože mu to Řím nedovolil. Ejhle, jaká touha po katolickém kněžství u protestantských pastorů, skutečně věřících v základní pravdy křesťanské! Připravuje se ona doba, kdy věřící protestanté splynou s Římem (dnes už tu unii vroucně hledají) a oni lhostejní utonou v záplavě nevěry nebo komunismu. Pastoři, podlehnouví laxnosti náboženské a mravní, ztratí úplně na svém významu a pastoři věřící budou se více a více přibližovati k úřadu katolického kněžství, až přijde den úplného sjednocení pod vedením náměstka Kristova na stolci svatého Petra. *Katolické kněžství zůstane jediné živé a zvítězí nade vším křesťanstvem.*

Dr. A. Svoboda.

Kristus nežil?

Od počátku, od dob Kristových, od dob apoštolských bojuje svět proti křesťanství. Brzy z té strany, brzy z oné podnikal své útoky. Zdlouhavá práce — a marná! Útoky byly vždy odraženy. Což by nešlo zničití je naráz? To asi zamýšleli nepřátelé křesťanství posledních dob, když prostě začali tvrditi a hlásati: Kristus nežil. — Dobrý, božský Spasitel odpustí nám, že opakujeme tuto rouhavou a nepravdivou větu nevěry, abychom na její bezpodstatnost ukázali.

Povězme si napřed, jak si zastánci této věty vykládají vznik tak zvaných „pověstí“ o Kristu, jak celý život a činnost jeho nazývají, a uveďme pak dějepisné doklady o něm.

Poslyšte, jak se dá snadno jedním způsobem vyložití, že Kristus nežil. Abyste spíše pochopili, vyložím vám, dobrým Čechům, že svatý Václav nežil. Nevzpírejte se, mějte jen trpělivost! Koncem devátého a začátkem desátého století pociťovaly roztržštěné a nesjednocené a mezi sebou nesvorné kmeny českého lidu tíhu a

kletbu své nesjednocenosti: mezi sebou se svářili, od nepřátel snadno byli přemáháni a jiné a jiné. Což divu, že se v myslích a v srdcích tehdejšího českého lidu zrodila myšlenka, představa, idea a tužba: kéž by tak nějaký kníže mocný a dobrý nás sjednotil! A tato idea, tento pomysl neboli ideál o knížeti-sjednotiteli žil a žil, vžíval se v lid, který se jím těšil, sílil, k němu různé vlastnosti a činy připojoval, až před zraky všech byla dohotovena velebná, krásná, ušlechtilá postava: kníže — světec — Václav. Jak vidíte — on se vlastně nenarodil, nežil, to byl jen ideál tehdejších utlačených Čechů a všecko, co se o něm vypravuje, jako o skutečné osobě, jest smyšlenka, pověst — legenda. Co tomuto výkladu říkáte? Nemýlím-li se, řekli jste si již v srdci svém: Myslí-li to kazatel se sv. Václavem takhle doopravdy — je blázen — a půjdeme z kostela.

Odpusťte! — Musil jsem vám to znázorniti — abyste pochopili, co všecko se smí tvrditi a hlásati, a to jako věda. Ano — ten výklad právě, ježž jste o sv. Václavu odsoudili jako bláznovství, ten právě prý jest „vědou“, když jde o Krista Pána. Ten prý vůbec neexistoval — nenarodil se, neučil, nedělal zázraků, netrpěl, nevstal z mrtvých. Ale to tenkrát, za oněch dob lidstvo — zvláště jeho utlačovaná část — starověcí otroci — pociťovali tužbu po osvoboditeli — Vykupiteli! Tedy ideje, ideály a tužby žily, žily, udržovaly se, prohlubovaly se, až si z nich lidstvo utvořilo takovou ideálně krásnou postavu: Krista Ježíše. To nebyla však osobnost skutečná, nýbrž jen pomyslná, jíž přibájila roznícená mysl lidská všechny dokonalosti, ctnosti, zázraky i ono učení, nazvané křesťanstvím. Tak to hlásají světu učenci socialističtí: Křesťanství prý vzniklo z revolučního hnutí tehdejšího utlačovaného proletariátu; ten byl nositelem tohoto hnutí.

Nuž — co tomu říci? I kdybyste si nechtěli opakovat to příkré, ale správné slovo o podobném výkladu svatováclavské historie, sudťe: Titíž lidé, kteří na jedné straně tvrdí, že Kristus a křesťanství neučinili pro odstranění a zmírnění otroctví a proletariátu nic, tvrdí na druhé straně, že tento zbídněný proletariát dal vznik křesťanství a jeho zosobněnému Kristu — ano, že byl jejich nositelem — jak je to možno? Sudťe —!

Ještě fantastičtější výklad o Kristu P. a jeho „domnělém“ životě a smrti a učení podati chtějí ti, kteří tvrdí, že ve slunci a měsíci a hvězdách vycházejících a zapadajících a znova jako vstávajících vidělo staré lidstvo boha, rodícího se, umírajícího a z mrt-

vých vstávajícího... Křížová cesta od domu Kaifášova a Pilátova na Kalvarii — ta je vlastně tam kdesi na obloze. Zastávky a cesta slunce různými souhvězdími — to jsou vlastně události v domnělém životě Páně. Na př. slova v evangeliu: „vedli ho, totiž Krista, na horu lebek (Kalvarii)“, vlastně prý znamenají toto: slunce se pošinulo do souhvězdí kalicha (= „číše“ — číše ve starověku bývaly i z lebek). Chcete snad, abychom si to vyvraceli důkazy? Stačí jistě, když užijeme slova kteréhosi kritika těchto slunečních a astrálních mythů, jimiž, chtěli vyložití původ, vznik a život Krista Pána a jeho učení: hotový cirkus bájeslovných a nábožensko „historických kousků“.¹

I stará Babylonie musila přispěchat na pomoc těmto popíračům Kristovy existence: prý v báji o bohorovném reku zv. Gilgameš se vyskytají podobnosti s Kristem Pánem a jeho životem — a tedy odtud prý i „báj“ o Kristu — nežil skutečně jakož i onen Gilgameš.

A konečně našli někteří učenci, že už kterási sekta Naassenů dávno (100 let) před Kristem Pánem uctívala jakéhosi bůžka „Josue“ (= Ježíše) — a odtud prý kult Ježíše Krista; jinými slovy: je Kristus podobný vymyšlený a neexistující „bůžek“ jako onen „Josue“ Naassenů — zatím však nejnovější badání zjistilo, že jediná opora pro onen kult „bůžka Ježíše“ — nějaká poznámka na jakéms starém papyrusu pochází teprve z roku 300 po Kristu.

Když jste tohle vše, díky vaší trpělivosti, vyslechli, jistě jste si asi pomyslili: Čemu všemu musí jen věřit lidé, kteří nechtějí věřit Bohu a jeho Církvi!!

„Ale první Církev nebyla dost kritická“ — odpovídají na to poslední popírači existence Kristovy. To byla malá, nadšená, až výstřední a fanatická obec věřících; svou víru promítla z hloubi srdce svého a svého svědomí a ztělesnila, zosobnila, vtělila ji jaksi v ideální bytost, v Krista, který tedy nežil jinak leč v pomyslech věřících (jako t. zv. Kristus víry na rozdíl od Krista dějinného).

Nuž, jsou o Kristu Pánu doklady dějepisné?

Zaručují, že žil skutečným životem či jen životem jakýmsi jakým žije myšlenka v mysli člověka — to jest že žil jen věrou v mysli svých věřících?

Kristus Pán žil. Skutečným, pravým lidsky božským životem. Kristova existence, život, činnost, zázraky, smrt, zmrtvýchvstání

¹ Bornemann uveden u Mefferta: Die geschichtl. Existenz Christi, str. 74. Apolog. Tagesfragen 3. Heft. W.-Gladbach, Volksverein-Verlag 1921, vyd. 9-13.

nejsou jen výtvořem, výrobkem zbožné, věřící mysli nadšení první obce křesťanské. Proč? Protože jeho existenci dosvědčují především ti, kteří v něj nevěřili a tedy ho „vytvořiti věrou“ nemohli — totiž pohané a židé.

Dějepisec římský Tacitus (vydal své Annály mezi r. 115—117 po Kristu) a píše v nich (hl. XV. 44) o Neronovi, jak chtěje se sebe svaliti vinu, že dal Řím zapáliti, nastrčil místo sebe vyznače nové víry, t. zv. křesťany. „Původce toho jména Kristus byl za panování Tiberiova od prokurátora Pontia Pilata popraven. Záhubné toto pověrečné náboženství bylo na okamžik potlačeno, ale znova zase propuklo.“ Římské pohrdání sektou, jejíž zakladatel byl popraven, mluví z tohoto svědectví a dodává mu obzvláštní věrohodnosti. Takhle pohrdlivě by nepsal o Kristu Pánu ani o svém náboženství žádný křesťan, a proto je bláhové, chtějí-li někteří odpůrci umlčeti toto pádné svědectví tvrzením, že toto místo bylo do Tacitových spisů později od křesťanů vepsáno. Není nic snazšího nad tento krátký prostředek: nepohodlná místa svědků prohlásiti za pozdější padělek.

Ale i když byste takhle odpravili Tacita, co si počnete se Suetoniem a Pliniem ml.?! Oba byli rovněž římsští spisovatelé, a oba se zmiňují o Kristu Pánu.

Suetonius (70—121 po Kr. P.) byl kabinetním sekretářem císaře Trajana. V životopise císaře Klaudia píše, že Klaudius vyhnal z Říma Židy, protože se často bouřili: popudem k těm bouřím, podnětem k nim, že byl Krestus; (Krestus, jak ze sv. Otců vidno, jest jen obměna výslovnosti jména Kristus). — Suetonioví ovšem nebylo snad tehdy známo, že již Kristus Pán umřel. Věděl jen, že příčinou nenávisť mezi Židy (a za Židy měl i křesťany z jejich lůna vzešlé) jest osoba, zvaná Kristus. A tomu bylo skutečně tak: podle svědectví sv. Otců, zvláště sv. Augustina, byli Židé strůjci všech tehdejších bouří a pronásledování proti křesťanům — a ovšem jen — pro Krista samého byly ty bouře. Proto, ač se Suetonius mýlil, myslil-li že snad onen Kristus (Krestus) v Římě ještě žijící jest podněcovatelem oněch bouří a nepokojů — tolik jde na jisto z jeho spisů o Klaudiovi a o Neronovi (v němž líčí též ono pronásledování, které Tacitus), že Kristus byl tehdy všeobecně považován za osobu skutečnou, za člověka.

Ne za modlu, která představuje jen „bůžka“ smyšleného, neexistujícího, nikoli, nýbrž za skutečného Boha byl již tehdy Kristus Pán považován a ctěn od svých věřících.

Poslyšte skvostné svědectví! Vydává je Plinius ml., prokonsul v Bythinii a v Pontu v Asii, když v listu k osobnímu svému příteli císaři Trajanovi se dotazuje, jak si má počínati s křesťany, jichž prý už je takový počet, že pohanské chrámy jsou prázdné... a dí o nich, že z vyšetřování zvěděl, „že se v určité dny z jitra scházejí a Kristu jako Bohu písně zpívají a se mezi sebou zavazují, že nebudou páchat zločinů, krádeží, lupičství, cizoložství, zpronevěry a p.“ (Ep. X. 97.) Neslyšíme, že tu Plinius jaksi rozeznává Krista jako člověka — a Krista jako Boha? — Krista, o němž jako o člověku a původci nové náboženské sekty soudně vyšetřuje a o němž se zmiňuje, jak o Bohu ne ovšem ze svého přesvědčení, nýbrž podle přesvědčení jeho vyznavačů? Nejsou-liž tato svědectví jasná a pádná? Naprosto prázdná všeho nadšení pro Krista, svědectví prostých pozorovatelů a referentů, kteří, i když jsou jiného přesvědčení, přece nemohou zapřítí fakta, jež zjistili.

A druzí, kteří nebyli nijak slepě a nadšeně zaujati pro Krista, jsou Židé! Než co pravím — nezaujati pro Krista — toť málo. Ó, zaujati — vášnivě, fanaticky, nenávistně zaujati proti Kristu. Ó, jak ho nenáviděli! Jak rádi by byli zahladili jeho jméno, kázání v jeho jméně, jeho památku každou. Ó zpozdilí Židé — nedovedli jste si pomoci? Proč jste se nezeptali moderních popíračů existence Kristovy? To vám nenapadlo, abyste prostě řekli: Nežil! — a byl konec! A vy jste to neřekli? Neřekli! Proč? Vždyť byla-li jen sebemenší pochybnost o jeho existenci, musili a měli jste říci toto: Nežil — tak aspoň vám to povídá sám Harnack, poněvadž jste neměli lepšího a snazšího prostředku proti Kristu a křesťanství, k úplnému jeho vyvrácení a zhlazení.² A vizte — tito zapřisáhlí nepřátelé Kristovi toto slovo: „Nežil“ — neřekli! Nemohli — vždyť žili tenkrát ještě ti, kteří Krista Pána vídali a slýchali. Proto nemohli popíratí jeho existenci. Spokojili se tím, že ho tupili; nazývají ho svůdcem a čarodějem. Talmud, sbírka předpisů rabínských (z 2—6 stol. po Kr.) píše o něm: „Večer před velikou nocí byl ukřižován Ježíš, galilejský kouzelník, že sváděl lid.“ Svatý Justin († roku 166), rodák palestinský, a tedy poměrů židovských dobře znalý, uvádí ve svém Dialogu se Židem Tryfonem, co tento Žid soudí o Kristu — a co asi bylo tedy všeobecným míněním o něm: „Ježíš Galilejský založil novou bezbožnou a nezákonnou sektu. Ukřižovali jsme ho. Jeho učedníci odnesli jeho tělo z hrobu a svádějí lid říkajíce, že vstal z mrtvých.“

² U Mefferta I. c. 105.

(Sušil: Spisy OO. apošt.: Rozmluva s Tryfonem, str. 337, *passim*.)

To jsou jasná slova, že Kristus skutečně žil — slova přesvědčivá, poněvadž jsou podložena vášnivou nenávistí, která by nebyla skutečnou existenci Kristovu přiznala, kdyby jen bývalo bylo možno. — A taková svědectví stačí sama, i kdyby jiná byla pochybná. Jedno z takových je svědectví židovského dějepisce Josefa Flavia, jenž ve svých „starožitnostech“ uvádí tak nádherná slova o Kristu, že mnozí právě proto mají je za pozdní přípisek do jeho knihy. Píše: „Toho času živ byl Ježíš, člověk moudrý, ačli ho vůbec možno zváti člověkem, neboť konal skutky zázračné a byl učitelem lidí, kteří rádi pravdu přijímají; mnohé Židy i pohany získal. To byl Kristus. Toho Pilát na udání předních mužů z našeho národa odsoudil k smrti kříže: přesto nepřestali ho milovati ti, kdož mu byli prve oddáni, neboť zjevil se jim třetího dne oživený, jak to o něm proroci Boží a vedle toho tisíce jiných věcí předpověděli. A až do dnešního dne trvá lid křesťanů, kteří se po něm tak nazývají“ (hl. XVIII, 3, 3). Jaké to svědectví! Příliš krásné a nadšené, aby pocházelo celé, jak jest, od liberálního izraelity, žijícího v Římě! Někteří mají za to, že aspoň z části je pozdějším přípisem.

Ale připuštěme i to! Místo toto má i staroslovanský překlad spisu Josefa Flavia: O válce židovské. A připuštěme, že i tam to bylo později částečně připsáno. Co tím zmůžete? Vyhladíte tím ze spisů Josefa Flavia i zmínku o Janu Křtiteli? Vymazali jste tím i zmínku o Jakubovi, bratru (to jest příbuzném) Ježíšově? Marně — to tam zůstane. A žil-li skutečně Jan Křtitel, předchůdce Páně, žil i Kristus, jemuž Jan svědčil. Žil-li Jakub, bratr (příbuzný) jeho, žil i Kristus.³

Je potřebí mluvit ještě dále?

Pohledte do evangelia! Kdo je sepsal? Galilejští rybáři jsou jeho původci, nebo jejich žáci. Mezi nimi jediný muž vyššího vzdělání — lékař Lukáš. Nežil-li Kristus, tedy oni to byli, kteří vymyslili, vytvořili a vypsali a namalovali takovými prostinkými slovy úžasně krásnou, božsky velebnou a lidsky nedostižně ušlechtilou bytost — Ježíše Krista. — Je to možno? Je možno, aby žáček začínající brát tužku do ruky, namaloval obraz, který by nedovedl ani náš Škréta, ani italský Michelangelo? Nemožno. Bytost, osobnost Kristova se nedá vynalézt ani vystihnouti. (Lavator: Unerfindbarkeit Jesu.)

³ Žák S. J.: Pán Ježíš Kristus, I. str. 99 n. (Slezské lid. tiskárny 1930.)

A nadto — jak si povšimnuli i nekřesťanští kritikové⁴ — jsou mnohé scény (na příklad poslední večeře) líčeny tak živě a sytě barvitě, že je mohl vylíčiti tak jen ten, kdo při nich byl.

Konečně evangelisté a apoštolové jako by předvíдали, že by mohl kdo pochybovati o existenci Krista Pána, a proto na tolika místech ujišťují, že vypravují jen to, co viděli, slyšeli, co hmatali o Slově života (Luk. 24, 19); 2. Petr 1, 18; 1. Jan 1, 1; Tomáš: Jan 20, 27). Jako by byli tušili, že se budou jejich svědectví vykládati jako halucinace, klamy smyslů, proto uvádějí vzkříšeného Krista Pána před zraky 500 diváků, kterým se ukázal — je možno, aby všichni byli omámeni klamem smyslů svých? — Miliony daly za něho život i krev — to dali za nějaký neskutečný prelud? — Nemožno! — Devatenáct set let trvá jeho dílo — Církev s jeho naukou, svátostmi, obětí... a toto dílo že by tolik tisíc let se udrželo, kdyby bylo založeno na nejnicotnějším základě — na pouhé ideji, na pouhém preludu, který nikdy neexistoval? — Nemožno!

A proto: žil Kristus — žil skutečně. Oživme víru svou v jeho vtělení, narození, skrytý i veřejný život, v jeho utrpení a smrt!

Žil Kristus — tak lidsky jako my — ovšem že nadlidsky krásně. Ale co útěchy, posily a povzbuzení pro nás! Chodil skutečně po této zemi pravý Bůh a Člověk, po níž chodíme my! — V našich nízkých lidských poměrech žil, aby nám dal příklad bohumilého života a mohl říci: Pojď za mnou! Vezmi kříž svůj na sebe každého dne a následuj mne. Kdo jde za mnou, nechodí v temnotách; dojde světla a života věčného.⁵

Msgr. A. Melka.

Majetek Církve je proti duchu náboženství?

1. Zvláště v takových krajích, kde majetek církevní má větší rozsah, bývá silně pracováno námitkou, že majetek Církve je proti duchu náboženství. Avšak i jinde se přichází s touto námitkou; poukazuje se na to, že Kristus byl bez majetku, že tedy jest proti jeho duchu, když Církev má majetek, a zvláště když má majetek rozsáhlý. Přicházejí dále ti, kdo se vydávají za mluvčí chudiny a žádají: „Co patří Církvi, rozdejte chudině.“ Přicházejí

⁴ Chwolson: Über die Frage ob Jesus gelebt hat. (Haessel Verlag, Leipzig 1910.)

⁵ K otázce: Dieckmann S. J.: De revelatione christiana. (Herder, Freiburg 1930.)

zastánci myšlenky státní a tvrdí: „Církev nemá doopravdy vlastního majetku; co se za církevní majetek vydává, to jest přesně vzato majetek státní; a stát může, kdykoli to za dobré uzná, znova na to položit ruku a tak i formálně převést majetek Církve na své jméno.“

2. V některých z těch námitek kus pravdy jest. Nebylo by možno souhlasiti s tím, kdyby v některém období nebo v některých složkách Církve úsilí o získání majetku a starost o majetek dosáhla takového stupně, že jsou až zanedbávány vyšší zájmy, potřeby duší, zájmy království Kristova atd. Ve všech zemích a ve všech dobách, v nichž péče o majetkové záležitosti stála v popředí představitelů života církevního, docházelo k úpadku náboženského života, a když země nebo doba se zavčas nevzpamatovaly, doplatily na to duše a také Církev sama velmi těžce. Kristovo „nemůžete sloužiti Bohu i mamoně“ platí nejen pro jednotlivce, nýbrž i pro větší celky, platí to především pro Církev. Nikdy a nikdy nesmějí se v Církvi státi zájmy majetkové nejvyššími a ani ne převládajícími.

3. Není však zásadně proti duchu náboženství, když Církev má nějaký majetek. Neboť Kristus učinil ji *dokonalou* společností, a k právům společnosti, která je dokonalá, náleží též právo nabývatí majetku a podržeti jej. Neboť Bůh nezaložil Církve někde mezi anděly, nýbrž mezi lidmi, s jejich přednostmi i závadami, s jejich potřebami i nedostatky, a za tohoto předpokladu se může státi, že je výhodnější pro Církev, může-li se svými vlastními prostředky užít a není-li odkázána na podporu. Tak jako svatý Pavel za některých okolností na svých apoštolských cestách rukama svýma pracoval, aby nikomu nepřipadl na obtíž, tak i Církev se může dostat do situace podobné. Bylo by to záhadou, kdyby stát, který spolkům s účelem daleko nižším a bezvýznamnějším přiznává právo nabývatí majetku, společnosti dokonalé a společnosti s cílem tak důležitým, jaký má Církev, toto právo odmítal.

Ostatně hned v prvních dobách Církve věřící dávali jí peněžitě prostředky, z nichž se kryly potřeby soužití věřících a především náklady na udržování chudých: „Ti, kteří byli majetníky polí nebo domů, prodávali je, přinášeli peníze stržené za to, co prodávali, a kladli je k nohám apoštolů“ (Skut. 5, 34n.).

4. Platí-li o každém majetku, že se ho má používat k dobrým účelům, platí to o majetku církevním v míře zvýšené. Bylo by to

— jak již výše řečeno — pohromou, kdyby některý církevní představený chtěl hromaditi jmění církevní jen za tím účelem, aby se nasbíral veliký majetek. Jako uhlí nikdo neshromažďuje jen na to, aby se mohl vykázati velikými hromadami uhlí, nýbrž aby se mohlo opatřovati teplo, zrovna tak je zvrácením řádu Bohem stanoveného, když se usiluje o nový a nový majetek, jen aby zde byly hromady majetku.

Část majetku arci může a za poměrů i musí zůstávati v záloze, aby se z jeho výnosu mohly hraditi výdaje církevní, když by odešly dále je vydržovati korporace, které je dosud vydržovaly. Je to důležité zvláště pro období přechodná, kdy starý řád vydržovací byl zrušen — a třeba dokonce nepředvídaně a náhle zrušen — a nový se ještě nevžil. Kdyby pro taková přechodná období nebylo dostatečných rezerv, mohlo by dojíti ke katastrofám, z nichž by se snad Církev v onom kraji velmi těžce vzpamatovala. Proto nesmí se pod záminkou, že Církev okamžitě určitého majetku nepotřebuje, hned dělati závěr, že tento majetek je něčím nepřírodným a že jest účelno jej zrušiti. — Podotýkám však, že tato opatrnost myslící na obtíže nepředvídatelné, nesmí býti záminkou, aby se pozemské statky hromadily přílišně.

Jiná část církevního majetku musí svým výnosem přispívati k udržování zařízení, jichž vyžaduje církevní život. Výdaje na služby Boží a na předměty k nim nutné; vydržování osob nutných pro církevní život; vydržování chudobných, nemocných, starců a stařen; výchova sirotků; ostatní účely charitativní; vydržování církevních škol nejrozličnějších druhů, aby byly v každém ohledu na výši doby; podpora katolických studentů; podpora katolického tisku a jiných prostředků, umožňujících šíření zdravé katolické kultury; vydržování a výchova kněžského dorostu; podpora zařízení, jež duším umožňují vzestup v dokonalosti, jako na příklad exercicií atd.

Zkrátka: Církevní majetek nesmí býti museálním předmětem, který nehybně jest uložen na svém místě; musí býti nástrojem, jenž je ve stálé činnosti ve službách vyšších cílů.

5. Na námitky odpovídám aspoň tolik. Když majetku používá Církev tak, jak právě bylo řečeno — a jenom v tom smyslu ho smí používati — pak to není proti duchu Zakladatele křesťanství. — Pokud se namítá, aby se rozdál majetek Církve chudým, odpovídám: i na chudé musí býti pamatováno a bylo by zle, kdyby se na chudé zapomínalo; ale musí býti pamatováno i na účely, pro

které má, jak výše uvedeno, sloužit majetek Církve. Ty účely jsou nutny k udržení kvetoucího náboženského života, a kde náboženský život jest opravdu ve květu, tam bývá dobře postaráno i o chudé; kdežto i když by se pro jednu určitě skupině chudých vydatně pomohlo, ale Církev byla vržena do nedostatku a nemohla za daných poměrů svého obrodného díla dobře prováděti, kdo pomůže těm chudým, jichž bude i v budoucnosti dosti, ale když takto budou vysušeny zdroje, odkud by se jim mohla almužna opatřovati?

Že majetek Církve jest majetkem státním, a že stát by si jej směl kdykoli zabrat, to jest neprokázané a nespravedlivé tvrzení těch, kdo buď pravomoc státní neoprávněně rozšiřují nebo závistivě a lačně patří na majetek církevní. Církev a stát jsou dvě společnosti úplně rozdílné a každá z nich jest ve svém oboru svéprávná; proto i majetek Církve jest majetkem Církve, a majetek státu jest majetkem státu; a jako by bylo proti právu a spravedlnosti, kdyby Církev prohlašovala majetek státu za majetek svůj, tak zase je proti elementárním požadavkům spravedlnosti, kdyby stát chtěl prohlašovati majetek Církve za majetek svůj. Že někteří panovníci nebo vůbec státy na majetek Církve skutečně sáhli, tím se na *mravní a právní dovolenosti* činu nezměnilo nic.

Prof. dr. B. Vašek.

Nádhera při katolických bohoslužbách je přežitek?

I. A což nádhera, jakou se obklopují lidé v životě soukromém i veřejném, není přežitek?

Nádhera byla u lidí vždycky, dříve jen v palácích vladařů a šlechty, nyní je i v občanských příbytcích. Čím dále, tím větší touha po nádheře jeví se všude; mluví se tu o růstu uměleckého cítění. V divadlech, kinech, v bankách, v obchodních domech, zejména při plesích a na různých zábavách, co tu luxusu až přehnaného! A nikdo to nevyčítá; řekne se tomu — pokrok, růst civilisace. Nádhera, jíž se obklopují lidé, se schvaluje. A proč by se měla zavrhovati nádhera, jíž při bohoslužbách zahrnujeme Boha?

II. Nádhera při bohoslužbách slouží k oslavě Nejvyššího.

Nejvyšší ovšem nepotřebuje té oslavy, ani nepřikazuje, že by

byla nutna. Je pravda, že Bohu je milejší čisté a oddané srdce, než sebe nádhernější liturgie. Víme, že trůní stejně slavnostním způsobem v ohromné katedrále, jako v chudičké misionářské kapli z proutí a listí. Ale byla by to od nás nesmírná nevděčnost, odporná lakota a nedostatek víry a zbožnosti, kdybychom nevěnovali Pánu v jeho službě veškerou nádheru a krásu, již jsme schopni a která je nám možná.

III. *I národové nekřesťanští konají bohoslužbu s velikou okázalostí.*

Všechn výkvět umění, stavitelství, sochařství, malířství, hudby, poesie, objevoval se za všech dob ve chrámech, ať to bylo ve svatyních antických nebo brahminských, budhistických, mohamedánských. Tam, kde lidé ani neznali pravého Boha, byla bohoslužba obklopena krásou. Tím spíše jí musí býti obklopena tam, kde je známa víra v pravého Boha!

IV. *Kristus Pán potvrdil onen starobylý zvyk, věnovati nejkrásnější, nejcennější věci ke cti Nejvyššího.*

1. Již jako Děťátku věnovali Mu tři králové, kteří se vši nádherou k Němu přišli, vzácné dary — zlato, kadidlo a myrhu. Nikde nečteme v Písmě svatém, že by za to byli káráni, naopak, jsou velicí a svatí za to, že Spasiteli část ze své nádhery královské věnovali.

2. Marie Magdalena mazala Kristu Pánu nohy drahou mastí a vytírala krásnými svými vlasy, jež byly nejskvělejší ozdobou jejího těla. Spasiteli se líbil její čin.

3. Významná slova Spasitelova: „Chudé máte vždycky s sebou, mne nemáte“ atd. (Mat. 26, 11 a 12); Marek 14, 7; Jan 12, 8), jsou dokladem toho, že Spasitel, ač miloval chudé a pro ně žádal opatření v jejich bídě, nezavrhoval vydávati peníze pro Jeho čest a chválu (tedy na účely bohoslužebné).

4. Veronika, bohatá to matrona jerusalemská, podala Spasiteli na křížové cestě závoj, vzácnou to ozdobu své hlavy, a Spasitel jej přijal s povděkem, přitiskl na svůj obličej.

5. Josef z Arimathie a Nikodem koupili nový hrob ve skále vytesaný, aby tam uložili tělo Spasitelovo — nelitovali nákladu.

6. Ženy přišly pomazat Ukřižovaného vzácnými mastmi, za něž vydaly zajisté dosti peněz. Ukřižovaný po svém zmrtvýchvstání nikomu nevytkl, že by byl jednal nerozumně, pakliže k jeho počtě věnoval tolikeré sumy. Apoštolové pak dali to nejlepší a nejdražší, co měli, k oslavě eucharistické bohoslužby.

V. *Apoštolové i jejich nástupci slavili božská tajemství s nejvyšší možnou důstojností a nádherou.*

Vidíme tak ve Zjevení svatého Jana, jenž tam líčí nádhernou liturgii. Představuje nám shromáždění, jemuž předsedá na trůnu velekněz, obklopen jsa 24 starci nebo kněžími. Oblečení jsou v roucha kněžská, v bílý šat, pásy, koruny na hlavách. Je tu psáno o oltáři a různém nářadí bohoslužebném, svícnech, kadidelnicích, zapečetěné knize. Mluví se zde o hymnech a zpěvích, o prameni, jenž dává život. Před trůnem a uprostřed kněží jest obětovaný beránek, jemuž se vzdávají božské pocty. Anděl přináší Bohu vonný zápal, jenž má představovati svaté a věřící. Toto místo ve Zjevení svatého Jana líčí veškerou nádhru bohoslužebných obřadů, ať už přenesených s nebe nebo do nebe. První chudí křesťané nemohli ovšem rozvinouti zvláštní nádhru bohoslužebnou, zvláště ne za dob pronásledování, kdy se musili ukrývat. Avšak i katakomby prozrazují přirozenou snahu o krásu místa, Bohu zasvěceného, a všeho, co se vztahuje na nebe. (Časopis „Pax“, VII. ročník, str. 38.) Všechna skvělost liturgie soustřeďovala se od prvopočátku kolem „lámání chleba“.

VI. *V pozdějších stoletích rozvíjela se liturgie a nádhera při ní zvyšována právě proto, že středem jejím je oslava Eucharistie.*

1. Mše svatá je nejvyšším úkonem náboženským; jest ustavičným obnovováním oběti kalvarské, která usmířila nebe se zemí, je znovuvtělováním a znovuzrokováním Syna Božího, je zdrojem vody živé, kde Spasitel soustřeďuje všechna milostiplná tajemství svého života, utrpení i smrti. Mše svatá je opakováním nejdůležitější události, která se kdy stala na naší zeměkouli, proto jí máme věnovati tu největší pozornost a obklopiti úkony její největší možnou okázalostí a krásou.

2. Mocní a bohatí velmoži, jakmile přijali křesťanství, považovali za svou povinnost a čest přispěti hojně na výzdobu chrámů a bohoslužeb. Oltáře se stavěly ze vzácného mramoru, svícny a lampy z drahocenného kovu je obklopovaly. Stěny kostelů byly ověšeny těžkými látkami a tkanými koberci. Kněží byli oblékáni v bohatá roucha. To všechno k oslavě eucharistického Krále. Když v předchozích stoletích tolik nádhery věnováno k Jeho poctě, proč v naší době neměli bychom Mu věnovati ty nejkrásnější výplody umění? Což si Král náš nezaslouží skvělé nádhery?

VII. *Nádhera katolické liturgie povznáší mysl, zušlechťuje srdce.*

1. My lidé potřebujeme pro pozdvižení svého vnitřního já k Bo-

hu zevních předmětů, jež by působily na naše smyslu a naši představu.

2. Jak mocně ovlivňují duši katolické obřady! I vlažného křesťana, vidí-li krásná, bohatá roucha a velebná gesta kněze u oltáře, zmocní se pocit úcty před Bohem a nutnosti připravit se na tajemný div přepodstatnění.

3. Věřící člověk často nemá jiného paláce, než kostela, neprožívá jiných slavnostních chvil, než církevních svátků, nezná jiné vůně, než kouře kadidla, jiné hudby, než církevních melodií a velebného zvuku varhan. Jak se kochá krásou kostela, oltářů, obrazů, svícňů, lamp a bohoslužebných rouch! Vždyť je to majetek obce věřících, k níž i on patří, je to krása, k níž také sám nějakým haléřem přispěl! Je to vrchol umění — čistého a posvátného!

VIII. Nádhra katolických bohoslužeb je důkazem vysokých hodnot křesťanské kultury.

Jak obdivují tuto kulturu velcí myslitelé, geniové světového jména! (Čti na příklad spis Frant. Hrušky „Proč jsem neodpadl a neodpadnu“.)

Jak chudí bychom byli bez nádherných chrámů z doby gotiky, renaissance, baroka a bez svatých obrazů, soch, křížů, jimiž vyzdobeny, bez bohoslužebných rouch, ciborií, kalichů a monstrancí, jež hlásají kulturní vyspělost národa v minulosti a jsou jeho chloubou na předních stránkách dějin. Dějiny umění, dějiny vzdělanosti jsou dějinami katol. liturgie, jak poznáváme při četbě vědeckých děl dra Chytila, dra Matějčka i dra Birnbauma, předních to profesorů dějin umění na našich universitách. Co bychom měli, kdyby katolická liturgie byla odstraněna?

IX. Bez nádhery katolické liturgie pozbyl by náš život tajemného kouzla a spěli bychom k úpadku.

1. Dějiny nám dokazují, že doby, kdy se vedl boj proti nádhře katol. bohoslužeb, byly dobami úpadku. Byla to především doba reformace, v našich zemích doba vandalského řádění Žižky a táboritů, jejichž počínání odsuzuje moderní historie jako pusté vandalství. Byla to dále doba francouzské revoluce a jiných revolučních kvašení, při nichž bořeny katol. chrámy, hanobeny oltáře, rozbíjeny sochy a kříže, ničeny bohoslužebné nádoby a posvátná roucha.

2. Nejpustším vandalstvím toho druhu je bolševismus. Jaký šílený boj veden od nevěreckých despotů v Rusku proti skvělé křesťanské bohoslužbě. Bohoslužba ta násilím odstraněna, spolu

s ní odstraněno křesťanské manželství, rozvrácena křesťanská rodina, sbořeny základy křesťanské výchovy mládeže. Místo chrámů s nádhernou liturgií budovány domy neřesti a ústavy pro vraždění nenarozených, místo Bohu slouží se Satanu. Nad Ruskem rozprostírají se temnoty, horší než ony, jež byly ve věku barbarství.

3. Brojení proti nádherné liturgii křesťanské připravuje půdu bolševismu, připravuje cestu těm, kdo usilují o zánik křesťanské kultury. Na tento fakt poukazují v poslední době přední myslitelé i z řad protestantských.

Tito nepříznivě kritisují obrazoborectví reformátorů v 15. a 16. století a volají po návratu k době předreformační.

X. Protestanté touží po nádheře katolické liturgie a napodobují ji namnoze ve svých chrámech.

V Německu je silné hnutí tak zvané liturgické, které šíří „Hochkirche“ (Vysoká církev) se stejnojmenným časopisem. Celá řada učených pastorů (mezi nimi Heiler, Lortzing, dr. Konrad Algemissen) hlásá návrat k Evropě předreformační, návrat k učení o Eucharistii jako oběti mše svaté a skutečné, pravdivé, podstatné přítomnosti Krista Pána v nejsv. Svátosti oltářní a současně žádá, aby zavedena byla skvělá liturgická oslava Eucharistie po způsobu katolickém. Obdobné hnutí je i v Anglii a v jiných zemích protestantských.

Na mnohé moderní duše, jež utonuly v nevěře, veliký vliv má katolictví právě proto, že je v něm přátelský vztah mezi náboženstvím a uměním; ti, kdo hledají krásu, nacházejí ji plně v úchvatné katolické liturgii a obracejí se od nevěry k víře, od bludů k vyznání římskému.

Dr. A. Svoboda.

Nesnášenlivost je známkou katolické Církve?

K čemu založil Kristus Církev? — Aby vedla lidi k věčnému spasení!

Věčný cíl — a to nikoliv cíl nepatrný, ubohý, bezcenný! Věčná spása lidí — to byl důvod, pro který stal se Bůh člověkem, proč vystavil se slinám pekla a jeho zaprodanců, ať už to bylo, když v lidském těle mezi námi přebýval, či jest, když v Eucharistii

s námi zůstává — a do věků bude na Něho soptěno: Pryč s ním, Crucifige!

Proč? — Protože On chce naši věčnou spásu, zatím co jiný by chtěl naši věčnou zkázu...

Církev přejala dílo Kristovo, se všemi právy i povinnostmi, s veškerou slávou a radostí, se vši tíhou i bolestí. Přejala celé lidstvo v opatrování. Je za ně před Bohem plně zodpovědna, a chce-li s klidným a čistým svědomím říci: „Z těch, které jsi mi dal, neztratil jsem žádného,“ pak musí bdíti, jako starostlivá kvočna bdí nad svými kuřátky, vésti lidi ke chlebu života, podávat jim jej a bez milosrdenství hnáti od něho blížícího se nepřítele. Kuřátka neznají nebezpečí, věří v dobrotu srdce plížícího se a usměvavého kocoura, ale kvočna zná tu jeho „dobrotu“ srdce a žene ho tam, odkud přišel.

Řekne snad někdo, že jednala tato kvočna špatně? Jistě ne. Naopak, obdivují se její mateřské lásce, její zmužilosti a starostlivosti. A když Církev činí totéž, úplně totéž, vytýká se jí — nesnášenlivost!

Ó, té licoměrnosti! Ne nadarmo varoval Pán Ježíš zástupy: „Varujte se falešných proroků!“ — „Nepřítel váš obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by pohltil.“ — „Přicházejí k vám v rouše beránků, uvnitř však jsou to vlci hltaví.“ — Jim má býti dovoleno bráti si, co a kolik libo, ale ozve-li se pán, pak je nesnášenlivý? Jakou představu to jen mají tito „proroci“ o majetku? Asi takovou: Co je tvé — to jest i mé, ale co je mé — toho se nedotýkej!

Opravdu, že tomu tak jest. Jakou chválou zahrnut jest „pastýř-nájemník, jehož ovce nejsou vlastní“, když je mu vše jedno, co se s jeho stádcem děje, když mlčí — ať hrne se jedna potupa a urážka Boha za druhou — když lhostejně přihlíží, jak „vlk ovce rozhání a dává“! To je člověk tolerantní, s tím je radost jednat, ten jde s duchem času, s pokrokem... tak a podobně slyšeti můžeme a „přátelství“ těchto licoměrníků, jejich pochlebování často zaslepilo, uspalo a když se probudil pastýř — bylo již pozdě — stáde rozprášeno, pohubeno!

Varujme se falešných proroků — vždyť není to nikdo jiný, než ďábel, který si takového člověka osedlal! Nic nedejte na to, co nám tito lidé říkají, že snad jsme nesnášenliví, že nejsme moderní, že nic ze života nemáme, že nesmíme býti tak přísní — nedbejme těchto hlasů, nedejme si bráti své!

A Církev svatá? — Ta teprve nesmí přestat býti ostražitou!

Duch svatý sám dává své dary náměstkovi Kristovu měrou vrchovatou, aby poznával nepřítele, i kdyby se sebe lépe přestrojoval. — Encykliky, kterými ukazují papežové nepřítele věčné spásy, to jsou slova pravdy, jsou odhalením tohoto nepřítele a proto vždy takový křik a poplach — vždyť nepřítel odmaskován, chycen zloděj při krádeži! Ano, Církev musí zůstat nesnášenlivou — proti ďáblu a všem jeho stvůrám! A ona také zůstane, ať třeba peklo způsobí křik ještě větší. — Církev jako dědička Krista Pána bude a musí bdít, aby „žádný, kdo v Něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“.

To také může být její chloubou, že nedovede dělati s ďáblem kompromisů a bojovati s ním o každou duši — to je její povinnost, je to její nesnášenlivost. Milujme ji za to, a je jen známkou jejího pravého života, když se brání kompromisům, různé a vždy tak osudné pro Církev „snášenlivosti“. „Naše řeč budiž ano — ano, ne — ne!“ — Ve věcech víry, věčné spásy, není možno se smlouvati, slevovati, tam rozhodl dávno vše sám Pán a Bůh — Ježíš Kristus, a Církev musí činiti to, co On přikázal.

Velebena buď, Církvi Kristova, dokud jako věrná kvočna bdíš nad námi, kuřátky, které ti svěřil Bůh, buď pozdravena za tvoje varování před nepřítelem, buď požehnána za tvoji nesnášenlivost, abys opravdu neztratila z těch, které ti Bůh svěřil, ani jednoho! — Ty vedeš k Bohu a věčné spáse, a také s tebou — zvítězíme!

A. Jarolímek.

Obřady náboženské jsou pověra?

Námitka bývá činěna od XVI. století protestanty proti obřadům Církve katolické. Odvolávají se často na slova Kristova: „Přichází hodina, a nyní jest, kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a v pravdě“ (Jan 4, 23).

Dnešní liberální protestanté, pokládající náboženství za záležitost soukromou, zavrhnou vesměs veřejného náboženského kultu, vzdávaného Bohu jménem náboženské společnosti, a připouštějí nanejvýše oprávněnost kultu soukromého co nejjednoduššího.

A přece obřady, zevnější kult nejen soukromý, nýbrž i veřejný patří k hlavním prvkům náboženství. Oprávněnost zevnějšího kultu plyne již z pojmu náboženství. Theologie definuje náboženství jako morální vztah člověka k Bohu. Morálním vztahem sluje náboženství, poněvadž je vztahem člověka jako bytosti rozumové

k Bohu, první příčině a poslednímu cíli. Morální poměr člověka k Bohu zahrnuje v sobě poznání a uznání závislosti na Bohu. Je nutno, aby člověk uznání své závislosti na Bohu projevoval. Ježto není člověk pouhý duch, sluší se, aby i tělo projevovalo uznání závislosti na Bohu zevnějšími náboženskými úkony. Konečně i duše je s tělem tak úzce spojena, že nemůže se navenek projevovati než různými úkony tělesnými. Myšlenky — byť i o předmětech nejabstraktnějších — nemožno jinak sdělit, neodějí-li se pomocí tělesných mluvidel v hmotnou formu zvuku aneb jiných tělesných posunků. I uznání závislosti na Bohu — náboženství — nutno navenek projevovati. Vždyť běží o úkon bytosti, k jejíž podstatě náleží nejen duše, nýbrž i hmotné tělo s úkony zevnějšími — hmotnými. Nejzákladnější z nich jsou: ústní modlitba, zpěv, určité úkony těla, oběť, náznačné úkony zevnější, spojené s používáním vody, popelu, kadidla atd.

K přirozenosti lidské náleží jako základní vlastnost povaha společenská, nutnost sdružovati se ve společnosti, aby bylo člověku umožněno dosáhnouti určitého cíle, na nějž jako jedinec nestačí. Jsou společnosti, jako rodina, stát, které jsou tak nutné, že bez nich by lidstvo nemohlo existovati. Pocházejí tudíž od Boha, jako od první příčiny, který stvořil člověka společenského. Je tudíž na místě, dává-li člověk veřejným kultem najevo, že závisí na Bohu. Nadto je známo ze zjevení Božího, že Bůh pozitivním příkazem — založením náboženské společnosti, Církve, pověřené úkolem veřejného kultu — potvrzuje jeho oprávněnost. Toť filosofický podklad zevnější stránky náboženských projevů, ať již se dějí soukromě jménem jednotlivce anebo veřejně jménem náboženské společnosti, Církve.

Po stránce psychologické není účinnějšího prostředku k porozumění náboženství ke vzbuzení náboženského citu, k roznícení zbožnosti, jako zevnějšího kultu, úchvatných zevnějších církevních obřadů. Slova modlitby, spojená s úkony, mistrně vyjadřují vnitřní smysl, myšlenku náboženskou. Obětním úkonem zničení oběti nejlépe se vyjadřuje, že člověk se vzdává věci, již Bohu přináší jako dar. Pokleknutí, padnutí k zemi značí nicotu lidskou oproti majestátu Božímu, obmytí vodou, které zhlazuje materiální nečistotu, nejlépe vyjadřuje duchovní očištění od hříchů, mazání olejem, působící svěžest údů, výborně symbolisuje duchovní posilu, vůně kadidla, stoupající vzhůru, modlitbu Bohu libou. Toť několik jednoduchých úkonů, několik prvků po jejich psycholo-

gické stránce v liturgii. Což teprve, když jsou sdruženy v mohutný celek katolické liturgie, v úchvatnou harmonii, seskupenou kolem jedné vůdčí myšlenky, sdruženy s nejvelkolepějšími výtvary umění hudebního, konané v starobylých katedrálách. O mocném vlivu liturgie na náboženský cit nikdo nepochybuje.

Lidská psychologie je v podstatných složkách u všech národů všech dob stejná. Ký div, že rovněž není náboženství na světě, které by jí nečinilo zadost náboženskými obřady, konanými buď jednotlivci soukromě, nebo náboženskou organizací veřejně. Jako náboženství je zjevem všeobecným, tak všeobecným zjevem jsou náboženské obřady, jimiž se projevuje.

Již z pouhých těchto psychologicko-filosofických úvah, jimž historická fakta jsou oporou, lze očekávati, že i náboženství zjevené vyhoví základním požadavkům lidské psychologie.

A vskutku od prvních stránek bible nalézáme zevnější úkony náboženské, obřady. Již synové Adamovi obětují, obětují patriarchové atd. Zevnější bohoslužba je v době Mojžíšově zvláštními předpisy, Bohem samým danými, upravena. Soustředí se ve svatostánku, později v chrámě jerusalemském. Jest oproti kultu novozákonnímu rázu velmi materiálního. Ano, mnohdy ustoupila vnitřní stránka bohopocty pouhé zevnější materiální formě přes veškerá napomínání proroků, horlících pro oduševnění bohopocty.

Náboženství křesťanské od svého prvopočátku je rovněž úzce spjato s nejrůznějšími zevnějšími náboženskými obřady. Jsou zprvu jednoduché. Když však později se dostává Církvi svobody, mocně se rozvíjejí a odívají velkolepým leskem. Obřady konané jménem Církve jsou rázu čistě křesťanského. Ústřední myšlenka, kterou vyjadřují, je křesťanská, i když úkon zevnější má obdobu v náboženstvích jiných, židovském anebo pohanském. Máme ovšem na zřeteli bohoslužbu Církve, konanou jejím jménem. Nevylučujeme nikterak možnosti, že mezi prostý lid vloudily se tu a tam lecjaké úkony pověrečné původu pohanského, proti nimž Církev vždy bojovala a bude bojovati.

Ačkoliv apoštolé a první křesťané účastňují se s počátku ještě modliteb v chrámu židovském, rozlišují se již novým kultem lámáním chleba po domech, provázeným modlitbami, od židů. Později, a to již v dobách apoštolských, sčítují s kultem židovským. Jsou pevně přesvědčeni, že mojžíšský zákon obřadní jich neváže. Lámání chleba, jak zve se novozákonní oběť, posvátný to úkon, který sám Božský Spasitel při poslední večeři konal a konati při-

kázal na svou památku, stává se ústřední bohoslužbou křesťanskou. I když poslední večere byla velikonoční večeří židovskou, je novozákonní oběť, ustanovená při poslední večeři, ideově po výtce křesťanská.

Mimo oběť nejsvětější odívá Církev i svaté svátosti, Ježíšem Kristem ustanovené, jistými obřady. Mnohé v podstatě své sahají až na božského zakladatele křesťanství samého, anebo jeho apoštoly: Prvotní Církev křtí ponořením do vody, biřmuje, udílí poslední pomazání mazáním nemocného olejem, vkládáním rukou posvěcuje biskupy a kněze, modlitbou určitých formulí vymítá zlé duchy atd. Jsou to úkony s novou čistě křesťanskou myšlenkou. Církev prvotní zavrhuje materiální oběti židovské, ruší obřizku i svátky židovské. Na místo soboty zavádí neděli jako den odpočinku. Podržíje ovšem svátky velikonoční a letnice, avšak s novou, čistě křesťanskou myšlenkou: velikonoce jako památku na vykoupení, letnice jako památku na seslání Ducha svatého. Podržíje také posvátné knihy Písma svatého a podle židovského zvyku předčítá z nich a pěje žalmy ve shromážděních liturgických před vlastním obětním úkonem (tak zvaná mše katechumenů). Tudíž vše, co zevnějšího je přejato ze židovství do křesťanství, je přizpůsobeno ústřední myšlence křesťanské.

Vytýká se však křesťanské liturgii, že převzala různé obřady pohanské, které byly pověrečné, a s nimi tudíž i pověru. Námitka plyne ovšem jednak z neznalosti nauky církevní v bohoslužebných úkonech, jednak z neznalosti historického vývoje křesťanského kultu.

Vytýká se, že obřady svátostí působí podle víry křesťanské magickou mocí, a jsou tudíž pověrou. Je však veliký rozdíl mezi působením svátostí a tak zvanou magií. Magie připisuje předmětům neobvyklou sílu, kterou působí samy ze sebe. Jaký rozdíl mezi pojmem svátostí! Svátostný úkon *působí* rovněž svátostný účinek, milost, jakmile je řádně vykonán, ne však vlastní silou své přítomnosti, nýbrž jako příčina nástrojná z moci Boží. Působnost, nadpřirozenou schopnost nemá svátostný úkon ze sebe, jako magický úkon v představách pohanů, nýbrž z ustanovení Ježíše Krista. Toť první základní pojem svátostí, podstatně odlišný od pověrečných úkonů pohanských.

Což však zevnější podružné podobnosti nemají původ v pohanských náboženstvích? Neupíráme zevnějších podobností — umývání, mazání olejem, pálení kadidla, není to však známkou závis-

losti úkonů křesťanských na pohanských. Vše lze vysvětliti důvody psychologickými. Jsou znameními přirozenými, které při stejné psychologii lidské odpovídají stejné myšlence. Na příklad obmytí naznačuje zpravidla všude vnitřní očistu atd. (srov. svrchu).

Je pravdou, že četné staré pohanské svatyně proměněny byly v křesťanské. Tím však byl kult pohanský z nich úplně vymýcen a nahrazen kultem křesťanským. Rovněž i některé svátky křesťanské ustanoveny byly na dobu, kdy slaveny byly svátky pohanské. Tak na příklad v době našich vánoc slavena byla v Římě slavnost slunovratu — slavnost slunce nepřemožitelného. Nový svátek křesťanský staví proti pohanskému novou ideu ryze křesťanskou. O ideovém pohanském vlivu na nový svátek křesťanský a jeho liturgii není ani řeči.

S rozvojem křesťanství rozvíjí se i liturgie, obřady církevní, mše svaté, svatých svátostí a jiných posvátných úkonů. Kolem původního úkonu kupí se harmonicky úkony významu podřadnějšího. Jejich hlavním účelem je však rozvésti dramaticky úkon hlavní a tím přispěti k hlubšímu pochopení u věřících. Jak známo, vyvíjí se vlivem různých podmínek liturgie v různých krajích různě. Není však v žádné ani nejmenšího úkonu, který by neměl zvláštního významu v celkovém rámci, není ani nejmenšího úkonu, který by neměl smyslu čistě křesťanského . . .

Obřady, jichž Církev používá, mají historii devatenácti století. Ký div, že smysl některých nám uniká. Jejich pochopení vyžaduje hlubšího studia liturgie a je tudíž s radostí vítati liturgické hnutí, probouzející se zdárně ve všech katolických zemích a šířící porozumění pro posvátné církevní obřady, drahocenný to poklad, jež Církev chová.

Kdož zavrhuje náboženské obřady jako pověru, pouštějí se zřetele nejzákladnější psychologické požadavky přirozenosti lidské: nutnost projevů duše tělem; stavějí se proti všeobecnému zjevu u všech náboženství ve všech dobách; odnímají náboženství prvek výchovný prvotřídní důležitosti a přičí se přímým, pozitivním příkazům Boha, nařizujícího zevnější kult. Mimo to projevují nepochopení pro smysl, jež Církev obřadům připisuje, a to pro jejich historický vývoj.

Dr. Antonín Kleveta.

Papežové dávali špatný příklad?

Ve světě, kde velebí jen bohaté, bezohledné, syté, veselé, bezcitné, rozkošníky, neurvalce, jdoucí za cílem přes hrob národa, se musel též zhroutiti hospodářský svět, který má zaručenou existenci jen v osmeru blahoslavenství Kristových.

V takové situaci upírají se oči mnohých na Řím. Papežové již jednou přemohli chaos národů a stmelili v jednu velikou rodinu. I nyní nepochybuje takový Thomas Mann (Diktatur der Vernunft) ani dost málo o poslání papežů a volá u vytržení: „Jaká to milost, trpěti pro jednotu Evropy!“ A těch hlav se množí víc, které naznávají, že v tomto moři zášti, lži, nepoctivosti je jenom jedno východisko, jeden člověk, jenž jde po cestě pravdy: svatý Otec v Římě.

Dějiny papežů (německy od L. Pastora, česky od Albertiho) jsou jejich apologií. Ony je zjevují nám jako pravé strážce Sionu, s pohledem činností, vlivem modlitbou a obětí na všech stranách. Nebylo a není duševních a sociálních proudů, do nichž by šťastně nezasáhli, není pole, do něhož by nevsadili semínka své moudrosti a lásky. A to je, co upoutává dosud konvertity. Tak dí slavný Chesterton, rival Shawa: „Nemohu potřebovati pro svou osobu Církve, která není ozbrojena k velkým otázkám duševního a mravního boje, aby sváděla bitvy a vedla pluky. Jasnost a rozhodnost vůči nejvážnějším otázkám moderního života nalézám jen u Církve katolické, a proto jsem se stal katolíkem.“

Papežové nám předně víru zachovali neporušenou.

Ne menších zásluh dobyli si papežové na poli mravním. Tu vykonali obrovské dílo výchovné, tak pronikavé, že Fr. W. Schlegel nepokrytě doznává: „Je-li kde dnes pravé křesťanství, vděčíme to katolické Církvi.“

Zásluhy papežů vysvitnou tím více, když uvážíme, že měli co dělati ponejvíce s převýchovou synů přírody. Kolik síly a odvahy tu bylo třeba, aby uhájili příkazy Kristovy oproti lidským rozmárům a vášním. Ale papežové nesmlčeli: zakázali souboj, zavedli Boží mír, odstranili ordalie, čarodějství, vystoupili proti osazování biskupství miláčky králů a zemřeli raději ve vyhnanství, než by připustili, aby takto dosedl nehodný na stolec biskupský. (Řehoř VII. — císař Jindřich IV.). Vydali index zakázaných knih (Pius IX.) a nechali raději celou říši odpadnouti, než by dopustili porušení svazku manželského. „Non possumus,“ odpověděl papež

Kliment VII. anglickému králi Jindřichu VIII. Nynější papež Pius XI. měl taktéž odvahu říci světu zkaženému nelíčenou pravdu o manželství (*Casti connubii*); jako blesk uhodila tato encyklika do redakcí, do atmosféry kin a divadel a lavina útoků a nadávek sesypala se naň; je svědectvím, že ťal do živého a má ducha Kristova; kdyby byl ze světa, svět by ho chválil (Jan 15, 19). Ale i tak došel jeho hlas uznání i od jinověrců (newyorský rabín). Že papežové vychovávají k mravnosti, a podrobení se jim vede nezbytně k vnitřní svobodě, toho důkazem jsou všichni duchovní velikáni, kteří došli svatosti v nejužším přimknutí k Římu (svatý František z Assisi).

Stejně šťastně podařilo se jim upravit sociální řád. Svou jednou naukou přinesli středověkým národům vnitřní jednotu a silného ducha a vytvořili rodinu, o jaké snil již svatý Augustin v „městě Božím“. Herese chauvinismu národního rozbila tuto jednotu; a přece národové musejí spolu žít. I jasní se dnes, že tuto jednotu vytvoří pouze Řím — aneb Moskva; jenže Řím ponechává národům svobodu a chrání statky kulturní, Moskva otročí lid a ničí staletou kulturu.

Papežové dále prohlásili první po Bohu rovnost všech lidí na zemi, proklamovali práva lidská dávno před francouzskou revolucí.

Přesto neustanou někteří do světa vykřikovati, že *papežství je neštěstím pro lidstvo a zavinilo mnoho bíd*, že papežové jsou nepřáteli svobody a kultury, že jsou to lidé zvrhlí a pod. Tvrzení svá opírají o špatný příklad některých papežů. Co k tomu říci?

Podle vůle Kristovy mělo býti království Boží na zemi spravováno lidmi a nikoli anděly. Lidská stránka jejich vystupuje tím více do popředí, čím více miluje Bůh působiti ve skrytu. S tou lidskou křehkostí počítal Bůh již u apoštolů, vždyť strpěl i nelidskost Jidášovu. Tak nasbíralo se kolem papežství mnoho prachu světského; svatost se vystřídala se špatností, velikost s vášní. Byť však by bylo více špatných papežů než dobrých, Církve by nezníčili; jejich špatnost jen dokázala nepřímo božský původ Církve Kristovy.

Že by se někdo z nich stal Jidášem, toho nenajdete. Nikdo nedovede dokázati, že by který papež zradil pravdu a milost světu; všichni, i ti špatní, si byli vědomi, že dluží svatost úřadu, který Kristus na ně vložil. A pak jejich mizivý počet! Snad je jich šest ze 300. Ve kterém panujícím rodě, ve které společnosti je tomu tak? Svědčí to o podivuhodné mravní výši papežství.

Některé nevhodné papeže vnutila divá římská šlechta desátého století po Kristu. Avignonští papežové byli nuceni předpisovat poplatky, když je byl ožebračil římský lid, pobrav jim statky v Itálii. Nepřístojností při vybírání poplatků se dopouštěli podřízení úředníci, kteří nepřijímali mnohdy svěcení, jen aby mohli žít volněji. Papežové sami žili skromně, nenáročně. Rozkol Církve byl samým světcům nejasný; tak svatý Vincenc Fererský poslouchal vzdoropapeže Benedikta III.; až církevní sněm rozkol potlačil. Papežům renesančním se vytýká láska k příbuzným (nepotism) a volnější mravy. Je zkazila tehdejší doba pohanská, od čistých mravů Církve odvrácená. Než i tu je více pomluv než skutečností. Sám dějepisec L. Pastor praví: „Historikové rádi přehlížíjí světlé stránky doby té, neboť jim spíše unikají, protože nepůsobí tak hlučně jako zlo.“ (Geschichte der Päpste III., str. 8.)

Tyto domnělé a skutečné škody byly vyváženy mnohonásobně požehnáním, jež papežové světu zanechali. Co znamená nepatrný počet sedmi oproti počtu mučedníků a světců? Z prvních 30 papežů je 29 mučedníků; celkem za svaté prohlášeno na 77. Ostatní vynikali charakterem.

Stejně liché se jeví ostatní pomluvy. Papežové a nepřátelé svobody? A kdo krotil choutky vladařů a chránil svobodu lidu? Řekl Kristus Petrovi, že ho odvedou, kam nebude chtít. (Jan 21, 18.) Tak mnohý papež trpěl za svobodu. V krátké době od r. 312 do r. 590 vystřídal se 52 papežů. Z nich Liberius poslán do vyhnanství (Beröa a Thrácii), Innocenc I. ohrožen Huny, Symmachus přepaden a jeho průvod pobit, Jan I. zemřel ztýrán v žaláři, Silverius polapen a vyvezen na ostrov, kde hladu uhynul, Martin I. v okovech zevlečen do tauridského Chersonesu. Řehoř II. a Řehoř III. nebyli jisti životem pro samá spiknutí, jež osnovali řeční císaři.

Vezměte 14. století. Papež Bonifác VIII. umírá v Agnani, insultován francouzskou soldateskou. Papež Kliment XI. a papež Kliment XII. obklíčení a zavření v Římě a jejich okružní listy vládami potlačeny. Papež Pius VI. vyvečen Francouzy do Valence, tam držán v zajetí, papež Pius VII. vězněn Napoleonem ve Fontainebleau, kde ho chtěl císař oblomit, ale papež mu vmetl ve tvář: „Komediante!“ Papež Pius IX., nejsvobodomyšlnější, musel uprchnouti před garibaldisty do Gaety. Ti mu zabrali stát.

Papežové nepřáteli kultury? Vatikánská knihovna (Mikuláš II.) a zakládací listiny 43 universit nepřestanou hlásati jejich osví-

cenství, svatopetrský dóm a umělecké sbírky vatikánské, jejich lásku k umění. Byli jeho největšími mecenáši (Julius II., Lev X.). Sám protestant Herder dí: „Bez papežů stala by se Evropa mongolskou stepí a upadla by do barbarství.“ A dějepisec Belloc praví: „Kultura Evropy je stále jedna a duší její je Církev katolická. Lze říci, Evropa je Církev a Církev že je Evropa“ (str. 32).

Papežové zavinili mnoho bídy? Spíše ji odvraceli. Tak zarazil papež Lev I. osobní intervencí u Milánu r. 452 postup vůdce Hunů Atilly a 4 leta nato vyjednal odchod Vandalů do Afriky. Rozhodným bojem proti půlměsíci, hlavně křižáckými válkami, jež papežové ponejvíce financovali, zachránili Evropu před krutým osudem tureckého poddanství (Urban II., Pius II., Pius V.).

Papežové neštěstím národů? Svým postavením byli určeni pro smírčí mezi národy, čehož hojně použili. V 9. století zamezil papež Řehoř IV. smutnou válku mezi otcem Ludvíkem Zbožným a jeho syny. Ve 13. století urovnal papež Bonifác VIII. krvavý spor mezi královstvím aragonským a neapolským. V 16. století svěřil ruský car Ivan Hrozný papeži Řehoři XIII. rozhodnutí mezi Ruskem a Polskem. V 19. století zamezil Lev XIII., byv poprošen samým Bismarkem, válku mezi Španělskem a Německem. Když roku 1917 otázal se papež Benedikt XV. na výzvu dohody na podmínky míru v Berlíně (vše mělo zůstat při starém, i dluhy měli si všichni sami zaplatiti) vykřičel to kancléř Michaelis ven a ohradil se proti míru z rukou papeže; kde by mohlo býti Německo, nebyti furoru protestantského. Umíraje, řekl tento papež: „Rád obětuji život za mír světový.“ A jak byl objektivní! Když za války dvůr papežský se octl v nouzi a Francie se o tom dověděla, nabídla papeži 30 milionů franků, jestli veřejně prohlásí vinu Německa na válce. Vše bylo marné. V Ženevě mluvil president Společnosti národů, Švýcar Molta; na konci řeči dodal: „Své hlavní myšlenky jsem čerpal z Benediktova listu z 1. srpna 1917.“ Tak uznal i on civilisatorní poslání papežství. Dne 24. června r. 1923 podal papež Pius XI. diplomatům návrh na reparace; Evropa se ostýchala a přijala Dawesův plán, který je v jádru totožný s návrhem papežovým. Ve sporu Irska s Anglií, vzniklém za nynějšího presidenta De Valery, má býti papež požádán o urovnání.

A což kdybych měl vypočísti, co vykonali papežové pro chudé a nemocné. Tisíce nemocnic, sirotčinců, chudobinců chválí Církev jako představenou svazku lásky, a papežové předcházeli dobrým příkladem. Papež Pelagius I. proměnil svůj byt v nemocnici, pa-

pež Řehoř I. nazván rozdavatelem almužen pro celý svět. Kolikrát papežové prodali stříbrné nádoby a zlaté kalichy, ano i zlatý kříž, a peníze rozdali chudým. Papežové tu dštili hotový dešť many, milodarů po celé Evropě. Co jich rozdal Pius XI. Rusům, Turkům, Němcům, Číňanům; k dobročinnosti vyzval celý svět svou encyklikou *Charitate Christi compulsi*.

Změříme-li zásluhy papežů, tážeme se: Co bychom byli bez nich? Proto každé věřící srdce se potěší, když brzo po smrti papeže nejstarší kardinál oznámí světu: „*Habemus papam*.“ Přirozeně, o skálu Petrovu bijí vlny a papežství bývá zuřivě napadáno. Ať bijí a zuří, víme, že Petr neumře a Kristus v něm vítězí. Nám je to pobídkou, abychom se tím úžeji semkli okolo svatého Otce. *Stemus simul*. Zůstaňme pohromadě. Nedejme jeho jméno vláčeti zlými jazyky, a v duchu přistupme k Otci křesťanstva a zlíbejme mu ruce za každé krásné slovo, krásný skutek pro celý svět, a modleme se z té duše: „Bože, zachovej ho a požehnej mu na zemi a nevydej ho v ruce nepřátel!“ Kéž peklo nikdy nepřemůže naši lásku k papeži, jako nepřemůže jeho lásku k pravé svobodě vnitřní a míru duše naší, pak dojdeme s ním ráje pokoje.

V. Kramoliš.

Poplatky za náboženské úkony jsou nespravedlivé?

Vše nejhorší by nepřátelé katolické Církve na ni uvrhli. Obviňují ji z panovačnosti a ze zisťnosti. To je smysl výtky, kterou jí činí pro tak zvanou štolu, to jest poplatky, které se vybírávají při rozmanitých náboženských úkonech, které jsou určeny pro zvláštní potřeby náboženské jednotlivců, na příklad při křtu dítěte, při oddavkách, při pohřbu a pod. Vzpomeňme si, že když před několika lety počínala u nás agitace rozkolné národní církve, že se pracovalo hlavně s tímto důvodem: „V římské Církvi musíte za všechno platit, u nás budete mít všechno zadarmo...“ Nemusíme dlouho dokazovati, že církev, která svým věřícím slibovala všechno zadarmo, vybírá od svých stoupenců náboženskou daň, dovolávajíc se u neochotných k tomu i státní pomoci, a mimo to při každé příležitosti individuální duchovní správy žádá rovněž hmotnou odměnu, a to nemalou. Není proto zbytečno, snažíme-li se očistiti katolickou Církev.

1. Mluví se o poplatcích za náboženský úkon, za křest, za pohřeb, za mši svatou. Ale tak tomu není. *Neplatí se onen úkon náboženský.* Ten je zdarma a nesmí se z něho těžiti. To by bylo svatokupectví, jež Církev odsuzuje bezohledně, jež ostatně dnes je věcí neznámou. Milosti a dary duchovní, které se věřícím přivlastňují výkonem posvátných obřadů, nejsou prodejným zbožím. O těch platí slovo Spasitelovo: „Zdarma jste obdrželi, zdarma dejte.“ (Mat. 10, 8.) Tvoří pouze příležitost, při které věřící své dárky knězi dávají, jsou k tomu podnětem, nic více. Netřeba se nad tím pozastavovati ani míti obavy o čistotu jednání. Každé dítě, jen trochu o Církvi poučené, ví, že se neplatí za mši svatou, za milosti křestní nebo za svátost stavu manželského, nýbrž *při té příležitosti*, když se koná takový posvátný úkon a kdy sobě věřící také spíše uvědomují, že kněz jim slouží a že je tudíž spravedливо, co říká svatý Pavel přes všechnu svou nezištnost: „Nevíte-li, že ti, kteří konají službu svatou, ze svatyně jedí, a že ti, kteří přisluhují oltáři, s oltářem se dělí?“ (1. Kor. 9, 13.)

2. Poplatky při příležitosti náboženských úkonů jsou, jak vidno z tohoto místa listu svatého Pavla, *prastarým obyčejem*, vžitým přesvědčením, že hoden je dělník mzdy své. Nejsou vymáhány, nýbrž jsou zcela *dobrovolné*. Církevní zákoník přísně zapovídá odepřítí někomu pohřeb anebo jinou podobnou duchovní službu z toho důvodu, že snad nezaplatí obvyklé štoly. Věřící sami chápou odůvodněnost této praxe a častokrát i chudý člověk snaží se knězi za prokázanou službu dáti nějakou odměnu a cítí se nemile dotčen a pokořen, kdyby kněz s ohledem na jeho chudobu tento dárek odmítl. Je to cit spravedlnosti, který neodumřel zcela, jak by si někdo myslel. Dnes kdyby někdo vypravoval historky o tom, jak nějaký kněz nemilosrdně vydírá na ovečkách svých štolu, nezasluhoval by víry, protože dnes prostě takové případy jsou možné. Každý kněz přizpůsobuje se poměrům stran, kterým koná posvátné úkony, a dá si pozor, aby nežádal více, než snesou jejich finance.

3. Jen málo kdo ví, že kněz není hotov se křtem, vykoná-li posvátný obřad, který trvá nějakou čtvrthodinku. To jest hotov posvátný úkon sám, ale potom začne *práce s jeho zápisem v matrikách*. Co tu bývá třeba příloh a dokladů, jež si musí leckdy kněz opatřovati sám dopisováním a vyjednáváním. Nahlédněte do matriky, zvláště oddací, a uvidíte, je-li zápis tak jednoduchou věcí. A kolikráte bude kněz povinen opisovati matriční zápisy, tu pro

potřebu stran, které snad jsou ve službě státní a potřebují nějakých výkazů, nebo do školy, pro úřady vojenské, soudy, sociální pojištění a zejména velice složité a obsáhlé výkazy pro úřady statistické. Za to kněz není nijak honorován — to vše dělá, chcete-li již užítí toho výrazu, za to, co jste mu dali při křtu, při svatbě, při pohřbu atd. Jděte do nějakého jiného úřadu a žádejte tolik času a práce pro sebe, a uvidíte, jakého tarifu užijí, až vám budou vyměřovati povinnosti a kolky při takových příležitostech. Kdo viděl zblízka tuto úmornou kancelářskou práci na katolickém farním úřadě, uzná, že kněz není za ni ani zdaleka tak honorován, jak by zasluhoval.

4. Bylo by to pěkné, kdyby kněží nemusili přijímati žádných štolových poplatků při náboženských úkonech. *Největší radost by z toho měli kněží sami*, protože by odpadly podněty k nedorozumění, trapnému jednání a pomluvám. Ano, mohlo by tomu tak býti, ale tu by bylo nutno zajistiti existenci kněžstva tak, aby mohlo i beze štoly slušně žítí. K tomu však platy kněžstva v duchovní správě u nás působícího nestačí, nebo jen výjimkou. Stát sám počítá knězi podle počtu věřících jeho štolové příjmy a sráží mu je z platu; o to dostane kněz méně ze své kongruy, která ani zdaleka nerovná se platům jiných veřejných zaměstnanců, třebaže tito nemají tak velikého předběžného vzdělání jako kněz (ten má osm roků školy střední a pět roků a více studií theologických), ani nebývá jejich práce tak obtížná, jako práce kněžská. Kněz má snad také právo na život. Ostatně dělají se na jeho dobročinnost nároky až nemírné a mnohým podnikům lidumilným anebo na příklad knihkupeckým a nakladatelským ubyl by hlavní kádr přispívatelů, kdyby nebylo kněží, kteří jistě ze všech stavů poměrně nejvíce dají peněz na dobré účely a za literaturu. Umožněte proto kněžím tuto pomocnou činnost právě těmito dárky u příležitosti nějakého posvátného úkonu, jež koná pro vás.

5. *Trochu historie* nás poučí lépe ještě o těchto přispěvcích pro dobro kněžstva. Za starých dob, kdy kněžstvo bylo zcela odkázáno jen na zájem věřících o jejich časné otázky, bylo nutno, aby lid věřící si své kněze vydržoval sám. Dálo se to tím, že ke mši svaté donášeli věřící dary v plodinách zemských, a to nejen k účelům obětním, nýbrž i k výživě svých kněží a chudiny. Co kdo dal, to pokládal za darované Bohu samému, za oběť, a proto dával rád, se zbožnými úmysly. Když později Církev nabývala jmění pozemského, což opět dálo se dobrovolnou štedrostí věři-

cích, zmenšovaly se příspěvky u příležitosti úkonů náboženských, ale částečně zůstávaly vždy, majíce vedle hmotného zvláště účel *mravní*. Byly totiž výrazem, ale také prostředkem obětavosti a smyslu pro církevní společnost. Všichni cítili se těmito příspěvky povinováni, protože všichni společně tvořili velikou rodinu, obec církevní, všichni měli podíl na duchovních statcích Církve. Dávali ne z donucení, nýbrž z potřeby srdce a z hlasu svědomí, které jim pravily, že je povinností jejich pomáhati jiným a náboženské společnosti, a že právě tímto dobrým skutkem svou církevní víru a lásku nejen osvědčí, ale znovu posílí. Z důvodů výchovných a sebevýchovných praktikovaly se tyto poplatky. A kolik této síly mravní mají v sobě, vidíme dodnes v zemích, kde jest odluka Církve od státu a kde katolická Církev žije pouze z dobročinnosti a z vědomí společných povinností věřících k těm, kdož pečují o jejich dobro duchovní. Ani u nás není vyloučeno, že mohou nastati poměry, kdy bude jen na porozumění a obětavosti věřících záviseti, jak to bude vypadati v našich kostelích a s hmotnými poměry kleru. Je zlem klerus bohatý, ale zlem je také kněžstvo zbídačelé, které musí se těžce životem probíjeti, proto nemůže se tak zcela svobodně věnovati vlastním svým úkolům, nemá potřebného klidu a prostředků, by se věnovalo studiím a jiným věcem, které úzce souvisejí s posláním katolického kněze.

6. Konečně — jak jsme se již jednou zmínili — poohlédněme se jinam, zdali jinde jsou služby, především pro určitého jednotlivce konané, tak zcela zadarmo. Pročpak žádá stát na každou listinu, která mu přichází do ruky a kterou on vydává, kolky, proč žádá za každý úkon tak zvanou dávku za úřední úkon? A tyto dávky bývají nemalé. Každý dnes již ví, že na příklad sňatek občanský na úřadě, je-li konán jen trochu nad nejmenší předepsanou míru obřadnosti, stojí také velké peníze. A tak je tomu všude. Je to prostě výraz té skutečnosti, že služba platí se protislužbou, a že kdo jiným slouží, má také oprávněné nároky na vděčnost prakticky osvědčovanou. — Víme také, že ze štoly má prospěch nejen kněz sám, nýbrž také služebníci a zaměstnanci chrámoví, dlouhá řada drobných figurek a malých lidí, kteří takto nacházejí aspoň skrovnou obživu. Smí někdo těmito sociálně slabým lidem záviděti jejich příjem a připravovati je o něj rušením poplatků štolových?

K. Reban.

Pravoslaví je původní Církev?

Není tomu dávno, po převratě, se přihlásila k životu tak zvaná „československá církev pravoslavná“ jako nejmladší dcera velké východní církve pravoslavné. Není naším úkolem zkoumat, do jaké míry vůbec by se mohla tato nejmladší dcera nazývat „pravoslavnou“, jak je daleko od pravého pravoslaví... Objasníme si, jak vzniklo pravoslaví, jeho podstatu, abychom dovedli odpovědět těm, kteří je označují jako „původní“ církev.

Pojem pravoslaví jako církev neexistuje. Ruský kněz H. Čelcov praví, že výraz pravoslaví „je strašně elastický obsahem a nic určitého, každému známého nepovídá“.

Název „orthodoxie — pravoslaví, orthodoxní — pravoslavný“, to jest pravověrný si dala církev řecká na památku po vítězství nad obrazoborci a jinými bludaři, a to vlivem svátku, který pod jménem „Kyriaké téš orthodoxias — neděle pravoslaví“ se slaví v řecké církvi od roku 843 a po ní v ruské církvi první neděli v postě. Název „pravoslavná“ si dává řecká církev, a po ní ruská, vlivem cařihradského patriarchy Fotia jako rozlišující proti církvi římskokatolické.

Pravoslaví jako *jednotné církevní zřízení neexistuje*. — Není jedno pravoslaví — „pravoslavje“, nýbrž více — „pravoslavija“ To uznávají sami pravoslavní učenci. Pravoslaví jako *nauka* je více jednotné, ale i zde jsou značné rozdíly mezi jednotlivými „pravoslavími“.

Celkem se může vyjádřiti takto: pravoslaví tvoří Slované, Řekové, Rumuni a Arabové, kteří neuznávají svrchovanost římského papeže a jejichž nejvyšším pravidlem víry vedle Písma je sedm prvních církevních sněmů (od r. 325 do r. 787). To je podstata pravoslaví.

Jak vzniklo pravoslaví? — Odtržením řecké církve od jednoty s Římem za cařihradského patriarchy Fotia v 9. století. Tato roztržka byla jaksi připravována dlouho předtím východní povahou, různými východnímu bludy, rozdíly kulturními, velikým sebevědomím byzantinců-Řeků, hlavně ctižádostivostí některých cařihradských patriarchů. Tito chtěli míti prvenství *na východě*, ježto prý hlava Církve následuje hlavu císařství, a císař Konstantin přenesl své sídlo do Cařihradu. Zdůrazňujeme, že odboj *nebyl* ve svém počátku namířen *proti Římu*, nýbrž proti východním patriarchům: alexandrijskému, antiošskému a jerusalemskému.

Roku 858 byl odstraněn v Cařihradě císařem patriarcha Ignát, ježto káral nezřízený život Bardy a odepřel mu svaté přijímání. Na patriarchský stolec dosazen císařským dvorem Fotius, do té doby laik, bez ohledu na církevní zákony. *Fotius sám žádal papeže, aby jej potvrdil* za patriarchu cařihradského. Papež však hájil spravedlivého práva patriarchy Ignáta a trval na zachování církevních zákonů. Odmítl Fotia, prohlásil jej za vetřelce a uchvatitele patriarchského stolce a za sesazena z důstojnosti, již si osoboval. Fotius, chráněný císařským dvorem, se nepodrobil. Tu jej papež exkomunikoval. Spor celkem trval s malými přestávkami několik desítek let. Když však Fotius po několika letech viděl, že ani lstí, ani jinak svého cíle nedosáhne, vyhlásil zjevný boj proti Římu, jenž hájil spravedlivou věc pronásledovaného Ignáta.

Fotius hledal záminky, jimiž by veřejně před lidem a také východním kněžstvem svůj boj ospravedlnil. Viděl, jak lid na východě je hrd na svoji pravověrnost, kterou si tak těžce musil hájiti, jak je hrd na své vítězství nad obrazoborci právě před 25 lety, čtvrtstoletím, získané. Proto hledal samozřejmě záminky věroučné. Fotius nyní obratně vystoupil jako obhájce řeckého pravoslaví — pravověrnosti...

Na západě, ve Španělsku a pak ve Francii a Německu začali všeobecnou víru o vycházení Ducha svatého z Otce i ze Syna vyjadřovati přidáním slova „i ze Syna“ do nicejsko-cařihradského vyznání víry. Ačkoliv se toto přidání stalo již roku 589 a na východě o tom věděli také již dříve před Fotiem, přece všeobecné sněmy z roku 680 a z roku 787 to neodsoudily. Všichni byli přesvědčeni, že západní forma „i ze Syna“ je téhož smyslu, jako řecký výraz v theologii „skrze Syna“, a *víra byla tatáž, tam i zde*. Nyní Fotius se chytře chopil onoho přidání do vyznání a hlásaje, že se nesmí nic do něho přidávat, počal rozhlašovati pochybnosti o pravověrnosti západní, latinské Církve. Rovněž jiné rozdíly kázně a církevní praxe o postech a různost obřadů, jichž si do té doby nikdo nevšímal a o nichž sám *Fotius* psal roku 861 papeži, že nejsou v rozporu s jednotou víry. (Mg, 102, 604—5), staly se mu nyní agitačním prostředkem proti Římu.

Jsa jedním z největších učenců své doby a hlavním zástupcem byzantské osvěty a odvážným organisátorem, strhl na sebe velkou část lidu, který nedovedl dostatečně rozlišovati mezi hlavními a podřadnými věcmi a ztotožňoval zvyky kázně s věrou. Tak vznikla roztržka mezi Cařihradem a Římem. Kněžstvo, biskupové

a mniši, kteří se nepřidali k Fotiovi — a byla jich dlouho většina — byli pronásledováni a žalářováni a na jejich místo dosazováni lidé oddaní Fotiovi. Největší odpor vůči Fotiovi ukázali mniši. — Po smrti Fotiově roku 891 byla jednota zase na čas obnovena, ale vzájemná nedůvěra trvala, až hrdý cařihradský patriarcha Michal Cerularius rozkol obnovil a dokonal roku 1054. — Sjednání Řeků s Církví římskokatolickou na sněmu v Lyoně roku 1274, a pak na sněmu ve Florencii roku 1439 nemělo trvání.

Tak vzniklo pravoslaví: papež hájil nespravedlivě sesazeného cařihradského patriarchu Ignáta proti císařem nezákonně dosazenému Fotiovi. Papež chtěl, aby byly zachovány církevní zákony, které nedovolovaly, aby byl nastolen nový patriarcha, dokud žije pravoplatný. Protože Řím hájil spravedlnost, Cařihrad se odtrhl a během času strhl za sebou celý východ a Rusko.

Dnes i sami pravoslavní dějepisci, jako Lebeděv, Bolotov, Papparrigopoulos, Světlov a jiní uznávají, že rozkolu nezpůsobily rozdíly věroučné, nýbrž církevně-právní. — Již z toho, jak rozkol vznikl, je jasno, zda pravoslaví je původní církev. Nemůže jí býti, ježto se odtrhlo od původní Církve katolické, s níž žilo až do 9. století. A sice odtrhlo se z nespravedlivých důvodů, že papež hájil pravoplatného cařihradského patriarchu, proto se nezákonnitý oddělil od původní Církve...

Jak je tedy pravoslaví pravověrným? — Nejjednodušší odpověď je: pravoslaví je do té míry pravověrným, pokud se svým vyznáváním sedmi prvních sněmů shoduje s Církví katolickou. A tu můžeme vidět veliký rozdíl mezi zásadou a skutečností. Řekněme, úředně prohlašuje pravoslaví za svou normu sedm prvních sněmů, ale ve skutečnosti jich nezachovává.

Pravoslaví se v první řadě odchýlilo od víry sedmi sněmů — *zavržením nauky o svrchovanosti, primátu, římského papeže*, kterou první sněmy bez výhrady uznávají, a všichni východní Otcové shodně se západními. Prvenství a svrchovanou autoritu římského papeže dokazují celé dějiny. Tuto *dějinnou skutečnost* uznávají i mnozí pravoslavní a dějepisci, jako na příklad Lebeděv, který píše: „*Vždy a nezměnitelně byl římský biskup nad ostatní patriarchy. Tak bylo hned od počátku křesťanských dějin. Biskupa jemu rovného nebylo a nemohlo býti.*“ Upozorňuje dále na významnou skutečnost, že „*východní biskupové se nemíchali v západní církevní záležitosti, ale naopak papežové zasahovali v každou záležitost východní*“.

Tento *první odklon* od víry prvních sedmi sněmů měl v zápětí další. *Pravoslavi nezachovalo jednotu* církevní, nýbrž rozpadlo se v několik samostatných, autokefálních církví, obvykle podle samostatnosti politické. Pravoslavi *ztratilo nejvyšší řádný učitelský úřad*, který by mohl ochraňovat a upevňovat pravověrnost. V pravoslavi není možno naléztí potřebného formálního principu jednoty, a tato okolnost ohrožuje i materiální jednotu víry, ježto *pravoslavní theologové*, zavrhuje jakoukoliv skutečnou neomylnou autoritu, přidržují se často i bludných nauk, které nemohou býti v pravoslavi odsouzeny nějakou povolanou a neomylnou autoritou. Autorita prvních sedmi sněmů, jako základ pravoslaví, nestačí k vytvoření jednoty v pravoslavi, ježto ve skutečnosti se nikdo o nauku a víru sedmi prvních sněmů nestará. První sněmy řeší problémy své doby, a proto nemohou ani v mnohém výslovně stačit pro poměry nynější doby, kdy život staví věřící před nové problémy, které vyžadují bezodkladného řešení, přiměřeného skutečné potřebě, které nebylo před rozkoem.

Tak pravoslavi, pravoslavné církve, více nebo méně uvědoměle se ve skutečnosti odloučily od víry prvních sedmi sněmů; ježto jeden blud plodí druhý, pravoslavi se dostalo do rozporu s dalším vyjádřením víry, výslovně nebo duchem obsažené v sedmi sněmích. Tím povstaly *nynější rozdíly* mezi katolickou Církví a východní v těchto bodech: pravoslavi nepočítá druhokanonické knihy Starého zákona mezi kanonické; zavrhuje vycházení Ducha svatého „i ze Syna“; Neposkvrněné početí a nauku o dědičném hříchu; učení o odpustcích; primát a neomylnost římského papeže; očištec a zadostiučinění za hříchy a různé odchylky v nauce i udělování svátostí.

Nynější representanti pravoslaví se shodují v tom, že jediná vlastní příčina a odchylka je v primátu, prvenství římského papeže. To když by pravoslavi uznalo, padly by samo sebou všechny další věroučné různosti. Jak u pravoslavných, tak i u katolíků jsou živé snahy o sjednocení. Mnoho papežů se přičiňovalo o sjednocení pravoslavného východu s katolickou Církví, aby byl odstraněn velký dějinný omyl devátého století. Z posledních papežů, kteří celou duší usilovali o sjednocení, jsou: *Lev XIII.*, zvaný papežem Slovanů; *Benedikt XV.*, který založil zvláštní vysokou školu pro studium těchto otázek; nynější *Pius XI.*, který prohlašuje otázku sjednocení za nejkrásnější apoštolát.

Všichni katolíci i pravoslavní se musí modlit, aby pravoslavná

církev se sjednotila se svou matkou, původní Církví katolickou. „Aby všichni jedno byli“, — „aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř.“
Dr. Jeronym M. Jurák O. P.

Reformací byla uvedena Církev do původního stavu?

Je známou věcí, že nepřátelé Církve zamlčují zúmyslně, cokoliv Církev katolická vykonala dobrého pro společnost lidskou a na druhé straně rozhlašují a zveličují, cokoliv špatného na představitelích Církve bylo možno shledati, zvláště pak vyličují stav Církve katolické ve XIV. a XV. století za vrchol špatnosti a zdůrazňují, že reformací uvedena byla Církev do původního stavu. A po vyslovených nepřátelích Církve opakují kolikráte toto tvrzení i neuvědomělí katolíci. Je to však veliký klam, na kterém nic nezmění ani ta okolnost, že se s tímto tvrzením shledáme ve školních čítankách, ani ta skutečnost, že za válek reformací zaviněných tisícové prolili svou krev a utrpěli ztrátu na majetku anebo byli vyhnáni z vlasti.

Snad byli mnozí z nich toho přesvědčení, že bojují za očistu Církve a za uvedení její do původního stavu. A přece reformace není návratem k původnímu stavu Církve, nýbrž jen odtržením veliké části věřících od jedné pravé Církve, kterou Ježíš Kristus založil. Tato Církev římskokatolická — i po tak zvané reformaci dále trvá a zkvétá, avšak ti, kteří se přidrželi novot hláсанých Lutherem, Zwinglim, Kalvinem a jinými reformátory a šířených hlavně mocí světskou, německými knížaty, toužícími po rozmnožení svého majetku zabráním jmění církevního, nevrátili se ani k víře ani k životu dob apoštolských, ale naopak zbloudili s cesty pravé a odchýlili se nesmírně od původní Církve Ježíšem Kristem založené. Odchýlili se v zásadách víry i mravnosti, odchýlili se v nauce o ospravedlnění a svátostech, odchýlili se v posvátných obřadech i v řízení a spravování Církve. Možno říci, že reformace zcela změnila trojí úřad, který Ježíš Kristus Církvi své dal: učitelský, kněžský a královský. Napsány byly o tom celé knihy a daly by se ještě velké knihy o tom napsati. Pro stručné však poučení stačí, uvedeme-li aspoň hlavní novoty, které reformace zavedla a přesvědčíme se z Písma svatého i z ústního podání, z dě-

jin církevních i ze spisů svatých Otců, že reformace není návratem k původní Církvi, nýbrž že Církev římskokatolická je původní a pravá od Ježíše Krista založená Církev.

I.

Reformátoři zbloudili v základních pravdách víry. Luther na př. učil, že hříchem dědičným přirozenost byla zcela porušena, a že člověk svými schopnostmi a silami přirozenými nedovede činiti nic dobrého, ba že nemá ani schopnosti toužiti po dobrém, a že nedovede než hřešiti. V důsledku toho není člověk schopen ani dost málo spolupůsobiti ke svému ospravedlnění, ale jedině víra ospravedlňuje člověka, a této víry dostává se člověku bez jakékoliv jeho součinnosti. A přece, otevřeme-li Písmo svaté, najdeme v evangeliích i v epištolách pravý opak. Pán Ježíš nemluví jen o nutnosti víry [*Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo neuvěří, bude zatracen* (Mar. 16, 16)], nýbrž víru od lidí žádá. Když uzdravil slepého od narození, pravil k němu: „*Věříš v Syna Božího?*“ (Jan 9, 35.) Pochválil víru ženy kananejské, která prosila o uzdravení dcery, řka: „*Ó ženo, veliká jest víra tvá*“ (Mat. 15, 27). Kdyby byla víra výhradně jen darem Božím, nevyžadoval by ji Pán Ježíš od lidí, a kdyby ani částečně nebyla projevem vůle člověka, pak by ji Pán Ježíš nechválil, poněvadž by nebyla zásluhou člověka. Pán Ježíš však žádá nejen víru, ale i dobré skutky: „*Který strom nenese dobrého ovoce, bude vyřat a na oheň uvržen*“ (Mat. 7, 19). Apoštolové napomínají věřící, aby činili skutky dobré a sv. Jakub důrazně praví: „*Víra, nemá-li skutků, jest mrtva sama v sobě*“ (Jak. 2, 14). A první křesťané se podle toho řídili, což dokazují Skutky apoštolské i epištoly, ve kterých se dovídáme, jak první křesťané konali dobré skutky: modlili se, postili, almužny udělovali, o vdovy a sirotky se starali, nemocné navštěvovali.

První základní blud táhl za sebou bludy jiné. Ospravedlňuje-li člověka pouze víra v milosrdenství Boží, pak ztrácí svátosti svou cenu a jsou podle reformátorů jen pouhým znamením víry a nemají v sobě nadpřirozené síly a moci. Není tedy divu, že Luther zavrhl svaté svátosti kromě křtu a večeře Páně, a to ještě popřel proměnění chleba a vína v tělo a krev Páně a tvrdil, že pouze v okamžiku, kdy se velebná svátost přijímá, je přítomen v chlebě a víně Kristus Pán. Zde viděti, jak daleko zbloudil od původní Církve! Pán Ježíš sedm svatých svátostí ustanovil, apoštolové

sedm svátostí udělovali a ve spisech z prvních století Církve a v nejstarších památkách máme důkazy, že první křesťané všech sedm svatých svátostí uznávali. Ve Skutcích apoštolských čteme, kterak Petr a Jan skládali ruce na ty, které jáhen Filip v Samaří pokřtil, čili udělovali jim svátost biřmování. Svatý Cyril Jerusalemský ve IV. století vykládá ve spise „De chrismate“ „O křížmu“, jak důležitá je svátost biřmování a s jakou úctou se má přijímati. (Act. 8, 17.) Ve spisu Nauka dvanácti apoštolů (Didaché) z konce I. neb ze začátku II. století se praví: „*V neděli pak scházejíce se lámejte chléb a díky čiňte, když jste se vyznali ze svých hříchů, aby čistá byla vaše oběť.*“ Zpovídali se tedy první křesťané před svatým přijímáním.

Zavrhli svátost posledního pomazání, svátost svěcení kněžstva i svátost manželství a snížili tuto svátost na pouhou smlouvu, která rozlukou může se zase zrušiti. A přece máme důkazy z prvních dob Církve, že věřící nutnost také těchto svátostí uznávali. O posledním pomazání jasně praví sv. apoštol Jakub: „*Stůně-li kdo z vás, uveď k sobě kněží Církve, ať se modlí nad ním, mažice jej olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí mu Pán, a je-li ve hříších, budou mu odpuštěny*“ (Jak. 5, 14—15). O svátosti svěcení kněžstva píše sv. Pavel Timotheovi: „*Nezanedbávej milosti, která jest v tobě, která ti byla dána vzkládáním rukou starších*“ (1. Tim. 4, 14) a jinde zase: „*Připomínám ti, abys opět rozněcoval milost Boží, která jest v tobě vzkládáním rukou mých*“ (2. Tim. 1, 6). O svátosti manželství řekl sám Pán Ježíš: „*Co Bůh spojil, člověk nerozdvojuje!*“ (Mat. 19, 6.) Kdo tedy je blíže původnímu stavu, Církev katolická, která všech sedm svatých svátostí si zachovala, či reformace, která většinu z nich zavrhl a nebo na pouhá zevnější znamení snížila?

A kdo chce poznati život prvních křesťanů, nechť sestoupí do katakomb! Tam pozná názorně na zachovalých památkách, různých předmětech, obrazech a nápisech, že staří křesťané věřili totéž, co dosud vyznává Církev římskokatolická. V katakombách se přesvědčí, že prvotní Církev vyznávala víru v sedm svatých svátostí, jak tomu učí doposud Církev katolická.

Reformátoři zavrhl nauku o očistci a hlásali, že modlitby za duše v očistci jsou marné a zbytečné, a hle, v katakombách nalézáme nápisy na hrobech: „*Orate pro eo*“ = „*modlete se za něj*“, což potvrzuje víru v očistec a potřebu modliteb za zemřelé, což ještě naznačují symbolické obrazy a výslovně hlásají církevní

spisovatelé prvních století, jako na příklad sv. Řehoř Nyssenský: „*Nemůže se po odloučení z těla státi hned účastným božství, neodstranil-li oheň očistcový skvrny na duši.*“ (Hom. 16 in Jerem.)

Protestanté zavrhnuli uctívání svatých a popřeli účinnost jejich přímluvy a přece již v katakombách vidíme obrazy svatých a především Panny Marie, jak ruce rozpíná k přímluvě za věřící. Protestanté odsuzují uctívání ostatků svatých, a hle, v katakombách máme důkazy, jak první křesťané uctívali ostatky svatých, zvláště mučedníků. Krev jejich zachycovali do vzácných nádob a uctivě uschovávali, jak máme zvláště vzácný doklad na krvi sv. Januaria v Neapoli. Sv. Efrém praví: „*Prameny života jsou těla spravedlivých zemřelých*“ (Carm. 14), a sv. Basilius dosvědčuje: „*Za drahocenné se pokládají ostatky svatých jeho*“ (totiž Krista) (Hom. in Es. 115).

Reformace prohlásila za jediný pramen víry Písmo svaté a zavrhlá ústní podání, ale zapomněla, že samo Písmo svaté ukládá ústnímu podání věřiti. Sv. Pavel v epištole II. k Soluňským píše: „*Nuže, bratři, stůjte a zachovávejte podané nauky, kterým jste se naučili ať skrze naši řeč, ať skrze náš list*“ (2. Thes. 2, 15). Vyžaduje tedy apoštol od věřících tutéž vážnost pravdám zjeveným ať jsou již zachovány ústním podáním anebo v knihách Písma svatého. Souhlasně potvrzují nutnost ústního podání svatí Otcové z prvních století, z nichž zvláště sv. Augustin krásně praví: „*Jsou mnohé věci, které drží veškerá Církev, a to proto, že pevně se o nich věří, že pocházejí od apoštolů, ačkoli písemně zaznamenány nejsou.*“ (De bapt. l. 5. c. 23.) A zase jsou to staré památky církevní v katakombách i jinde objevené, které potvrzují, že první křesťané vedle Písma svatého uznávali jako rovnocenný pramen zjevení ústní podání neboli tradici. Vyznává-li Církev katolická podnes oba tyto prameny zjevení, je zajisté mnohem blíže původnímu stavu, nežli všechny různé Církev, které pode jménem reformace od Církve římské se odtrhly.

Z těchto několika uvedených rozdílů věroučných vidíme, že reformati zbaveni byli příslušníci její neomylného učitelského úřadu, vykladačem Písma svatého může býti sám sobě každý, a výsledek toho? Nesjednocenost u víře podle přísloví: Kolik hlav tolik smyslů. Podle zásad Lutherových může si každý vlastně utvořiti své náboženství sám.

II.

V reformovaných Církvích upadl úřad učitelský a docela zanikl úřad kněžský. Poněvadž nemají svátosti svěcení kněžstva, nemají ani úřadu kněžského, a třeba že v některých Církvích zachovali zřízení biskupské (církve episkopální, na př. ve Švédsku, Anglii, v Uhrách), je to jen prázdný titul bez moci a milosti svátostné. Dějiny však dají nám za pravdu, že od prvního počátku byli v Církvi kněží a biskupové v čele se sv. Petrem, jakožto hlavou a papeži římskému, jakožto jeho nástupci. Bylo by obšírně uváděti zde doklady z dějin a ze spisů různých spisovatelů křesťanských i pohanských z prvních století Církve. Vzpomeňme jen, že sv. Cyprián († 358) praví, že „*římská Církev je Církve katolické kořen a matka*“, vzpomeňme, že na církevním sněmu chalcedonském roku 451 více než 600 biskupů shromážděných schválilo usnesení sněmu, prohlašujíc: „*Petr skrze Lva mluvil*.“ Tak uznávali křesťané prvních století za nejvyšší hlavu Církve biskupa římského, jakožto nástupce sv. Petra, ostatní pak biskupy za nástupce apoštolů a kněze za jejich pomocníky v úřadě od Ježíše Krista jim svěřeném. Jak daleko tedy reformace v úřadu kněžském odbočila od původního stavu v Církvi? Zrušila kněžství, a není-li kněžství, není také svátosti, není oběti, poněvadž není nikoho, kdo by měl moc obětovati oběť nejsvětější, není nikoho, kdo by měl moc a právo udělovati svaté svátosti a rozdílet milosti z pokladu zásluh, které nám získal Ježíš Kristus. Je smutno v církvích evangelických, je smutno v evangelických chrámech, neboť není tam prostředníků mezi Bohem a lidmi, není tam kněží, nehoří tam věčné světlo, poněvadž není na oltáři Pán Ježíš v nejsvětější Svátosti. Jakýsi pochmurný chlad vás ovane v těchto svatyních, které nejsou vlastně ničím více, než modlitebnami a sbornicemi věřících. V katolických chrámech však hoří věčné světlo. Je tam Pán Ježíš, jsou tam jeho kněží, jeho oběť, jeho svátosti. V katolickém chrámu se může každý potěšiti, jako se těšili a radovali i za největšího pronásledování první křesťané, když se scházeli třeba pod zemí ke službám Božím a k hodům lásky.

Zrušením kněžství, odstraněním svátostí zbaveni byli stoupenci reformace hlavních prostředků k očištění a posvěcení duše. Zrušením postů zničen ten nejjednodušší prostředek ke cvičení se v sebezáporu a odříkání, snížením manželství na obyčejnou smlouvu a rozlukou manželskou znesvěcena byla rodina. Daleko, dale-

ko ve víře i v zásadách mravních odchýlila se reformace od původní Církve. A jsou-li mezi protestanty dosud velmi mnozí, kteří žijí celkem mravně a ve spořádaném životě rodinném, není to zásluhou věroučných a mravních zásad reformačních, ale je to zděděná tradice po katolických předcích, které podnes jsou věrní proti opačným naukám protestantským.

III.

Konečně reformace popřela i královský neboli pastýřský úřad, který Pán Ježíš svěřil Petrovi a jeho nástupcům památnými slovy: „*Ty jsi Petr, to jest skála, na té skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou. Tobě dám klíče království nebeského, a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.*“ (Mat. 16, 18.) „*Pasiž beránky mé, pasiš ovce mé.*“ (Jan 21, 15.) Zavrhli hlavu Církve, a přece Písmo svaté je poučí, že Petr je hlavou všech. On předsedá na prvním sněmu v Jerusalemě, on činí rozhodnutí, a apoštolové i věřící se podrobují. A tak je i u jeho nástupců. Církevní sněmy konají se za předsednictví biskupa římského aneb jeho zástupce, a jenom ta usnesení mají platnost, která jsou schválena biskupem římským neboli papežem. A není-li takovéto nejvyšší autority v Církvi, kdo má pak rozhodovati, vyskytnou-li se různá mínění a bludy? Tu se ocitají církve reformované v úzké uličce, ze které nevědí, kam. V Církvi katolické byla vždy jistota a je doposud. O její hlavě platí: „*Ty jsi Petr, to jest skála,*“ a proto se říká: *Roma locuta, causa finita* = Řím (to jest papež) promluvil, spor ukončen. Jediný papež byl a jest neomylnou autoritou ve věcech víry a mravů, a to jest takoruka pevnou a nerozbornou základnou katolické Církve. V tom směru podle podobenství samého Pána Ježíše je Církev katolická dům postavený na skále, který odolá větrům i bouřím, kdežto každá jiná církev je jako dům postavený na písku, který časem přívaly a bouře smetou s povrchu.

Z tohoto krátkého přirovnání reformovaných církví k Církvi římskokatolické přicházíme k poznání, že Církev římskokatolická je mnohem bližší původní Církvi, než kterákoliv církev jiná.

Msgr. V. Mottl.

Roucha bohoslužebná jsou směšný přežitek?

Je příznakem lidí zaujatých proti Církvi katolické, že, jak praví svatý apoštol Juda, *tupí, čeho neznají* (Juda 1, 10), a mezi předměty, které mnozí polovzdělanci odbývají posměchem, náleží bohoslužebná roucha. Jsou prý směšný přežitek moderní doby. Co na to říci?

Předně nutno zdůrazniti, že roucha bohoslužebná nenáleží ku podstatě zjevení Božího a tudíž ani k podstatě víry a Církve podle starého přísloví „*habitus non facit monachum*“ roucho nečiní mnichem a nečiní ani knězem ani biskupem. Nespočívá moc kněžská v ozdobném rouchu, nýbrž ve svátosti svěcení kněžstva. Je jisto, že svatí apoštolové a kněží a biskupové v prvotní Církvi nelišili se ani při konání posvátných obřadů a při udělování svátých svátostí svým zevnějškem valně od ostatních věřících, odívajíce se tak jako oni. A není vyloučeno, že, kdyby nastalo podobné pronásledování věřících, jako v prvních třech stoletích, neukládala by Církev svým kněžím, aby se při službách Božích odívali v odlišná slavnostní roucha, aby se nevydávali v nebezpečnosti prozrazení. Uděluje-li kněz svaté svátosti, nezávisí platnost jejich na tom, zda má či nemá na sobě posvátná roucha, nýbrž na úmyslu, s jakým svátosti uděluje a s jakým je věřící přijímá. Ano, i mše svatá je platná, sloužil-li by ji kněz v obleku obyčejném. Měl by sice těžký hřích, učinil-li tak bez zvláštního svolení svatého Otce, ale mše svatá sama byla by platna, vykonal-li kněz jinak všechno, co ku podstatě mše svaté náleží.

Na druhé straně však nebylo by ani rozumno ani správně bohoslužebná roucha zavrhovati a užívání jich v Církvi katolické zesměšňovati.

Proč?

1. Poněvadž slavnostní bohoslužebná roucha přispívají značně k povznesení mysli kněží i věřících. Už tím, že jsou svým střihem odlišná od obyčejného oděvu, dávají najevo, že to, co se koná — zvláště, máme-li na mysli oběť mše svaté — není něco obyčejného. Svatí apoštolové a jejich první nástupci, třebaže používali při službách Božích takového oděvu, jaký se tehdy vůbec nosil, přece nepřistupovali k nejsvětější oběti v oděvu docela všedním, nýbrž oblékali roucha sváteční a slavnostní. A právě

proto, že roucha ke službám Božím dávali si zhotovovati z látky nejlepší a co nejvíce ozdobné, a že jich užívali výhradně k úkonům posvátným, přetrvala tato roucha běžnou módou a zachovala po celá staletí aspoň v podstatě svou původní podobu.

Aby vynikla důstojnost služeb Božích a také důstojnost kněžství, proto již ve Starém zákoně nařídil Hospodin Mojžíšovi: „*Pořid' posvátná roucha bratru svému Aronovi, ke cti a okrase! Rci všem dovedným lidem, které jsem naplnil duchem důmyslu, by udělali Aronovi roucha, v nichž jsa posvěcen, sloužil by mi.*“ (Ex. 28, 2—3.) Vyjmenovány jsou také v II. knize Mojžíšově ve 28. kapitole všechny součástky oděvu kněžského.

Církev katolická nepřejala po synagoze židovské těchto rouch pro své kněze, nýbrž použila obvyklého tehdy oděvu občanského, jehož výzdobě věnovala všechnu péči a upravila si jej k posvátným úkonům.

Učinila tak jistě právem. Vždyť i při slavnostech světských berou na sebe účastníci slavnostní obleky a staré národní kroje. A kdo by se opovažoval komu v tom brániti? Hodnostářové státní, vykonávají-li svou úřední moc, oblékají se také v přiměřená slavnostní roucha anebo aspoň berou na sebe odznaky své důstojnosti. Soudcové vynášejí rozsudky, oděni jsouce v taláry, rektorové vysokých škol konají slavnostní schůze, promoce a podobné, jsouce oblečeni v slavnostní roucha a ozdobeni zlatým řetězem. Podobně při slavnostních příležitostech vystupují primátoři a radní velikých měst, ať již nemluví o panovnících ať již korunovaných anebo nekorunovaných.

Pokládá-li se toto vystupování hodnostářů světských ve slavnostním úboru za samozřejmé a rozumné, proč by měla býti bohoslužebná roucha Církve katolické směšným přežitkem? Tím méně je tomu tak, známe-li význam posvátných rouch.

2. Roucha totiž, která oblékají katoličtí kněží k posvátným úkonům, neslouží jen skutečné potřebě jako obyčejný šat, nýbrž jsou to roucha symbolická, která mají každé svůj význam, a to dogmatický (věroučný), morální (mravní) a alegorický (náznačný neboli obrazný).

Všimněme si aspoň těch rouch, která obléká ke mši svaté každý katolický kněz a uvažme, jaký význam mají.

Nejdříve bere kněz humerale nebo-li náramenník, t. j. bílá lněná rouška, kterou si položí nejprve na hlavu a pak kolem krku na ramena a přiváže stuhami. Toto humerale znamená po stránce

dogmatické (věroučné) lidskou přirozenost Ježíše Krista, kterou při jeho vtělení byla jaksi zahalena jeho přirozenost božská; jinak znamená humerale naději na nebe a je též znakem milosti Boží. Ve smyslu mravním připomíná knězi, že má s důvěrou v pomoc Boží přemáhati statečně všelike úklady ďábelské, což je vyjádřeno modlitbou, kterou kněz při oblékání humerale říká: *Vlož, Hospodine, na hlavu mou přilbici spasení k zahánění útoků ďábelských.*

Kněz u oltáře je zástupcem Ježíše Krista, a tu ve smyslu alegorickém (obrazném) i každá součástka jeho obleku liturgického je obrazem některého roucha, ve kterém byl oblečen Pán Ježíš za svého utrpení. A tu znamená humerale onu roušku, kterou vojáci zahalili tvář a oči Pána Ježíše v žaláři, říkajíce: Prorokuj, kdo tebe udeřil.

Alba, t. j. bílá lněná tunika, znamená čistotu a nevinnost srdce, s jakou má kněz přistupovati k oltáři, což mu připomíná modlitba, kterou říká, oblékaje albu: „Zběl mne, ó Pane, a očisti srdce mé, abych očištěn v krvi Beránkově, zasloužil si požívatí radostí věčných.“

Podle starých modliteb středověkých znamenala alba „šat spasení a pancíř spravedlnosti“, t. j. milost Boží pomáhající.

Jinak představuje nám alba dlouhé bílé roucho, do kterého dal Herodes obléci Pána Ježíše a poslal jej zpět k Pilátovi.

Cingulum, t. j. bílý pásek či spíše provázek, kterým se kněz přepásá a albu k tělu přitáhne, připomíná ve smyslu dogmatickém předpověď proroka Isaiáše o zaslíbeném Vykupiteli: „*Spravedlnost opásá jeho bedra a věrnost bude opaskem jeho boků*“ (Is. 11, 5). Ve smyslu mravním má býti knězi napomenutím ku bdělosti podle slov Pána Ježíše: „*Budtež bedra vaše přepásána a svíce hořící v rukou vašich*“ (Luk. 12, 35) a k vytrvalému přemáhání žádostí tělesných, za což se modlí, řka: „*Opásej mne, Pane, pásem čistoty a uhas v útrobach mých žár žádostivosti, aby zůstala ve mně síla zdrženlivosti a neporušenosti.*“ Konečně cingulum znamená provazy, kterými byl spoután Pán Ježíš, když byl zajat v zahradě Gethsemanské, a dutky, kterými byl bičován.

Manipul, t. je úzký pásek, označený třemi křížky z téže látky jako mešní roucho, který si kněz navléká na levou ruku, připomíná slova žalmu 125: „*Chodíme nyní sice s pláčem nosíce símě na zasetí, budeme choditi však domů s radostí, snášejíce svoje snopky*“ (Ž. 125, 6). Když biskup při svěcení na podjáhna podává

svěcenci manipul, praví: „*Přijmi manipul, kterým se naznačuje ovoce dobrých skutků*“, a jáhen i kněz oblékaje manipul, se modlí: „*Kéž si zasloužím, Pane, nositi manipul pláče a bolesti, abych s plesáním obdržel mzdu za práci*.“ Má tedy manipul na ruce připomínati knězi horlivost v práci apoštolské a v rozsévání evangelia, aby jednou mohl se pochlubit Pánu hojnou sklizní. Ve smyslu obrazném naznačuje manipul pouta, kterými byly ruce Pána Ježíše svázány ke sloupu, když byl bičován.

Štola, t. j. dlouhý úzký pás třemi křížky označený, který si kněz klade kolem krku křížem přes prsa a jáhen od levého k pravému boku, je hlavním odznakem úřadu a moci jáhenské a kněžské. Znamená jho Kristovo, to jest obtíže a nesnáze úřadu kněžského, což vyjadřuje biskup, když při svěcení praví: „*Přijmi jho Kristovo, neboť jho jeho je sladké a břímě jeho lehké*.“ Znamená také milost posvěcující, kterou má býti kněz naplněn, přistupuje-li k oběti nejsvětější. Proto se modlí: „*Navrať mi, ó Pane, roucho nesmrtelnosti, které jsem ztratil hříchem prvního rodiče: a ačkoliv nehoden přistupuji ke tvému svatému tajemství, kéž zasloužím si přece radosti věčné*.“

V dogmatickém smyslu znamená štola poslušnost, kterou Kristus člověkem se stal a trpěl a zemřel, a význam obrazný štoly záleží v tom, že znamená kříž, který Pán Ježíš nesl na Kalvarii, aby na něm byl ukřižován.

Svrchní roucho mešní, zvané kasula neboli planeta, znamená ve smyslu dogmatickém Církev Kristovu, a to přední strana Starý zákon a zadní strana Nový zákon. Mravní význam kasule vyjádřen je slovy biskupa, když vkládá na svěcence kasuli, neboť praví: „*Přijmi šat kněžský, kterým se rozumí láska; mocný jest Bůh, aby ti rozmnožil lásku a dílo dokonalé*.“ Jako kasula vyniká nad ostatní roucha, tak láska vyniká nad ostatní ctnosti, chrání je a ozdobuje. Kasula připomíná knězi, aby Boha i bližního miloval. Poněvadž pak láska se dokazuje zvláště v trpělivém nesení kříže, proto kněz oblékaje kasuli se modlí: „*Pane, který jsi řekl: Jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké; učiň, abych si zasloužil tak je nésti, abych dosáhl tvé milosti*.“

Konečně ve smyslu alegorickém (obrazném) znamená kasule onen purpurový plášť, kterým vojáci po zbičování Pána Ježíše zahalili.

Nuže, uvážíme-li toto všechno, vidíme, že bohoslužebná roucha nejsou pouze pro zevnější ozdobu kněze ani nejsou nějakým sta-

romódním přežitkem, který by budil smích, jako kdyby snad vyšel si dnes v městě na procházku v šatech, které se nosily před padesáti anebo sto lety. Tyto šaty budily by smích, poněvadž nemají žádné souvislosti s duchem nynějšího času a chybí jim jakýkoliv význam vnitřní. Roucha liturgická neboli bohoslužebná zachovají si vždycky svou oprávněnost, poněvadž stále budou míti svůj hluboký význam a poněvadž stále budou v nejužší souvislosti s životem Církve svaté a proto možno o nich říci, že nikdy nevyjdou z módy. A komu roucha bohoslužebná připadají jako směšný přezitek, ten nechť se zamyslí nad historií těchto rouch, ať zkoumá jejich původ i význam, ať si přečte odborná pojednání o nich, a jistě nebudou mu již nikdy předmětem posměchu, nýbrž budou mu povzbuzením, aby si vážil toho, co Církve zařídila a zařizuje ke cti a slávě Boží a k povznesení myslí věřících.

Msgr. V Mottl.

Obsah:

Adventisté jsou jedinou pravou církví?	5
Akce katolická politikou Církve?	8
Autonomie nenáleží Církvi?	11
Autorita Církve zotročuje svědomí?	14
Bázeň je hlavní výchovný prostředek katolické Církve?	16
Budhismus nejlepším náboženstvím?	20
Celibát proti přírodě?	25
Censura knih je násilí činěné duchu?	28
Církev musí býti odloučena od státu?	30
Církev není svatá?	32
Církve není třeba?	34
Církev římská nemá souvislosti s původní Církví?	36
Svatí Cyril a Metoděj byli pravoslavní?	41
Dogmata byla vytvořena dobami a Církví?	45
Chrámů nádherných není třeba?	50
Chudobu Církve udržuje?	53
Inkvizicí udržovala se Církev při moci?	57
Jinověrce Církve nelidsky pronásledovala?	61
Klerikalismem Církve svádí lid?	64
Kněz je zbytečný, protože není třeba prostředníka?	66
Kristus nežil?	69
Majetek Církve je proti duchu náboženství?	75
Nádhera při katolických bohoslužbách je přežitek?	78
Nesnášenlivost je známkou katolické Církve?	82
Obřady náboženské jsou pověra?	84
Papežové dávali špatný příklad?	89
Poplatky za náboženské úkony jsou nespravedlivé?	93
Pravoslaví je původní Církev?	97
Reformací byla uvedena Církev do původního stavu?	101
Roucha bohoslužebná jsou směšný přežitek?	107

SBORNÍK KONTROVERSÍ

Sbírka přednášek, odpovídajících na

časová hesla protináboženská

Redigoval P. Em. Soukup O. P.

Díl IV.

CÍRKEVNÍ PROBLÉMY

Vydalo

Lidové knihkupectví v Olomouci

Vytiskly

Lidové závody tiskařské a nakladatelské,

spol. s r. o. v Olomouci

L. P. 1934